

Yh

Myndigheten för
yrkeshögskolan

Regional efterfrågan och kompetens inom yrkeshögskolan 2012

Rättelseblad

I avsnitt 3.18, underrubrik 3.18.6 har meningen "Det saknas även utbildningar med inriktning mot tåg- och järnvägsunderhåll i länet" korrigerats till "Det saknas även utbildningar med inriktning mot järnvägsunderhåll i länet".

1	FÖRORD	2
2	INLEDNING	3
3	REGIONALA BESKRIVNINGAR	4
3.1	BLEKINGE LÄN.....	4
3.2	DALARNAS LÄN	7
3.3	GOTLANDS LÄN	10
3.4	GÄVLEBORGS LÄN.....	12
3.5	HALLANDS LÄN	15
3.6	JÄMTLANDS LÄN.....	18
3.7	JÖNKÖPINGS LÄN.....	20
3.8	KALMAR LÄN	23
3.9	KRONOBERGS LÄN	26
3.10	NORRBOTTENS LÄN.....	29
3.11	SKÅNE LÄN.....	32
3.12	STOCKHOLMS LÄN	36
3.13	SÖDERMANLANDS LÄN	39
3.14	UPPSALA LÄN	43
3.15	VÄRMLANDS LÄN.....	46
3.16	VÄSTERBOTTENS LÄN	50
3.17	VÄSTERNORRLANDS LÄN	54
3.18	VÄSTMANLANDS LÄN	57
3.19	VÄSTRA GÖTALANDS LÄN.....	60
3.20	ÖREBRO LÄN	64
3.21	ÖSTERGÖTLANDS LÄN.....	67
	BILAGA 1. SYSSELSÄTTNING OCH UTBILDNINGSPER LÄN.....	71

1 Förord

Myndigheten för yrkeshögskolan ansvarar för eftergymnasial yrkesutbildning utanför högskola och universitet och ska verka för att sådana utbildningar inom yrkeshögskolan svarar mot arbetslivets behov av kvalificerad arbetskraft.

Myndigheten har därför i uppgift att analysera arbetsmarknadens behov av utbildningar inom yrkeshögskolan. Olika typer av analyser ingår i arbetet, såväl analyser av mer övergripande karaktär som detaljerade analyser av efterfrågan på yrken och yrkesroller. Analysarbetet syftar till att utgöra underlag i myndighetens bedömningar av och beslut om vilka utbildningar som ska ingå i yrkeshögskolan och beviljas statsbidrag eller särskilda medel. Ett av kriterierna för att få ingå i yrkeshögskolan är att utbildningen har en ur samhällssynpunkt lämplig regional placering.

I rapporten belyses länens utveckling och de framtida behov av arbetskraft, med fokus på kompetens som utbildningar från yrkeshögskolan förväntas tillgodose. Regional utveckling och regionala kompetensbehov, skillnader och likheter, är viktiga aspekter att belysa vid bedömning om vilka utbildningar som får ingå i yrkeshögskolan.

Rapporten har utformats vid avdelningen för omvärldsanalys och uppföljning av David Göransson (projektledare) och Linda Wiklund. Studenterna Jesper Magnusson, Mattias Mazzini och Olof Elander vid Stockholms universitet, Kulturgeografiska institutionen har medverkat vid insamling av regional information som ligger till grund för rapporten.

Västerås i oktober 2012

Björn Schéele
Avdelningschef

2 Inledning

I följande rapport presenteras en översikt av kompetens- och utbildningsbehov inom yrkeshögskolan, för vart och ett av Sveriges 21 län, presenterade i alfabetisk ordning. Varje länsbeskrivning inleds med en kortfattad introduktion av det aktuella länet. Vidare redogörs för länets demografiska situation, vilket följs av en kortare genomgång av aktuell näringslivsstruktur. Dessutom ingår betydande regionala satsningar som på olika sätt kan komma att påverka de respektive länens utveckling och vilket kompetensbehov som efterfrågas i länet i dag och de närmaste åren i varje översikt. Avslutningsvis presenteras hur länets utbud av utbildningsplatser inom yrkeshögskolan ser ut i dag och hur väl detta överensstämmer med länets egen bedömning av det efterfrågade utbildningsbehovet. På detta sätt ges en övergripande bild av vilka yrkeshögskoleutbildningar som kan komma att behövas inom ett specifikt län för att säkerställa kommande kompetensbehov.

Redovisningen bygger främst på publicerade rapporter och skrivelser från regioner samt regionala prognoser från Arbetsförmedlingen. Företrädare för de regionala kompetensplattformarna¹ har getts möjlighet att ge synpunkter på materialet, som bearbetats av Myndigheten för yrkeshögskolan.

¹ Regeringen har gett regionala självstyrelseorgan och samverkansorgan eller, där dessa organ inte finns, länsstyrelser i uppdrag att etablera kompetensplattformar för samverkan inom kompetensförsörjning och utbildningsplanering på kort och lång sikt. Det övergripande syftet är att stärka förutsättningarna för en god kompetensförsörjning och bidra till en hållbar nationell och regional tillväxt samt öka kunskaperna om regionernas behov och förmedla kunskap mellan regional och nationell nivå samt att bygga strukturer.

3 Regionala beskrivningar

3.1 Blekinge län

3.1.2 Inledning

Trots att industrialiseringen nådde Blekinge sent i jämförelse med många andra regioner fick den ett starkt fäste i länet. Länet drabbades dock hårt av 1980-talets strukturomvandling, vilket föranledde höga tal av arbetslöshet, vilket än i dag är situationen i länet. Trots att det har gjorts stora satsningar i länet under de senaste årtiondena, som exempelvis etableringen av Blekinge tekniska högskola, kan de höga arbetslöshetssiffrorna härledas till den låga utbildningsnivån i länet. Etablering av högskolan ter sig dock som nödvändig, då 50 procent av de lediga tjänsterna i länet under de senaste åren krävt någon form av högskoleutbildning. Blekinge län förväntas att drabbas hårdare än övriga län av de stora framtida pensionsavgångarna.²

3.1.3 Demografi

Antalet invånare i Blekinge län uppgår till cirka 153 000 personer.³ Blekinges befolkning har under de senaste åren växt. Framför allt är det i Karlskrona som befolkningstillväxten ägt rum. I övriga delar av länet har befolkningsökningen varit svagare och befolkningen har i vissa delar av länet minskat. Befolkningsökningen i länet består till stor del av att Blekinge sedan 2000 haft en positiv nettoutflyttning. Att fler flyttar in i länet än ut från länet beror på den andelen invandrare som kommit till länet. Om man endast ser till flyttningar inom Sverige är det fler som flyttar ut ur länet än in. De senaste åren har dock även inflyttningen utifrån minskat och trots att länet fortfarande har ett överskott på inflyttade så har antalet inflyttade till länet minskat kraftigt. Antalet personer i arbetsför ålder, 16-64 år minskar, trots en nettoutflyttning. Detta beror på att den stora grupp som föddes på 1940-talet går i pension och att fler försvinner från arbetsmarknaden än vad som tillförs den.⁴

3.1.4 Näringslivsstruktur

Blekinge län har historiskt sett varit en region där tillverkningsindustrin dominerat. I dag är tillverkningsindustrin uppdelad geografiskt. I västra delen av länet finns en större del låg teknologiskt tillverkande företag och i den östra delen avsevärt fler tillverkande företag inom högteknologi.⁵ I den västra delen finns också ett stort antal företag inom telekom, media och IT. Till detta kommer två mycket teknikintensiva försvarsanläggningar

² Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Blekinge län 2011–2012*.

³ Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik 2011.

⁴ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Blekinge län 2011–2012*.

⁵ OECD (2012) *OECD Territorial Reviews Småland – Blekinge*.

inom både flyg och marin.⁶ På senare år har det även växt fram allt fler konsultföretag.⁷ För vidare information om näringslivsstrukturen, se bilaga 1.

3.1.5 Regionala satsningar

På senare år har IT-branschen expanderat allt mer i Blekinge. I länet finns många företag som inriktat sig mot branscher som efterfrågar specialistkompetens, och denna utveckling spås fortsätta under kommande år. Detta utgör stora delar av de regionala satsningar som är under planering i Blekinge.⁸

Satsningar görs just nu inom den så kallade intäktsbasen, vilket är tillverkande exportföretag och underleverantörer. Investeringar och satsningar på utveckling inom detta område pågår. Ett annat område där satsningar sker är inom besöksnäring och turism där ett stort antal aktiviteter har påbörjats och kommer att påbörjas. Inom vård och omsorg planeras för gemensamma satsningar mellan kommuner och landstinget framöver. Både pensionsavgångar och omsättningen av personal inom vård och omsorg gör att det finns ett mycket stort behov av kompetent personal.⁹

3.1.6 Kompetensbehov

Som många andra län kommer Blekinge att uppleva stora pensionsavgångar i framtiden. Industrin blir allt mer högteknologisk, vilket i sin tur kräver personal med specialistkompetens. I framtiden kommer industriföretag behöva mer specialiserade arbetare, vilket förmodas vara fallet även i Blekinge. Yrken som servicetekniker, produktionspersonal, operatörer och maskinförare kommer därför att behövas inom industriföretagen.

Stora pensionsavgångar inom vård- och omsorgsyrken förväntas leda till kompetensbehov inom sjukvården. Med tanke på telekombranschens betydelse för Blekinge, och den globala framväxten av IT, kan det även tänkas finnas stora behov av IT-personal under kommande år. Detta handlar exempelvis om yrken som webbutvecklare, IT-tekniker och support. Branscher där efterfrågan på arbetskraft inte förväntas att öka är restaurang- och hotell samt administration och försäljning.¹⁰

Region Blekinge ser att en mycket stor del chefer och ledare kommer att gå i pension de närmaste åren. Inom kommunerna har detta planerats med utbildningar men inom hela

⁶ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

⁷ Region Blekinge (2010) *Kompetensförsörjning för tillväxt och regional utveckling i Blekinge*.

⁸ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

⁹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹⁰ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Blekinge län 2011–2012*.

den privata sidan så kommer behovet vara stort. Ledarskap i kombination med branschkompetens kommer att vara avgörande.¹¹

3.1.7 Utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

Blekinge län har totalt 951 utbildningsplatser, av dessa är 28 procent inom teknik och tillverkning, följt av hälso- och sjukvård samt socialt arbete och kultur, media och design med 15 procent vardera. För närmare information, se bilaga 1. Regionen bedömer att största efterfrågan på arbetskraft finns inom teknik och tillverkning och data/IT. Även om teknik och tillverkning står för en hög andel av utbildningsplatserna bedömer regionen att det kommer att behövas en ökning av utbildningsplatser inom teknik och tillverkning. Anledningen är främst de stora pensionsavgångarna som kommer att ske de närmaste åren i branschen men också beroende på efterfrågad teknikutveckling.¹²

Fördelningen av utbildningsplatser i de övriga utbildningsområdena är relativt jämnt fördelade, vilket stämmer överens med regionens förväntningar på arbetsmarknaden. Dock bedömer regionen att det kommer att krävas en ökning av antalet utbildningsplatser inom vård- och omsorg samt socialt arbete, data/IT och telekom samt entreprenörskap inom besöksindustrin. Ytterligare efterfrågan på utbildningar finns inom lantbruk, trädgård, skog och fiske samt kultur och media.¹³ I Blekinge görs satsningar på attraktivitet och turism, utveckling sker inom olika besöksnäringar och efterfrågan på utbildade inom detta område ökar.¹⁴

¹¹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹² Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹³ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

¹⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

3.2 Dalarnas län

3.2.1 Inledning

Det världsekonomiska läget har medfört att efterfrågan på varor och tjänster minskat under det senaste året. Den vikande exportmarknaden har påtagligt påverkat den regionala tillverkningsindustrin, vilken utgör en stor del av Dalarnas näringsliv. Turistnäringen är viktig för länets utveckling då regionen är Sveriges fjärde mest besökta region. Dalarna är ett av de första länen i riket som är mitt uppe i en omfattande generationsväxling på arbetsmarknaden och det väntas stora pensionsavgångar, vilket också förväntas öka behovet av specialiserad arbetskraft i framtiden.¹⁵

3.2.2 Demografi

Antalet invånare i Dalarnas län uppgår till cirka 276 700 personer.¹⁶ Åldersgruppen 55–64-åringar är den största i länet, detta innebär att stora pensionsavgångar är att vänta de närmaste åren. Den näst största åldersgruppen är 15–24-åringar och således kommer även ett stort tillskott att ske på arbetsmarknaden. Dessa är dock inte tillräckligt många för att täcka de stora pensionsavgångar som väntas då gruppen 55–64 år är fler.¹⁷ På grund av ålderssammansättningen i länet räknar man med att arbetskraften kommer att minska i Dalarna under de kommande åren.¹⁸

3.2.3 Näringslivsstruktur

Dalarna har traditionellt varit ett län som byggt sin tillväxt kring en stark tillverkningsindustri. Som en naturlig följd av det världsekonomiska läget har efterfrågan på industrivaror minskat, men detta har till viss del kompensrats av att tjänstesektorn har fått en allt större betydelse. Sysselsättningen i industrin har minskat de senaste åren samtidigt som den har ökat inom tjänstesektorn och tjänstesektorn har potential att växa ytterligare. Industrins betydelse för sysselsättningen beräknas avta till förmån för den privata tjänstesektorn. Det sker stora neddragningar i den offentliga sektorn i länet.¹⁹ För vidare information om näringslivsstrukturen, se bilaga 1.

3.2.4 Regionala satsningar

ABB har fått sin största orderingång någonsin och detta antas medföra en positiv tillväxt på energisektorn, byggbranschen, VVS-branschen samt stål- och papperstillverkning. Regionen bedömer att gruvnäringen kommer att ha en positiv tillväxt med två nyöppnade gruvor inom en fyraårsperiod och gruvetableringarna kommer att ha ett behov av ett brett spektrum av utbildad personal förutom bergarbetare. Atlas Copco har

¹⁵ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Dalarnas län 2012*.

¹⁶ Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik 2011.

¹⁷ Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik 2011.

¹⁸ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Dalarnas län 2012*.

¹⁹ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Dalarnas län 2012*.

övertagit verksamhet i länet riktad mot gruv- och tunnelindustri och har expansionsplaner. I egenskap av att vara ett pilot län för energi och miljö kan Dalarnas län få ett ökat behov av arbetstillfällen och utbildningar inom områden som till exempel miljövänliga transporter och effektivt byggande.²⁰

Ikeas etablering i Borlänge förväntas få effekter på flera olika områden utöver handeln. Bland annat förväntas verksamheten inom transportsektorn öka och ökad efterfrågan på personal inom Logistik. Transportsektorn påverkas även av andra tillväxtområden med bland annat Spendrups utökade produktion i Grängesberg. Turistnäringen är viktig för länets utveckling och målet är att utveckla näringen med sikte på tre miljoner nya gästnätter till 2020. I dag sysselsätter besöksnäringen cirka 5 200 personer och fram till 2020 beräknas 2 200 nya arbetstillfällen.²¹

3.2.5 Kompetensbehov

Arbetsförmedlingen²² och Region Dalarna²³ identifierar kompetensbehov inom en rad olika områden, bland annat inom jord- och skogsbruket som trots att det står för en relativt liten del av länets näringsliv, spelar en viktig roll för massa- och sågindustrin i länet. Inom industrin kommer brister att uppstå på ett flertal kompetensområden. Likt i många andra län kommer det råda brist på ingenjörer. Vidare kommer det efterfrågas montörer inom el, maskin och metall. Maskinoperatörer kommer att efterfrågas inom trävaru- och pappersindustrin. Övriga bristyrken inom industrin är bland annat CNC-operatörer och VVS-montörer. Underhållstekniker behövs till följd av gruvetableringarna samt till den tunga industrins behov. Inom transportbranschen kommer det att uppstå stor brist på mekaniker, framför allt med erfarenhet av tyngre fordon.

Bristen på kvalificerad arbetskraft inom byggindustrin ses av regionen som ett hot mot hela branschen. I den generation som nu lämnar arbetslivet finns många arbetstagare med en kompetens och arbetslivserfarenhet, som är mycket svår att ersätta. Kompetenser som kommer efterfrågas är bland annat driftschefer inom byggverksamhet.

Enligt beräkningar som Arbetsförmedlingen och Region Dalarna gjort, så kommer ett stort antal vårdpersonal att pensioneras de närmaste åren. Den personal som lämnar vårdsektorn kommer från många olika yrkesgrupper. Region Dalarna bedömer att behovet av vårdpersonal uppgår till cirka 4 000 personer de närmaste 5 åren. Landstinget Dalarna uppger att 3 000 personer pensioneras de närmaste 10 åren. Det

²⁰ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

²¹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²² Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Dalarnas län 2012*.

²³ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)* samt Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

kommer att bli en brist på vård- och omsorgspersonal generellt. Utbildningar inom yrkeshögskolan kommer vara av största vikt för att säkra länets kompetensförsörjning.

Inom handel kommer säljare att behövas, inom både fackhandeln och dagligvaruhandeln. Inom hotell- och restaurangbranschen kommer det finnas brist på kvalificerade kockar, vilka kommer att efterfrågas de kommande åren. Inom data och IT kommer programmerare, ingenjörer och tekniker att behöva utbildas.

3.2.6 Utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

Dalarnas län har totalt 1 979 utbildningsplatser, av dessa är 26 procent inom teknik och tillverkning, följt av hotell, restaurang och turism samt ekonomi, administration och försäljning med 18 respektive 17 procent av utbudet. För närmare information, se bilaga 1.

Branscher inom området teknik och tillverkning får betraktas som de viktigaste för regionens utveckling, vilket även avspeglar sig i länets utbildningsutbud där flest utbildningsplatser just finns inom det området. Hotell, restaurang och turism samt ekonomi, administration och försäljning har också stor relevans för regionens utveckling. Utbildningsutbudet stämmer relativt väl överens med efterfrågan på arbetsmarknaden men utbildningsutbudet måste hållas på samma nivå för att möta framtidens efterfrågan. Behov av yrkeshögskoleutbildade finns främst i branscher med stora rekryteringsproblem, såsom inom besöksnäring och handel.²⁴ Ett utbildningsområde som enligt regionen bedöms behöva utökas är transporttjänster med tanke på att industri, handel, livsmedel och besöksnäring samt satsningar på gruvdrift är beroende av transportsektorn.²⁵

²⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

²⁵ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

3.3 Gotlands län

3.3.1 Inledning

Gotland är landets mest företagstät län med närmare 7 000 företag, företagen är oftast små med bara några anställda. Effekterna av lågkonjunkturen 2008–2009 drabbade Gotland senare än riket i övrigt. Följden blev att Gotland hade en högre arbetslöshet än riket i genomsnitt under 2011.²⁶

3.3.2 Demografi

Antalet invånare på Gotland uppgår till cirka 57 300 personer. Gotlands befolkning bedöms öka, dock minskar andelen personer i arbetsför ålder. Den största åldersgruppen är personer i åldrarna 55–64 år vilket gör att stora pensionsavgångar kommer ske de kommande åren. Den näst största åldersgruppen är personer i åldrarna 15–24 år.²⁷

3.3.3 Näringslivsstruktur

Jordbruket sten- och livsmedelsindustrin är sedan lång tid tillbaka viktiga näringar på Gotland. På lång sikt har antalet sysselsatta inom jordbrukssektorn i Sverige minskat till följd av stordrift i jordbruket. Även om sysselsättningen inom jordbruket trendmässigt har sjunkit under många år har Gotland fortfarande förhållandevis många sysselsatta inom jordbruket.²⁸

Inom tjänstesektorn är besöksnäringen en viktig del. Gotland har under många år haft en positiv utveckling vad gäller besöksnäringen och det stora antalet besökare har medfört att många arbetstillfällen och företag växt fram inom denna näring. Både antalet gästrätter och antalet resenärer har ökat stadigt och Gotland är ett populärt resmål för såväl svenska som utländska besökare, viktig verksamhet inom området är också hotell- och restaurangbranschen. Branscher inom hotell, restaurang och turism har naturligt höga säsongvariationer och sysselsättningen har ökat över tid.²⁹ Turismen har även positiva effekter för tjänsteföretagen inom detalj- och dagligvaruhandel, transport, hotell och restaurang samt för upplevelseleverantörer.³⁰

Gotland är inget utpräglad industrilän men ändå är andelen sysselsatta i industrin nästan 10 procent.³¹ För närmare information, se bilaga 1.

²⁶ Region Gotland (2012) *Gotland i siffror 2012*.

²⁷ Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik 2011.

²⁸ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Gotlands län 2012*.

²⁹ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Gotlands län 2012*.

³⁰ Region Gotland (2012) *Gotland i siffror 2012*.

³¹ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Gotlands län 2012*.

3.3.4 Regionala satsningar

Antalet stora byggen har minskat och även om det fortfarande byggs på många håll på Gotland så är det inte i samma omfattning som för något år sedan. Fler bostäder började byggas under 2011, bland annat lägenheter i flerbostadshus och när det gäller att bygga fritidshus på Gotland är intresset fortsatt stort.³²

3.3.5 Kompetensbehov

Efterfrågan på byggarbetskraft har ökat sedan 2005 och byggverksamheten har utökat sin personalstyrka och det finns framför allt brist på tjänstemannasidan. Inom restaurang råder det brist på kockar och då främst under sommarens högsäsong. Inom vård och omsorg kommer det ske stora pensionsavgångar framöver och det kommer därför att behövas många ersättningsrekryteringar på ett par års sikt.³³

De omfattande areella näringarna som finns på ön behöver stärka kompetensen i flera sektorer. Exempelvis är det en stark utveckling inom fårnäringen. Besök- och upplevelsenäringarna likväl som livsmedel och matutveckling som är nära kopplade till de areella näringarna har också ett behov av att stärka kompetenserna.³⁴

3.3.6 Utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

Gotlands län har totalt 70 utbildningsplatser, av dessa är 57 procent inom teknik och tillverkning följt av hotell, restaurang och turism med 43 procent. För närmare information, se bilaga 1. På Gotland finns bara två utbildningsområden representerade, kompetenser som efterfrågas är bland annat inom lantbruket och då framför allt inom fårnäringen. Samtidigt är länet i behov av utbildningar inom byggbranschen där byggarbetsledare efterfrågas. Det saknas också utbildningar inom den areella näringens förädlingssteg.³⁵

³² Region Gotland (2012) *Gotland i siffror 2012*.

³³ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Gotlands län 2012*.

³⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

³⁵ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

3.4 Gävleborgs län

3.4.1 Inledning

Gävleborgs län är en traditionell industriregion. Industrin är fortfarande stark i regionen men nya kunskapsintensiva branscher är på frammarsch. Genom samarbete mellan näringslivet, den offentliga sektorn och Högskolan i Gävle strävar regionen efter att etablera sig som en stark aktör inom IT och kommunikation. Gävleborg har pekats ut som ett av landets främsta län för en stor etablering av vindkraft, något som är en stor framtida möjlighet för länet.³⁶

3.4.2 Demografi

Antalet invånare i Gävleborgs län uppgår till cirka 276 100 personer.³⁷ Efter att ha haft en stadig befolkningsminskning under flera år har länet de senaste tre åren upplevt en befolkningsökning. Befolkningsökningen har dock uteslutande skett i kommunerna Gävle och Bollnäs. I övriga kommuner i länet har befolkningen fortsatt att minska. Befolkningsökningen har dock inte resulterat i en ökning av personer i arbetsför ålder, 16–64 år. Gävleborg har de senaste två decennierna upplevt en stadig minskning av personer i arbetsför ålder, försörjningsbördan kommer således att öka i framtiden.³⁸

3.4.3 Näringslivsstruktur

De två stora dominerande näringslivsgrenarna i Gävleborg är skogsindustrin och stål- och verkstadsindustrin. En stor del av befolkningen är i dag sysselsatt inom dessa näringsgrenar och i vissa kommuner är så många som 40 procent av befolkningen sysselsatta inom stål- och verkstadsindustrin eller i verksamheter direkt knutna till den. Byggverksamheten är stor i Gävleborg och är den fjärde största näringen i länet. Den privata tjänstesektorn står för ungefär en tredjedel av alla arbetstillfällen inom regionen, där handeln står för flest arbetstillfällen tätt följt av finansiella tjänster.³⁹

Trots regionens stora satsningar på kommunikation och IT utgör branschen fortfarande en relativt liten del av näringslivet i Gävleborg. Ungefär 2 procent av regionens arbetstillfällen beräknas vara inom IT-sektorn. En tredjedel av länets invånare är i dag sysselsatta inom den offentliga sektorn. Gävleborgsregionen satsar mycket på besöks- och kulturnäringslivet och i dag arbetar cirka 7 procent av befolkningen inom dessa näringar.⁴⁰ För vidare information om näringslivsstrukturen, se bilaga 1.

³⁶ Region Gävleborg (2009) *Möjligheter nära dig. Regionalt utvecklingsprogram 2009–2013 Gävleborg.*

³⁷ Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik 2011.

³⁸ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Gävleborgs län 2012.*

³⁹ Region Gävleborg (2009) *Möjligheter nära dig. Regionalt utvecklingsprogram 2009–2013 Gävleborg.*

⁴⁰ Region Gävleborg (2009) *Möjligheter nära dig. Regionalt utvecklingsprogram 2009–2013 Gävleborg.*

3.4.4 Regionala satsningar

Gävleborg är ett av de mest exportinriktade länen i Sverige. Således kommer stora satsningar att göras på utbyggnad av lager, logistik och omlastningsplatser. Vidare kommer stora satsningar inom infrastruktur att genomföras. Bland annat på järnvägen samt Gävle hamn.⁴¹ Stål- och verkstad- samt skog- och träbranscherna genomgår en stor strukturförändring i länet just nu. Detta medför att kompetenskraven ökar snabbt, inte bara för de nyanställda utan fortbildning av redan anställd personal måste till i allt högre grad.⁴²

Outsourcing sker i allt högre grad. Detta gäller i synnerhet service och tjänstesidan. För att de transnationella stora exportföretagen inom regionen fortsatt ska vara konkurrenskraftiga globalt och med, som nu, tyngdpunkten av både produktion och FoU förlagt inom landet anser regionen att samhället måste vara ytterst lyhört för branschernas behov av inte minst högre eftergymnasial utbildning inom tekniska sektorn. Detta gäller såväl produktion och konstruktion som service.⁴³ I Gävleborg planerar man även för stora utbyggnader av vindkraftverk och detta är en framtidsbransch i regionen.⁴⁴

3.4.5 Kompetensbehov

Arbetsförmedlingen⁴⁵ och Region Gävleborg⁴⁶ har identifierat och bedömt en kompetensbrist inom byggsektorn de kommande åren. Kompetenser som det råder brist på inom länets basnäringar är bland annat ingenjörer inom bygg och anläggning, VVS, GIS, automationstekniker, CNC-operatör, kvalitetscertifierade svetsare samt processoperatörer.

Gävleborg har pekats ut som en av landets bästa regioner för en stor etablering av vindkraft, med tanke på områdets fördelaktiga geografiska placering. En fjärdedel av alla vindkraftverk som är planerade att byggas i Sverige fram till 2020 planeras i Gävleborg. I dag är produktionen i gång. Mycket kompetens kommer att behövas och behovet kommer att öka, inte bara under byggtiden utan även för drift och service.

⁴¹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

⁴² Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

⁴³ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

⁴⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

⁴⁵ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Gävleborgs län 2012*.

⁴⁶ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)* samt Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

Inom IT-sektorn har arbetsgivare haft problem med att hitta personer med rätt kompetens, bland annat finns det brist på erfarna IT-tekniker, systemutvecklare och programmerare. Även upplevelsenäringen står inför en snabb expansion och behovet av alla typer av servicekompetenser förväntas öka. Inom restaurangbranschen förväntas en viss brist på personal med kvalificerad kockutbildning.⁴⁷

Andra sektorer där Arbetsförmedlingen och Region Gävleborg i dag ser problem med att hitta kompetens är den grafiska sektorn, till exempel grafisk formgivning. Även till redovisningsekonomer finns det svårigheter att hitta rätt kompetens.

3.4.6 Utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

Gävleborgs län har totalt 780 utbildningsplatser, av dessa är 51 procent inom teknik och tillverkning, följt av data/IT med 16 procent. För närmare information, se bilaga 1. Trots att det nuvarande utbildningsutbudet stämmer väl överens med efterfrågan på arbetsmarknaden finns det ytterligare behov som behöver uppfyllas. Exempelvis behövs tekniker inom energisektorn, framför allt inom vindkraften där stora satsningar görs, samt att det finns en stor efterfrågan på logistiker inom transportnäringen. Utbildningsbehovet tycks även vara stort inom administration, exempelvis av redovisningsekonomer.⁴⁸

⁴⁷ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Gävleborgs län 2012*.

⁴⁸ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)* samt Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*

3.5 Hallands län

3.5.1 Inledning

Sedan 1950 har folkmängden i Halland län ökat med över 72 procent. Även om födelsetalen har varit relativt höga beror befolkningsökningen i första hand på inflyttningen vilket bidragit till att länet i dag är en av Sveriges främsta tillväxtregioner.⁴⁹ Det råder en god framtidstro bland företagen i länet och den privata tjänstesektorn är den bransch som har den mest positiva synen på framtiden.⁵⁰ Halland har tillgänglighet till en stor arbetsmarknad och en omfattande utpendling sker till främst Västra Götaland.⁵¹ Kungsbacka är till exempel starkt integrerat med Göteborg, medan Varberg i stor utsträckning är integrerat med Sjuhäradsbygden. Hylte har en stark koppling till Småland, medan Laholm i hög grad är integrerat med Båstad i Skåne.⁵²

3.5.2 Demografi

Antalet invånare i Hallands län uppgår till cirka 301 700 personer⁵³ och länet upplever en positiv befolkningsutveckling. Halland har både ett positivt födelseöverskott och en nettoinflyttning och de senaste 25 åren har befolkningen i länet ökat med 25 procent. Halland upplever dock ett demografiskt problem då befolkningen i arbetsför ålder minskar och fler ungdomar flyttar från regionen än vad som flyttar in. Länet upplever således en negativ nettoinflyttning för ungdomar.⁵⁴

3.5.3 Näringslivsstruktur

Näringslivet i Halland är varierat och kännetecknas av många små företag. Småföretagsstrukturen har flera positiva effekter, som ett högt nyföretagande, god lönsamhet och tillväxt i företagen. Näringslivet har dock få kunskapsintensiva företag. Besöksnäringen och turismen är viktig för regionen och näringslivet och det ökande antalet besökare till länet har skapat många nya företag inom upplevelsenäringen.⁵⁵

Framtidsbedömningarna skiljer sig dock från bransch till bransch. Nya arbeten skapas inom olika delar av tjänstesektorn, starkt växande tjänstebanscher är bland annat hotell och restaurang och datakonsulter. Traditionellt stora halländska branscher som jordbruk, papper och livsmedel går däremot tillbaka eller uppvisar en svag utveckling. Sysselsättningsutvecklingen på offentliga arbetsställen skiljer sig från utvecklingen i

⁴⁹ Region Halland (2012) *Halland växer!*

⁵⁰ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Hallands län 2012.*

⁵¹ Region Halland (2012) *Förutsättningar för tillväxt och välfärd i Halland 2012.*

⁵² Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Hallands län 2012.*

⁵³ Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik 2011.

⁵⁴ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Hallands län 2012.*

⁵⁵ Region Halland (2005) *Halland – bästa livsplatsen. Regional utvecklingsstrategi 2005–2020.*

näringslivet då väldigt få nya jobb väntas skapas inom den offentliga sektorn.⁵⁶ Hallands industri är till största del exportberoende och har upplevt en mindre efterfrågan på världsmarknaden, detta gäller främst skogsindustrin.⁵⁷ För närmare information, se bilaga 1.

3.5.4 Regionala satsningar

Investeringar som kan komma att påverka rekryteringsbehoven är utbyggnaden av Väst kustbanan.⁵⁸ Väst kustbanan möjliggör fler transporter av gods på järnväg, skapar bättre pendlingsmöjligheter till arbete och studier och fungerar som en viktig länk för långväga tågtrafik mellan Köpenhamn, Malmö, Göteborg och Oslo.⁵⁹ Det planeras även en tre kilometer lång tågtunnel i Varberg samt ett nytt resecentrum som kan komma att påbörjas de närmaste åren.⁶⁰

Region Halland har utvecklat en strategi under namnet "Här bygger vi företag med kunskap" för att långsiktigt stärka innovationsrikedomen och den tekniska utvecklingen inom det halländska näringslivet. Regionen har även utarbetat en plan för att öka entreprenörskapet och innovationsrikedomen i länet.

3.5.5 Kompetensbehov

Arbetsförmedlingen menar att det råder störst brist på arbetskraft inom industrin följt av bygg- och anläggningsverksamhet och den privata tjänstesektorn. Det råder bland annat brist på företagssäljare och inom industrin finns ett behov av automationselektriker, verktygsmaskinoperatörer, ingenjörer och tekniker inom elektronik och teleteknik. Det är brist på erfarna CNC-operatörer i länet, främst CNC-fräsare inom trä, samtidigt som det finns många arbetslösa icke-erfarna CNC-operatörer. Inom bygg- och anläggningsbranschen råder det brist på anläggningsarbetare men det utbildas för många inom elinstallation.⁶¹

Som i många av landets övriga delar är det för få undersköterskor som vidareutbildar sig. Det finns gott om så kallade allmänundersköterskor, medan det råder stor brist på vidareutbildade undersköterskor inom till exempel akutsjukvård, psykiatri, demens och geriatrik.⁶²

⁵⁶ Region Halland (2012) *Förutsättningar för tillväxt och välfärd i Halland 2012*.

⁵⁷ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Hallands län 2012*.

⁵⁸ Väst kustbanan går mellan Göteborg och Lund.

⁵⁹ Trafikverket (2012) *Väst kustbanan – för nära och fjärran förbindelser*.

⁶⁰ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

⁶¹ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Hallands län 2012*.

⁶² Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Hallands län 2012*.

3.5.6 Utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

Hallands län har totalt 1 258 utbildningsplatser, av dessa är 27 procent inom samhällsbyggnad och byggt teknik följt av data/IT med 23 procent, teknik och tillverkning 20 procent samt ekonomi, administration och försäljning med 19 procent. För närmare information, se bilaga 1. Den positiva demografiska utvecklingen samt regionala satsningar speglar av sig i utbildningsutbudet inom samhällsbyggnad och byggt teknik. Vidare finns det även utbildningsmöjligheter inom lantbruk, djurvård, skog och fiske. Hälso- och sjukvård samt socialt arbete har få utbildningsplatser och med tanke på att det är brist på vidareutbildade undersköterskor finns det en möjlighet att utvidga området. Det finns i dag inga utbildningar inom hotell, restaurang och turism även om besöksnäringen och turismen är viktig för regionen och näringslivet. Här kan man se att utbildningsplatser skulle kunna vara möjliga.

3.6 Jämtlands län

3.6.1 Inledning

Som i många andra län i riket kommer arbetskraften i Jämtland att minska i framtiden. Anledningarna är de kommande stora pensionsavgångarna samtidigt som befolkningen i arbetsför ålder förväntas minska. Arbetslösheten väntas dock minska något de kommande åren men ett stort problem för länet är ungdomsarbetslösheten, som överstiger riksgenomsnittet, variationen är dock stor mellan kommunerna.⁶³

3.6.2 Demografi

Antalet invånare i Jämtlands län uppgår till cirka 126 300 personer.⁶⁴ De demografiska förändringarna i länet måste betraktas som ett hot mot tillväxten i regionen, då länet har en negativ befolkningsutveckling. Medelåldern i länet är hög med ett snitt på 43 år, i tätorter är medelåldern i allmänhet lägre och i glesbygder högre. Fram till år 2025 beräknas länets befolkning minska med 6 500 invånare. Flyttnettot har varit negativt under hela 2000-talet men har förbättrats något på grund av inflyttning av utrikesfödda.⁶⁵ Således riskerar Jämtland att i framtiden få problem då allt färre ska försörja allt fler, då arbetskraften minskar och befolkningen blir äldre.⁶⁶

3.6.3 Näringslivsstruktur

I Jämtlands län finns i särklass flest arbetstillfällen inom den offentliga sektorn där cirka 21 300 personer är sysselsatta, vilket är 38 procent av den totala sysselsättningen i länet. I övrigt finns merparten av arbetstillfällena i regionen inom mindre företag. Industrins betydelse för länet är förhållandevis liten jämfört med i övriga län, då Jämtland är det län efter Gotland som är minst industrialiserat i Sverige.⁶⁷

En stor andel av länets småföretagare ser ljus på framtiden och menar att deras företag antagligen kommer att expandera de närmaste åren. Majoriteten av länets småföretag finns inom jordbrukssektorn, 4 procent av länets arbetskraft återfinns inom jordbruket vilket är långt över riksgenomsnittet. Antalet jordbrukare minskar emellertid stadigt. Den regionala utvecklingen varierar mellan kommunerna, där glesbygdskommunerna fortsättningsvis kommer att ha fler arbetslösa än övriga kommuner i länet. De kommuner där tillväxten beräknas vara stark är de som har större tätorter, har varierande näringslivsstruktur och närhet till goda kommunikationer. Framtida utmaningar för länet kommer bestå i att få ungdomar med bristfällig utbildning i arbete

⁶³ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Jämtlands län 2012*.

⁶⁴ Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik 2011.

⁶⁵ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

⁶⁶ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Jämtlands län 2012*.

⁶⁷ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Jämtlands län 2012*.

eller utbildning såväl som att integrera utlandsfödda i arbetsmarknaden.⁶⁸ För vidare information om näringslivsstrukturen, se bilaga 1.

3.6.4 Regionala satsningar

Tillväxten inom det jämtländska näringslivet förväntas ske inom turistnäringen samtidigt som en stark tillväxt väntas inom bioenergi, skogs kraft, vindkraft och diverse företagstjänster. Stora investeringar inom besöksnäringen kommer att ske för att öka tillväxten och lönsamheten i de tre största destinationerna och man räknar med att investera tio miljarder under de kommande tio åren. Turistnäringen förväntas skapa cirka 500 nya arbetstillfällen fram till 2020 och det kommer även bidra till ökad tillväxt inom handel, restaurang, transport och nöjesbranscherna. Utbyggnaden av vindkraftverk kommer att fortsätta och 90 nya verk per år beräknas tillkomma till 2020.⁶⁹

3.6.5 Kompetensbehov

Många kommuner i länet uppger i dag att de har svårt att rekrytera personal inom vårdområdet. Stora pensionsavgångar är att vänta i länet vilket är den dominerande anledningen till denna utveckling. Andra kompetenser det kommer råda brist på i framtiden inom den offentliga sektorn är personer specialiserade på miljö och teknik. Bristyrken de kommande åren kommer bland annat vara kockar, VVS-ingenjörer och installationselektriker. Inom byggindustrin väntas stora brister inom flertalet yrken. Yrken där ett överskott på arbetskraft förväntas uppstå är maskinoperatörer och försäljare.⁷⁰

3.6.6 Utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

Jämtlands län har totalt 456 utbildningsplatser, av dessa är 57 procent inom hotell-restaurang och turism följt av teknik och tillverkning, och ekonomi, administration och försäljning med 25 respektive 13 procent. För närmare information, se bilaga 1. Regionens bedömning är att de stora investeringarna och den goda lönsamheten inom turistnäringen gör att utbildningsutbudet framöver måste hålla samma volym, samt att den goda lönsamheten har skapats genom välutbildad personal, vilket visar på utbildningens relevans. Vidare stämmer branschernas efterfrågan relativt väl med beviljat utbildningsutbud.⁷¹

⁶⁸ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Jämtlands län 2012*.

⁶⁹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

⁷⁰ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Jämtlands län 2012*.

⁷¹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

3.7 Jönköpings län

3.7.1 Inledning

Utöver många småföretag finns även många medelstora företag inom regionen. Innovationsrikedomen är stark i regionen, dock saknas mångsidighet i näringslivet. Länet har olika plattformar för utveckling och samverkan, bland annat genom befintliga nationella branschcentrum och klusterbildningar. Utbildningsmöjligheterna i länet bedöms som goda med Jönköpings högskola som bidrar med innovation och tekniskt kunnande, trots detta är utbildningsnivån på grund av länets näringslivsstruktur relativt låg.⁷² Utbildningstraditionen är svag i regionen och regionförbundet betraktar det som ett hot mot regionens tillväxt.⁷³

Sysselsättningen i länet minskar samtidigt som arbetslösheten ökar. Samtidigt som arbetskraften ökar så råder det brist på arbetskraft med rätt kompetens och bristen på arbetskraft med specialistkunskaper väntas öka.⁷⁴

3.7.2 Demografi

Antalet invånare i Jönköpings län uppgår till cirka 337 900 personer.⁷⁵ Länet har de senaste åren upplevt en stabil befolkningsökning. Befolkningen förväntas fortsätta öka de kommande åren, framför allt i Jönköpingsregionen.⁷⁶ Den svenskfödda befolkningen beräknas minska medan den utlandsfödda befolkningen i länet ökar. Andelen äldre ökar också vilket ställer andra krav på samhället framöver.⁷⁷

3.7.3 Näringslivsstruktur

I Jönköpings län har näringslivet traditionellt dominerats av egenföretagare. Företagsandan är stark i regionen och en stor andel av befolkningen arbetar i privata småföretag. Den enskilt största branschen i Jönköpings län är industrin, som sysselsätter nära en fjärdedel av den totala arbetskraften. Flest anställda är det inom metall-, maskin-, trä samt gummi- och plastindustrin. De största industrigrenarna är metallindustrin, maskinindustrin, trävaruindustrin, gummi- och plastindustrin samt tillverkningsindustrin. Industrin i länet är väldigt känslig för konjunkturedgångar men har återhämtat sig väl efter finanskrisen med start under 2008. 32 procent av länets förvärvsarbetande arbetar inom den offentliga sektorn och av dessa arbetar mer än hälften inom vård och omsorg. 12 procent är sysselsatta inom handeln. Trots en fortsatt

⁷² Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

⁷³ Regionförbundet Jönköpings län (2009) *Strategier och handlingsplaner för kompetensutveckling för regionförbundet i Jönköpings län Slutrapport 2009*.

⁷⁴ Regionförbundet Jönköpings län (2009) *Strategier och handlingsplaner för kompetensutveckling för regionförbundet i Jönköpings län Slutrapport 2009*.

⁷⁵ Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik 2011.

⁷⁶ Jönköpings kommun (2012) *Befolkningsprognos Jönköpings län 2012–2025*.

⁷⁷ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

positiv utveckling inom handeln beräknas rekryteringsbehovet vara litet de kommande åren.⁷⁸ För vidare information om näringslivsstrukturen, se bilaga 1.

3.7.4 Regionala satsningar

Länet strävar efter att främja den kulturella näringen och regionförbundet framhåller vikten av att det skapas yrkeshögskoleutbildningar inom området. Tanken är att kultursatsningen ska bidra till ökade nöjesevenemang och designkonst. Den växande befolkningen i kombination med avregleringen inom omsorgen kommer antagligen att öka behovet av personliga tjänster i regionen. Regionen har ett mål att skapa fler energieffektiva bostäder vilket kommer att kräva kvalificerad arbetskraft inom bygg, fastighet, energi och företagstjänster.⁷⁹ Ökat fokus på återvinning kommer också att kräva mer kompetens inom det området.

Smålandslänet arbetar efter en gemensam strategi för ökad tillväxten inom trärelaterad industri. Det genomförs också satsningar på turism och besöksnäring både inom länet och inom Småland.⁸⁰

3.7.5 Kompetensbehov

De branscher där bristen på kompetens beräknas vara som störst är inom vård- och omsorg, data/IT, industrin och byggsektorn. Således liknar kompetensbristen i länet på många sätt Sverige som helhet. Inom data/IT-branschen kommer ingenjörer och supporttekniker att behöva rekryteras. Inom tillverkningsindustrin kommer det råda brist på bland annat CNC-operatörer. I byggbranschen kommer det att behövas ingenjörer och byggnadstekniker.⁸¹

Industriell produktion är basen för länets fortsatta tillväxt och en förutsättning för många andra branschers överlevnad. Jönköpings län finns bland de län som har högst andel sysselsatta inom näringsgrenen men också det län som har flest sysselsatta inom industri på låg och medellåg teknisk nivå. OECD pekar framför allt på två viktiga faktorer för bibehållen konkurrenskraft, kompetens och teknikutveckling.⁸² För att klara detta behövs framför allt tillförsel av kompetens inom yrken som efterfrågas generellt inom industrin, t.ex. produktionstekniker, kvalificerade operatörer, inköpare och konstruktörer, produktutvecklare och kvalificerade produktionsledare. Basnäringar som jord- och skogsbruk, handel samt bygg och transport efterfrågar också kvalificerade medarbetare för fortsatt tillväxt. Utbildningar inom data/IT, ekonomi samt personliga och kulturella tjänster är också viktiga för regionens tillväxt. Länets geografiska läge gör

⁷⁸ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Jönköpings län 2012*.

⁷⁹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

⁸⁰ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

⁸¹ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Jönköpings län 2012*.

⁸² OECD (2012) *OECD Territorial Reviews Småland – Blekinge 2012*.

att utbyggnaden av terminaler och utvecklingen inom lager och logistik fortsätter. Detta medför ökad efterfrågan på kompetens inom området.⁸³

3.7.6 Utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

Jönköpings län har totalt 2 116 utbildningsplatser, av dessa är 34 procent inom ekonomi, administration och försäljning följt av teknik och tillverkning samt samhällsbyggnad och byggteknik med 25 respektive 12 procent. För närmare information, se bilaga 1. Utbildningarna inom teknik och tillverkning skulle behöva ökas från dagens nivå med anledning av den stora strukturomvandlingen mot en kunskapsintensiv produktion som sker i länets industri.

Vidare finns ett stort behov av yrkeshögskoleutbildade inom en rad branscher, inom vård och omsorg samt socialt arbete behövs det främst utbildningar inom äldreomsorg samtidigt som byggbranschen efterlyser arbets- och projektledare. Utbildningarna inom data/IT skulle också behöva en ökning från dagens nivå för att möta kommande utveckling. Utbildningar inom kultur, media och design behövs också för att möta kommande utveckling och stödja en fortsatt tillväxt. Utvecklingen inom gröna näringar förväntas öka efterfrågan på specifika yrkeskompetenser, exempelvis inom trädgårds- och grönyteanläggning i tätbebyggda områden.⁸⁴

⁸³ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

⁸⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

3.8 Kalmar län

3.8.1 Inledning

Kalmar län är i dag en stark industriregion och flera stora industriföretag har verksamhet i regionen. Kalmars läge vid Östersjön och närhet till flera av länderna i östra Europa har gjort regionen till traditionell hamnstad. Som många mindre regioner i landet har Kalmar län upplevt en minskande befolkning och utflyttningarna är fler än inflyttningarna. Det är i huvudsak yngre personer som flyttar, vilket riskerar att bli ett problem för arbetsmarknaden när många äldre ska gå i pension. Den enda kommunen i länet som har haft en positiv befolkningsutveckling är Kalmar kommun, där inflyttningen av ungdomar varit större än utflyttningen. Detta kan förmodligen till stor del förklaras av stadens universitet.⁸⁵

3.8.2 Demografi

Antalet invånare i Kalmar län uppgår till cirka 233 100 personer.⁸⁶ I Kalmar län har befolkningen de senaste åren minskat stadigt och det är en utveckling som beräknas fortsätta även de kommande åren. Framför allt är det de unga som flyttar medan de äldre i länet blir kvar. Kalmar kommun är den enda kommunen i länet som haft en positiv nettoinflyttning av ungdomar. I övriga kommuner var flyttnettot negativt. Detta resulterar i att fler kommer lämna arbetsmarknaden än vad som tillkommer och i Kalmar län räknar man med ett underskott på 32 procent av dem som lämnar arbetsmarknaden fram till 2020. Anledningen till att befolkningen inte minskar snabbare än den gör är att Kalmar län får ett tillskott på utlandsfödda personer till arbetsmarknaden. Dessa kompenserar till viss del för de utflyttningar som sker från regionen.⁸⁷

3.8.3 Näringslivsstruktur

Den offentliga sektorn är den sektor som dominerar näringslivet i Kalmarregionen. Stora sektorer är sjukvård och skola och många personer är sysselsatta inom dessa näringsgrenar. Industrisektorn är även stark i Kalmar och en femtedel av befolkningen i regionen är sysselsatt inom industrin. Industrin har dock varit på tillbakagång de senaste åren och i takt med en allt starkare rationalisering så förväntas antalet arbetstillfällen i industrin att fortsätta minska de kommande åren. Byggbranschen är på uppgång i länet, vilket förklaras av bostadsbristen i främst Kalmar. Det geografiska läget har gjort att länet har haft starka kontakter med hela Östersjöområdet och detta har bidragit till att länet har en välutvecklad sjöfartsindustri. I sin helhet väntas länet drabbas av en stor arbetskraftsbrist inom en tioårsperiod. Stora pensionsavgångar i kombination med stora

⁸⁵ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Kalmar län 2011–2012*.

⁸⁶ Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik 2011.

⁸⁷ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Kalmar län 2011–2012*.

utflyttningar av individer i arbetsförålder kommer att ge minskad tillgång på arbetskraft.⁸⁸ För vidare information om näringslivsstrukturen, se bilaga 1.

3.8.4 Regionala satsningar

I Kalmar planeras det för flera stora satsningar inom infrastrukturen de kommande åren. Dels kommer stora satsningar att göras inom järnväg, väg, hamnar och flygplatser, men även stora satsningar på att utveckla IT-infrastrukturen i länet planeras.⁸⁹ Kalmars läge vid Östersjön blir allt intressantare. Utbytet ökar i hela Östersjöområdet, inte bara med de baltiska staterna, och det pågår ett arbete som syftar till att stärka de öst-västliga kommunikations- och handelsförutsättningarna runt Östersjön. Det här påverkar på sikt regionen.⁹⁰

Slutförvar av använt kärnbränsle kommer att göras i Östhammars kommun i Uppsala län men arbetet med förvaring, inkapsling och hantering av uttjänt bränsle har Oskarshamn som bas. Redan i dag finns en omfattande verksamhet inom området som förväntas skapa efterfrågan på olika kompetenser inom byggnation, konstruktion och logistik samt drift av nya system. Besöksnäringen finns och utvecklas i hela länet, populära destinationer utvecklas till att kunna ta emot fler gäster under högsäsong men också skapa nya säsonger över året.⁹¹

I den regionala utvecklingsstrategin för Kalmar län finns ett mål om att regionen ska bli fossilbränslefri till 2030. En rad aktiviteter och initiativ genomförs inom energi- och miljöteknikområdet mot bakgrund av målet. Vindkraftsutbyggnaden är stor i Kalmar län med nya etableringar både i inland och i kustområden. På sikt kan det också bli aktuellt med havsbaserad vindkraft som byggs med anslutningspunkter i regionen. Det finns ett flertal kommersiella anläggningar inom biogasproduktion och en fortsatt ökning utreds och testas inom en rad projekt.⁹²

3.8.5 Kompetensbehov

Arbetsförmedlingen menar att många arbetsgivare i Kalmar län i dag upplever att de har problem med att hitta kompetent personal. Att det i länet finns relativt många arbetslösa visar på att det inte råder brist på arbetskraft, utan brist på personer med relevant kompetens. Inom den offentliga sektorn är bristen på arbetskraft stor och även inom vårdsektorn förväntas det vara svårt att rekrytera personal med rätt kompetens. Inom byggsektorn räknar man inte med någon större kompetensbrist. Trots att

⁸⁸ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Kalmar län 2011–2012*.

⁸⁹ Regionförbundet i Kalmar län (2012) *RUS 2030 Regional utvecklingsstrategi för Kalmar län*.

⁹⁰ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

⁹¹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

⁹² Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

industrisektorn som helhet krymper i länet så kommer det att uppstå brist på vissa kompetenser, bland annat maskintekniker och gjutare. Inom handeln existerar det en viss brist på kvalificerade försäljare inom fackhandeln.⁹³

Regionen pekar också på det stora behovet av kompetens kopplat till besöksnäringen och till gröna sektorn. Besöksnäringen är stark i Kalmar län med ett flertal nationella och internationella destinationer, inte minst Öland. Den gröna sektorn i Kalmar län har högst andel sysselsatta i nationell jämförelse.⁹⁴

3.8.6 Utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

Kalmar län har totalt 1 331 utbildningsplatser, av dessa är 26 procent inom teknik och tillverkning, följt av kultur, media och design och hälso- och sjukvård samt socialt arbete med 20 respektive 17 procent. För närmare information, se bilaga 1. Sammantaget har Kalmar län ett varierande utbildningsutbud med möjligheter till utbildning i en rad olika verksamhetsområden.

Regionen bedömer att de prioriterade utbildningsområdena i regionen är teknik och tillverkning, hotell, restaurang och turism och då främst besöksnäringen, samt lantbruk djurvård, trädgård, skog och fiske. Detta då närmare 20 procent av sysselsättningen finns inom tillverkningsindustrin. Kalmar län är ett besöks län med ett flertal nationella och internationella besöksmål som omfattas av både nationella och regionala strategier för utveckling och tillväxt. Den gröna sektorn växer i länet och den blir allt viktigare både inom livsmedelsförsörjning och inom energi- och miljöområdet. När det gäller områdena teknik och tillverkning samt hälso- och sjukvård samt socialt arbete stämmer utbildningsutbudet överens med efterfrågan.⁹⁵

Utbildningarna inom kultur, media och design är viktiga regionalt men har sin grund i en nationell efterfrågan. Regionens bedömning är att det är viktigt att dessa utbildningar får fortsätta att utvecklas med Kalmar län som bas även om den direkta efterfrågan finns i den nationella arbetsmarknaden.⁹⁶

⁹³ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Kalmar län 2011–2012*.

⁹⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

⁹⁵ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

⁹⁶ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

3.9 Kronobergs län

3.9.1 Inledning

Kronobergs län ligger i södra Småland och är en gammal bruksregion som i dag är en stark industriregion. En fjärdedel av befolkningen arbetar inom tillverkningsindustrin. Regionen är relativt liten rent befolkningsmässigt men befolkningen väntas växa, till stor del genom Växjö's positiva befolkningstillväxt. Utanför Växjö minskar regionens befolkning och en utglesning sker i många av kommunerna. Regionen har i dag en stark industri och ekonomin är väldigt exportinriktad. På senare år har även flera kunskapsintensiva näringar tillkommit i länet.⁹⁷ Linnéuniversitetet är en viktig del i länets strävan efter att öka attraktionskraften och utvecklingspotentialen i regionen.⁹⁸ De största utmaningarna blir att rikta åtgärder till utsatta grupper på arbetsmarknaden, exempelvis personer födda utanför Europa, individer utan gymnasiekompetens samt arbetslösa i åldrarna 55–64 år.⁹⁹

3.9.2 Demografi

Antalet invånare i Kronobergs län uppgår till cirka 184 700 personer.¹⁰⁰ Sedan 2000 har befolkningen i länet haft en positiv utveckling. Dock väntas en negativ demografisk utveckling de kommande åren och arbetskraften i länet förväntas att minska. Som i många av Sveriges län är det framför allt den svenska befolkningen som minskar, medan den utrikesfödda befolkningen i länet förväntas öka. Dock inte i den grad att den kan kompensera för alla utflyttningar som sker. Således kommer Kronobergs län i framtiden att uppleva problem med en åldrande befolkning då fler kommer att gå i pension än vad som förväntas tillträda marknaden och många unga flyttar ut från regionen.¹⁰¹

3.9.3 Näringslivsstruktur

Kronobergs län är i dag en stark industriregion och en fjärdedel av befolkningen arbetar inom tillverkningsindustrin. Den starka industrin i länet har lett till att det växt fram flera kluster. Stora industrigrenar i länet är fordonsindustrin, möbelindustrin och bioenergi. På senare år har även flera kunskapsintensiva företag etablerat sig i länet, till stor del tack vare universitetet i Växjö. Vidare sysselsätter den offentliga sektorn 17 procent av den arbetsföra befolkningen och är den näst största arbetsgivaren i länet efter tillverkningsindustrin.¹⁰² Jordbruket är även en relativt viktig del för Kronoberg i jämförelse mot rikets övriga län, då jord- och skogsbruket sysselsätter 10 procent av länets arbetskraft. För vidare information om näringslivsstrukturen, se bilaga 1.

⁹⁷ Linnéuniversitetet (2011) *Ett modernt, internationellt universitet i Småland*.

⁹⁸ Linnéuniversitetet (2011) *Ett modernt, internationellt universitet i Småland*.

⁹⁹ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Kronobergs län 2011–2012*.

¹⁰⁰ Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik 2011.

¹⁰¹ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Kronobergs län 2011–2012*.

¹⁰² Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Kronobergs län 2011–2012*.

3.9.4 Regionala satsningar

I regionen pågår flera byggprojekt. Flera nya bostadsområden och handelsområden är under uppbyggnad. Handelsområdena beräknas skapa nya arbetsmöjligheter främst inom handeln, samtidigt som infrastruktursatsningar kommer att ske i kombination med detta. I Växjö arbetar man aktivt för att bli Europas grönaste stad. Detta arbete ger länet utvecklingspotential att arbeta med grön teknik. Växjö är tillväxtmotorn i länets ekonomi, där det privata näringslivet och offentliga sektorer som länssjukhuset sysselsätter många individer.¹⁰³ Regeringen har beslutat att ge länsstyrelserna i Kalmar och Kronobergs län i uppdrag att för regeringens räkning genomföra insatser för industriell utveckling och stärkt besöksnäring i Glasriket. Beslutet syftar till att samordna och stärka regionens kompetens och resurser och därmed skapa bättre förutsättningar för företagande och investeringar framöver.¹⁰⁴

3.9.5 Kompetensbehov

I Kronobergs län upplever flera branscher att det är svårt att få tag på rätt kompetenser, detta trots att arbetslösheten i länet har ökat. Detta beror på ett glapp i utbildningarna i länet. Inom industrin har man upplevt en brist på personer med kompetenser inom CNC-programmering, betongarbetare, byggingenjörer och kantpressare.¹⁰⁵ De kommande åren räknar man med att data/IT-sektorn i länet kommer att växa. Således ser man ett behov av personer med utbildning inom många olika områden inom IT och telekom, bland annat systemutvecklare och IT-teknik.¹⁰⁶

Inom vård och omsorg kommer 23 procent av dagens arbetsstyrka att gå i pension fram till 2020. Således beräknas ett stort behov av kompetent arbetskraft att behöva utbildas de kommande åren. Regionförbundet räknar med att cirka 900 undersköterskor och vårdbiträden kommer att gå i pension och att det kommer att finnas en efterfrågan på specialiserade undersköterskor. Ungefär en tredjedel av regionens tandsköterskor kommer även gå i pension de kommande åren, vilket innebär att ny personal behöver utbildas. Det kommer även att behövas skötare för personer med funktionshinder.¹⁰⁷ Regionförbundet bedömer att det finns ett ökat behov av kvalificerade säljare inom flera olika områden.¹⁰⁸

¹⁰³ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

¹⁰⁴ Näringsdepartementet (2012) *Pressmeddelande, Regeringen beslutar om insatser för Glasriket*.

¹⁰⁵ Regionförbundet Södra Småland (2011) *Framtidens kompetensbehov 2011 Teknik och industri*.

¹⁰⁶ Regionförbundet Södra Småland (2011) *Framtidens kompetensbehov 2011 Data/IT*.

¹⁰⁷ Regionförbundet Södra Småland (2011) *Framtidens kompetensbehov 2011 Vård och omsorg*.

¹⁰⁸ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

3.9.6 Utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

Kronobergs län har totalt 1 324 utbildningsplatser, av dessa är 31 procent inom teknik och tillverkning, följt av ekonomi, administration och försäljning och hälso- och sjukvård samt socialt arbete med 29 respektive 14 procent. För närmare information, se bilaga 1. Det finns stora brister på länets arbetsmarknad som är svåra att täcka upp och det skulle behöva ske en ökning av utbildningar inom teknik och tillverkning till exempel CNC-tekniker. Även en ökning inom områdena samhällsbyggnad och byggteknik, data/IT samt hälso- och sjukvård samt socialt arbete där bland annat en tredjedel av regionens tandsköterskor kommer att gå i pension de närmaste åren. Det finns också ett fortsatt behov av undersköterskor med specialistkompetens.¹⁰⁹ Regionförbundet bedömer också att det finns ett ökat behov av utbildningsplatser för kvalificerade säljare inom flera olika områden till exempel teknik och industri.¹¹⁰

¹⁰⁹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹¹⁰ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

3.10 Norrbottens län

3.10.1 Inledning

Norrbotten har en av de starkaste tillväxterna på arbetsmarknaden i landet, efter storstadsregionerna Göteborg och Stockholm. Den främsta tillväxtfaktorn i länet är den expanderande gruv-, stål- och metallindustrin likväl som stora investeringar i infrastruktur och miljardinvesteringar i olika anläggningar. De största utmaningarna för länet kommer att vara de stora pensionsavgångarna under de kommande tio åren samt att man behöver få fler högutbildade att flytta till regionen. I dag råder det motsatta förhållandet där många högutbildade flyttar från regionen. Bostadsmarknaden i regionen anses också vara ett hot för den framtida utvecklingen i länet då mycket av den arbetskraft som behövs inte kommer att ha möjlighet att bosätta sig i området på grund av den rådande bostadsbristen. Arbetslösheten har de senaste åren minskat i länet och sysselsättningen förväntas fortsätta att öka. Stora investeringar kommer dels från näringslivet, framför allt inom gruvnäringen, dels från statligt håll. Dessutom beräknas varje nytt jobb inom gruvindustrin skapa ytterligare tre arbeten i närområdet.¹¹¹

3.10.2 Demografi

Antalet invånare i Norrbottens län uppgår till cirka 248 500 personer.¹¹² I länet har befolkningen minskat och befolkningsutvecklingen beräknas vara fortsatt negativ de kommande åren. Fram till 2025 väntas arbetskraften enbart genom befolkningsminskningen att minska med 14,4 procent vilket är den största minskningen av alla Sveriges län. I Norrbotten väntas inte heller någon större tillströmning av utländsk arbetskraft, vilket är fallet i många av Sveriges andra län.¹¹³

3.10.3 Näringslivsstruktur

Tillverkningsindustrin och gruvnäringen dominerar näringslivet i Norrbotten. Tillverkningsindustrin i form av utvinning, energiförsörjning och miljöverksamheter sysselsätter närmare 17 000 personer i länet. Närmare 20 procent av länets olika industrier pekar på en ökad efterfrågan inom Sverige och från olika delar av världen. Utöver gruvnäringen är skogsindustrin stark i regionen.¹¹⁴

Gruvnäringen förväntas växa kraftigt de kommande åren och det planeras nya gruvor i Pajala, Svappavaara och Jokkmokk, inklusive den ökade gruvbrytningen av LKAB i Kiruna, Gällivare, Malmberget och Älvsbyn. Gruvnäringen kommer således också bidra till ökad tillväxt även inom andra branscher, exempelvis transportindustrin där det kommer att krävas stora satsningar på infrastruktur inom både väg- och järnväg för att klara den

¹¹¹ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Norrbottens län 2011–2012.*

¹¹² Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik 2011.

¹¹³ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Norrbottens län 2011–2012.*

¹¹⁴ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Norrbottens län 2011–2012.*

stora gruvexpansionen. Data/IT-sektorn kommer även att växa, framför allt genom etableringen av Facebooks serverhallar i Luleå. Teknisk kunskap inom energiproduktion kommer även att efterfrågas i allt högre grad. I övrigt kommer det ske stora investeringar i bostadsbyggen då det råder stor bostadsbrist i länet.¹¹⁵ För vidare information om näringslivsstrukturen, se bilaga 1.

3.10.4 Regionala satsningar

År 2010 startade en tioårig satsning där 180 miljarder kronor ska investeras i Norrbotten. De verksamheter där kapital ska investeras i är främst industrin, gruvindustrin och energiproduktionen. Med anledning av de framtida gruvbrytningarna planeras både Kiruna och Malmberget att flyttas vilket skapar goda affärsmöjligheter inom fastighets- och anläggningsindustrin. LKAB kommer även att göra investeringar i miljardklassen i anriknings- och pelletsverk i Kiruna och Gällivare. Även Boliden planerar att genomföra större investeringar, bland annat i koppargruvan Aitik i Gällivare. Vidare kommer det även ske investeringar i gruvindustrin i Pajala genom Northland Resources. Även turistnäringen antas få en stark tillväxt i länet och det kommer att behövas ett betydande tillskott av arbetskraft inom branschen.

Det kommer att ske stora satsningar på grön energi och i Piteå pågår en omfattande forskning om grönt bränsle av restprodukter från pappers- och massindustrin. Samtidigt kommer även Europas största vindkraftsfält byggas i Markbygden i Piteå med 1 101 vindkraftverk och investeringarna beräknas uppgå till 60 miljarder kronor.¹¹⁶

3.10.5 Kompetensbehov

Bristyrken som Arbetsförmedlingen och Länsstyrelsen i Norrbotten identifierar är bland annat, specialistkockar, ingenjörer inom mark- och bygg, data, gruv- och bergteknik och VVS. Företagen i regionen har också angett brist på CNC-operatörer, ingenjörer inom de flesta tekniska inriktningar, mekaniker för tunga fordon och processoperatörer, träarbetare, lokförare, sjukvaru- och systemutvecklare och IT-arkitekter.¹¹⁷

För att företagen i länet ska klara att driva befintliga och nya anläggningar samt minimera driftstopp, krävs en ökad kompetens inom underhåll både på ingenjör- och teknikernivå. Företagen i regionen framhäver kraftigt behovet av ökad kompetens inom underhåll.¹¹⁸

Anläggningsinvesteringarna fortsätter på en hög nivå tack vare de miljardprojekt som pågår och planeras inom länets gruv- och stålindustri. Öppnandet av nya gruvor i

¹¹⁵ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Norrbottens län 2011–2012*.

¹¹⁶ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

¹¹⁷ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹¹⁸ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

Malmfälten och Pajala kommer att sysselsätta runt tusen personer i bygg- och anläggningsjobb. Utöver detta kommer ett antal hundra bygg- och anläggningsarbetare att sysselsättas. Upprustning av vattenkraftverksanläggningar och utbyggnad av olika handelsområden i länet sker kontinuerligt. Den höga tillväxten inom industrin för med sig goda framtidsutsikter för transportnäringen. Det som främst gynnas är godsnäringen i form av arbetsmaterial, timmer och trä etc. Sammanfattningsvis kommer det att behövas arbetskraft då antalet personer som arbetar beräknas minska både på grund av en hög andel pensionsavgångar och genom utflyttningar.¹¹⁹

3.10.6 Utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

Norrbottnens län har totalt 825 utbildningsplatser, av dessa är 47 procent inom teknik och tillverkning, följt av samhällsbyggnad och byggt teknik och ekonomi, administration och försäljning med 23 respektive 19 procent. För närmare information, se bilaga 1. Enligt regionens bedömning stämmer utbudet överlag väl överens med branschernas efterfrågan, dock skulle utbildningar inom samhällsbyggnad och byggt teknik behöva ökas. Detta beror främst på den stora bostadsbristen som hotar regionens framtida tillväxt och de stora samhällsprojekten som finns i länet kommer att ha stor efterfrågan på arbetskraft.¹²⁰ Ett fortsatt behov av utbildade finns inom vård- och omsorgsområdet även om det skett en ökning av utbildningar relaterade till vård och omsorg. Generationsväxlingen tillsammans med gruvans expansion påverkar alla branscher men i synnerhet vårdsektorn. Även fler utbildningar inom transporttjänster behövs. Utbildningarna behöver också spridas mer i länet.¹²¹

¹¹⁹ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Norrbottens län 2011–2012*.

¹²⁰ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

¹²¹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

3.11 Skåne län

3.11.1 Inledning

Skåne är Sveriges tredje största län och Malmö Sveriges tredje storstadsregion. Skåne, och Malmö i synnerhet, har länge dominerats av tillverkningsindustri. Som i så många andra regioner i Sverige har dock dessa branscher kraftigt krympt. Industrin utgör dock fortfarande en viktig del av basnäringarna i Skåne. År 2010 sysselsatte industrin drygt 64 000 personer, vilket motsvarar 12 procent av den samlade sysselsättningen. Även om antalet personer sysselsatta direkt i industrin har minskat över tid så är industrin av strategisk betydelse för den regionala ekonomin. Skåne har den lägsta sysselsättningsgraden i landet med 74 procent, inklusive gränspendlare. Enligt Region Skånes prognos förväntas sysselsättningsgraden ligga kvar på den nivån fram till 2020.¹²²

Skåne har också flera utmaningar som kunskaps- och tillväxtregion. Den kunskapsintensiva och högteknologiska sektorn är i hög utsträckning koncentrerad till Malmö-Lundregionen där också utbildningsnivån är hög. Utanför denna delregion finns ett behov av att stärka insatser inom utbildning, teknikspridning och utveckling inom flertalet branscher för att stärka Skånes samlade tillväxt- och konkurrenskraft.¹²³ Skånes närhet till Europa och samarbetet inom Öresundsregionen är en positiv faktor som bidrar till att Skåne i dag är en region på frammarsch.¹²⁴

3.11.2 Demografi

Antalet invånare i Skåne län uppgår till cirka 1 253 000 personer.¹²⁵ Länet har sedan 1980-talet haft en befolkningstillväxt som varit starkare än riksgenomsnittet. De senaste åren har dock befolkningsökningen avtagit. Arbetskraften kommer att fortsätta öka i länet, detta beror på att de stora barnkullar som föddes i början av 1990-talet kommer ut på arbetsmarknaden och att många i arbetsför ålder flyttar till Skåne. I Skåne kommer stora pensionsavgångar att ske de kommande åren och det beräknas uppstå brist på personal med kompetens inom flera yrken. Detta beroende på att fler går i pension än vad som kan ersättas av nya personer som kommer in på arbetsmarknaden. Skåne har dock en relativt stor inflyttning av personer i arbetsför ålder, och Skånes befolkning beräknas att växa med cirka 100 000 personer fram till 2020. Skånes demografiska utveckling ser således relativt god ut trots stora pensionsavgångar.¹²⁶

Samtidigt som befolkningsutvecklingen är positiv i Skåne finns det flera utmaningar som gäller befolkningens utbildningsnivå och inriktning. Skåne har ett positivt

¹²² Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹²³ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹²⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹²⁵ Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik 2011.

¹²⁶ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Skåne län 2012*.

inflyttningsnetto från utlandet men i gruppen utomnordiska invandrare är sysselsättningsgraden betydligt lägre än för befolkningen född i Sverige. Insatser på utbildningsområdet behövs för att ta tillvara denna potential och öka de utlandsföddas möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.¹²⁷

3.11.3 Näringslivsstruktur

Näringslivet i Skåne domineras av handel, företagstjänster och tillverkningsindustri på den privata sidan. Ofta lyfts också livsmedel, data/IT och mobil kommunikation, life science, film och rörliga media, clean tech samt förpackning fram som särskilt framträdande branscher.¹²⁸ Den strukturomvandling som skett i regionen är typisk för Sveriges storstadsregioner och omvandlingen från industri- till kunskapsregion är i dag relativt långt gången.¹²⁹ För vidare information om näringslivsstrukturen, se bilaga 1.

3.11.4 Regionala satsningar

Västra Skånes integration med arbetsmarknaden i Köpenhamnsregionen och Skånes närhet till Europa är två omvärldsfaktorer som har en stor inverkan på regionens utveckling. I Skåne planerar man för flera stora utbyggnader av infrastrukturen. Bland annat i Malmö, Lund och Helsingborg finns långt gångna planer på att bygga spårväg och arbetet med dessa förväntas starta de kommande åren.¹³⁰

Etableringen av de två forskningsanläggningarna ESS och MAX IV i Lund är två stora och ytterst komplexa storskaliga forskningsinfrastrukturprojekt. Etableringen av anläggningarna förväntas generera flera viktiga effekter på det regionala näringslivet på längre sikt. Flera regionala aktörer medverkar i ett gemensamt projekt, TITA, som handlar om att utveckla strategier för att tillvarata möjliga effekter av forskningsanläggningarna. Inom projektet arbetar man med att formulera strategier för att stärka kopplingen mellan forskningsanläggningarna och innovationssystem, utbildningssystemen och industrin.¹³¹

Ett stort infrastrukturprojekt i regionen är den planerade fasta förbindelsen över Fehmarn Bält mellan Danmark och Tyskland. Byggstarten är planerad till 2012 och förbindelsen beräknas vara klar 2018. Projektet kan innebära möjligheter för flera byggföretag också i Skåne.¹³²

¹²⁷ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹²⁸ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹²⁹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹³⁰ Region Skåne (2011) *Spårvagnar i Skåne*.

¹³¹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹³² Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

3.11.5 Kompetensbehov

I Skåne beräknas det största kompetensbehovet uppstå inom teknik och tillverkning. Fram till 2020 räknar regionen med att så många som 18 000 personer kommer att behövas inom denna sektor. Då efterfrågan på personer med rätt kompetens beräknas öka mer än tillgången förväntas en brist uppstå på personer med rätt utbildning. Behovet av personal med teknisk och industriell kompetens ökar både direkt i industrin och i flera branscher inom sektorn för producenttjänster.¹³³

Även inom flera sociala och offentliga yrken räknar man med en stor kompetensbrist. Inom vården beräknas ett stort underskott på personal med omvårdnadsutbildning uppstå. Man räknar även med stor brist på tandsköterskor. I Skåne räknar man däremot inte med någon generell brist på personer som arbetar inom handel och administration. Inom dessa branscher förväntas det snarare uppstå ett överskott på kompetent personal. Det beräknas även finnas ett stort överskott på personer med kompetenser inom media och konst och i framtiden kommer det bli svårare att få arbete med denna utbildningsbakgrund.¹³⁴

3.11.6 Utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

Skåne län har totalt 8 490 utbildningsplatser, av dessa är 28 procent inom ekonomi, administration och försäljning, samhällsbyggnad och byggteknik samt data/IT med 15 respektive 14 procent. För närmare information, se bilaga 1.

Utbildningsutbudet i länet överensstämmer relativt väl med efterfrågan på arbetsmarknaden. Dock skulle några justeringar behövas göras, menar regionen. Utbildningar inom teknik och tillverkning skulle behöva ökas från dagens nivå för att möta de stora pensionsavgångarna som väntas i branschen de kommande åren.¹³⁵ Det som framför allt lyfts fram är behovet av utbildade med inriktning mot skärande bearbetning, automation och CNC-teknik.¹³⁶

I Utbildnings- och arbetsmarknadsprognos för Skåne¹³⁷ beräknas under kommande år att många inom industrin med de äldre gymnasiala ingenjörsutbildningarna gå i pension. En del av dessa kommer troligen att ersättas av högskoleingenjörer men från branschen görs även bedömningen att det finns behov av eftergymnasiala tekniska utbildningar på yrkeshögskolenivå för att svara upp mot en del av branschens behov. De områden där risken för brist på arbetskraft är störst är inom maskin och automation samt

¹³³ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹³⁴ Region Skåne (2011) *Utbildnings- och arbetsmarknadsprognos för Skåne – med sikte på 2020*.

¹³⁵ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

¹³⁶ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹³⁷ Region Skåne (2011) *Utbildnings- och arbetsmarknadsprognos för Skåne – med sikte på 2020*.

elektroteknik, teknisk fysik och data. Även utbildningar med inriktning mot energi- och VVS-teknik beräknas det finnas ett ökat behov av.¹³⁸

Hälso- och sjukvård samt socialt arbete behöver också förstärkas. Den ökade specialiseringen inom hela sjukvården ställer ökade krav på specialisering inom omvårdnadsområdet. Kvalificerade påbyggnadsutbildningar för undersköterskor inom geriatrik och psykiatri bedöms som särskilt relevanta. Andra utbildningar där det bedöms finnas långsiktigt behov av yrkesutbildningar i Skåne är tandsköterskor.¹³⁹

Ekonomi, administration och försäljning är det största utbildningsområdet. Utbudet kan möjligtvis behöva minskas något i framtiden, då Region Skåne i *Utbildnings- och arbetsmarknadsprognosen för Skåne – med sikte på 2020* beräknat att det finns risk för överskott på arbetskraft inom handel och administration. Signaler från branschen indikerar samtidigt att det finns en ökad efterfrågan på en del specifika ekonomikompetenser. Redovisningsekonomer är en sådan grupp som lyfts fram av branschen och även i Statistiska centralbyråns senaste *Trender och prognoser 2011*. Regionen kommer också att efterfråga vårdadministratörer.¹⁴⁰

I Skåne är hållbart samhällsbyggande ett prioriterat område inom närings- och innovationsstrategin. Det finns behov av förstärkta utbildningssatsningar inom inriktningar med ett hållbart byggande och samhällsplanering.¹⁴¹

Det kommer att finnas en ökad efterfrågan på data/IT-utbildningar på yrkeshögskolenivå i Skåne. Det är dock viktigt att följa utvecklingen successivt eftersom utbildningsprognosen för Skåne indikerar att det fram till 2020 finns risk för att det kan uppstå ett överutbud på generell nivå.¹⁴²

En ökad e-handel och det faktum att Skåne är en transitregion ökar behovet av transport- och logistiktjänster. Därmed ökar också behovet av utbildningar som ger kompetens inom trafikkunskap, transportsystem och logistik. Förändringar inom branschen i form av övergång till biogas har enligt branschen också ökat behovet av nya utbildningar inom underhåll och service inom biogasområdet.¹⁴³

¹³⁸ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹³⁹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹⁴⁰ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹⁴¹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹⁴² Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹⁴³ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

3.12 Stockholms län

3.12.1 Inledning

Stockholms län är en av de mest betydelsefulla regionerna för landet. Storskaliga satsningar och projekt kan, i stor utsträckning, påverka tillväxten och näringslivet i övriga landet. År 2010 hade Stockholmsregionen cirka 22 procent av landets totala befolkning, 24 procent av de förvärvsarbetande och i länet startade 31 procent av alla de nystartade företagen.¹⁴⁴ Detta beror till stor del på att Stockholmsregionen växer kraftigt i många avseenden, vilket främjar näringslivet och arbetsmarknaden. Samtidigt förväntas efterfrågan på arbetande öka i många yrkesgrupper.¹⁴⁵

3.12.2 Demografi

Antalet invånare i Stockholms län uppgår till cirka 2 091 500 personer.¹⁴⁶ Den demografiska utvecklingen i länet har varit positiv de senaste åren och arbetskraften har ökat kraftigt. Under de kommande åren beräknas arbetskraften fortsätta öka om än inte lika mycket som tidigare. Stockholms län upplever en stor inflyttning, både från andra län i Sverige och från utlandet. Befolkningen i länet beräknas öka med cirka 35 000 per år fram till 2020. Således kommer arbetskraften att öka och fler personer kommer in på arbetsmarknaden än vad som lämnar.¹⁴⁷

3.12.3 Näringslivsstruktur

Näringslivsstrukturen i Stockholms län är dominerad av bland annat tjänstesektorn och KIBS¹⁴⁸ och prognoser visar på en fortsatt stark utveckling inom dessa branscher.¹⁴⁹ Stockholmsregionen ligger i landets framkant vad det gäller övergången från varu- till tjänstebaserade branscher och arbetsmarknaden domineras av kunskapsintensiva yrken. Detta märks bland annat av att de varurelaterade verksamheterna har minskat i regionen. Denna utveckling har varit tydlig de senaste årtiondena.¹⁵⁰ Likväl finns det stora industrier och därtill underleverantörer, som har stor betydelse både regionalt, nationellt och internationellt. Den stora andelen nya företag och närheten till en stor marknad, tillsammans med hög ranking inom innovation, visar att mycket av nya

¹⁴⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹⁴⁵ Länsstyrelsen i Stockholms län (2011) *Stockholm 2020 – En utbildnings- och arbetsmarknadsprognos 2011*.

¹⁴⁶ Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik 2011.

¹⁴⁷ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Stockholms län 2012*.

¹⁴⁸ Knowledge-Intensive Business Services.

¹⁴⁹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹⁵⁰ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Stockholms län 2012*.

produkter och tjänster utvecklas i Stockholmsregionen.¹⁵¹ För vidare information om näringslivsstrukturen, se bilaga 1.

3.12.4 Regionala satsningar

Inom Stockholms län pågår det redan i dag stora satsningar inom data/IT och det finns flera studier som visar att Stockholmsregionen ligger i topp när det gäller innovation och förnyelse.¹⁵² Om Stockholmsregionen fortsatt satsar inom detta område, kommer data/IT-branschen att växa betydligt i framtiden. En annan bransch som i framtiden kommer växa är hälso- sjukvård och omsorgsbranschen, där stora demografiska strukturuomvandlingar är att vänta.¹⁵³

Vidare väntas tillverknings- och teknikbranschen växa i framtiden, tack vare ett ständigt utvecklande av ny teknik. En annan bransch som har växt är bygg och anläggning, där storskaliga infrastruktur och allmänna byggnads-satsningar sker i Stockholms län. Exempelvis det pågående bygget av Nya Karolinska sjukhuset, Citybanan och Djurgårdsstaden. Det förutsätter grundläggande samhällsplanering och byggteknik. Den stora inflyttningen i regionen kommer att betyda ytterligare satsningar, utöver de som redan påbörjats, under kommande år.¹⁵⁴ En regional kraftsamling sker kring besöksnäringen och här blir de berörda branscherna i huvudsak hotell, restaurang, turism och handel.¹⁵⁵

3.12.5 Kompetensbehov

För en stor andel av Stockholms läns yrkesgrupper kommer efterfrågan på arbetande att öka, även om utvecklingen är mer eller mindre påtaglig beroende på vilken grupp som studeras. Den förväntade bristen på arbetskraft inom tillverkningsindustrin är ett ytterligare resultat av det faktumet att Stockholms län är den ledande storstadsregionen i landet. Detta kan tyckas som motsägelsefullt, eftersom yrken av sådan karaktär blir allt färre. Svaret ligger dock i att den nya tekniken når Stockholmsregionen först, vilket innebär att det i framtiden kan krävas mer kvalificerad arbetskraft. Dessutom kvarstår dessa yrken som betydelsefulla, med tanke på de satsningar som sker i regionens infrastruktur och inom andra byggnadsprojekt.¹⁵⁶

¹⁵¹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹⁵² Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹⁵³ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

¹⁵⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

¹⁵⁵ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹⁵⁶ Länsstyrelsen i Stockholms län (2011) *Stockholm 2020 – En utbildnings- och arbetsmarknadsprognos 2011*.

Det väntas bli en stor brist på arbetskraft inom hälsoområdet. Utvecklingen inom området går till stor del att förklara med befolkningsstrukturen i Stockholms län, då befolkningen kommer att öka samtidigt som andelen äldre kommer att göra detsamma. En särskild kompetens som i framtiden kan komma efterfrågas är omsorg av funktionshindrade.¹⁵⁷

3.12.6 Utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

Stockholms län har totalt 13 185 utbildningsplatser, av dessa är 31 procent inom ekonomi, administration och försäljning, följt av data/IT samt samhällsbyggnad och byggt teknik med 16 respektive 15 procent. För närmare information, se bilaga 1. Utbildningsutbudet i Stockholms län stämmer i huvudsak överens med regionens branschindelning.

Enligt länsstyrelsen motsvarar utbildningsutbudet till viss del det växande behovet av arbetskraft inom omsorg då 9 procent av de beviljade utbildningsplatserna finns inom hälso- och sjukvård samt socialt arbete. Utöver dessa bedrivs det även utbildningar i mindre omfattning inom till exempel hotell, restaurang och turism. Då besöksnäringen är ett område som väntas få ökad betydelse för länet, skulle en ökning av platser vara möjlig.¹⁵⁸

¹⁵⁷ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Stockholms län 2012.*

¹⁵⁸ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981).*

3.13 Södermanlands län

3.13.1 Inledning

Södermanlands län innefattar 9 kommuner, där Eskilstuna är den största centralorten. Länet brottas med låga utbildningstal och har dessutom upplevt svårigheter med att vända den negativa sysselsättningstrenden som präglade länet de senaste åren. År 2011 var den totala arbetslösheten näst högst i riket, vilket pekar på de stora problem som måste hanteras i regionen. En tredjedel av länets arbetslösa har dessutom stått utanför arbetsmarknaden i mer än tre år.¹⁵⁹ En del av Södermanland är integrerad i Stockholms arbetsmarknad medan andra kommuner i länet inte kan dra fördel av närheten till Stockholm. Eskilstuna, Katrineholm och Flen har landets högsta andelar arbetslösa medan östra delen av Sörmland med Trosa, Gnesta och Strängnäs har bland de lägsta.¹⁶⁰

3.13.2 Demografi

Antalet invånare i Södermanlands län uppgår till cirka 272 600 personer.¹⁶¹ Befolkningen har ökat under det senaste decenniet och länet har upplevt en befolkningsökning liknande riksgenomsnittet. Som i många andra delar av landet är det den utrikesfödda delen av befolkningen som stått för den största delen av befolkningsökningen. Fram till 2025 beräknas dock en svag minskning av personer i arbetsför ålder, 16–64 år. Minskningen består nästan uteslutande av en minskning av den svenskfödda befolkningen. Den utlandsfödda befolkningen förväntas dock fortsätta att växa.¹⁶²

3.13.3 Näringslivsstruktur

35 procent av Södermanlands läns sysselsatta arbetar med någon form av privata tjänster. Detta rör sig främst om yrken inom handel, hotell- och restaurang, transport, turism, företagstjänster samt finansiell verksamhet. Även om flest sysselsatta finns inom denna sektor är 35 procent en betydligt mindre andel än i många andra län. Detta beror till stor del på att industrin är en fortsatt viktig näring för länet då 18 procent av de sysselsatta finns inom denna sektor. Dessutom köper industriföretagen många tjänster från andra sektorer, vilket även bör ha i åtanke när betydelsen av industrin beskrivs. Exempelvis är det vanligt att tjänster hos många bemanningsföretag köps av industriföretag.¹⁶³

¹⁵⁹ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Södermanlands län 2012.*

¹⁶⁰ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981).*

¹⁶¹ Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik 2011.

¹⁶² Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Södermanlands län 2012.*

¹⁶³ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Södermanlands län 2012.*

Handeln, som varit en viktig sysselsättningsmotor för länet, kommer sannolikt fortsätta att expandera men i en lägre takt. Arbetsförmedlingen räknar dock med att handelsföretagen kommer att rekrytera förhållandevis mycket personal framöver.¹⁶⁴

Enligt en undersökning som Regionförbundet Sörmland¹⁶⁵ låtit ta fram är det bland annat detaljhandeln, bygg, IT, verkstadsindustri, fordon samt vård och omsorg som är de mest konkurrenskraftiga branscherna i länet. Störst antal jobb skapades mellan 2005 och 2010 inom bygg, företagstjänster och detaljhandel och flest företag skapades inom bygg, fastigheter, företagstjänster och detaljhandel. Även inom besöksnäring och vård och omsorg skapades många nya företag.¹⁶⁶ För vidare information om näringslivsstrukturen, se bilaga 1.

3.13.4 Regionala satsningar

Regeringen satsar 30 miljarder kronor på Ostlänken som möjliggör snabbtåg mellan Stockholm och Linköping via Nyköping-Skavsta. Satsningen kommer att påverka länet i hög utsträckning, när det gäller satsningen i sig, som kommer att kräva mycket arbetskraft med många olika kompetenser, men också troliga sidoeffekter som ökat bostadsbyggande, fler företagsetableringar och ökad regionförstoring. Hela Ostlänken ska vara färdig senast 2028 och arbetet ska påbörjas 2017. Berörda län arbetar dock för att tidigarelägga starten och förberedelser har redan startat.¹⁶⁷

Utvecklingen i Södermanlands län kommer under de kommande åren präglas av omstrukturering och effektivisering. Från Stockholmsområdet flyttar många logistikföretag sin verksamhet, vilket föranlett satsningar inom detta område. I Eskilstuna, Nyköping, Strängnäs och Katrineholm har stora satsningar inom logistik påbörjats, och fler väntas.¹⁶⁸

Byggbranschen har ökat sin sysselsättning mest under 2000-talet och branschen ser ut att fortsätta utvecklas positivt. Samtidigt pågår många större bygg- och anläggningsprojekt i Stockholmsområdet de närmsta åren vilket ökar efterfrågan även på den sörmländska arbetskraften inom området. Även utvecklingen inom handel, lager och logistikverksamhet pågår på flera platser i länet.¹⁶⁹

¹⁶⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹⁶⁵ Region Sörmland (2012) *Så påverkades Sörmlands näringsliv av finanskrisen under 2008–2010 – Synliggörande av näringslivet i Sörmland 2005–2010*.

¹⁶⁶ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹⁶⁷ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹⁶⁸ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

¹⁶⁹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

En pågående strategisk process som pågår i länet och som är av betydelse är de satsningar som nu görs utifrån en regional strategi för besöksnäringen med Stockholm Skavsta flygplats som nod. Det sker en stor satsning på en utvecklad besöksnäring via destinationsutveckling och med en bred samling aktörer inom Sörmland.¹⁷⁰

3.13.5 Kompetensbehov

I dag är Södermanlands län ett av de län där minst andel ungdomar väljer att studera efter gymnasiet, vilket är problematiskt då behovet av arbetskraft med eftergymnasial utbildning ökar. Inom industrin kommer det exempelvis finnas stora behov av arbetskraft med specialistkompetens. Teknologin inom industrin utvecklas snabbt, och innebär att den utbildning som krävs i dag inte kommer vara tillräcklig i framtiden. Anställda som i dag har varslats kan exempelvis få svårigheter att återanställas, eftersom kvalifikationskraven höjts. Den förutspådda bristen beror följaktligen på kompetensbrist, snarare än arbetskraftsbrist.¹⁷¹

I Södermanlands län sker stora satsningar inom lager- och logistikområdet. Satsningarna är dock långsiktiga, och det går inte att förvänta sig resultat inom de kommande åren. I framtiden kan det dock leda till att behov av yrken inom branschen ökar. Framtiden för branschen är dock osäker, och det är svårt att bedöma den långsiktiga efterfrågan. Ytterligare kompetenser som det i framtiden kommer finnas en stor efterfrågan på är kvalificerade kockar, IT-specialister, datatekniker, maskintekniker, anläggningsarbetare, byggnadsingenjörer.¹⁷²

En verksamhet, inom området vård- och omsorg, som är stor i Södermanland är behandlingshem. Det gäller bland annat behandlingshem för missbrukare eller för personer med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning. Behandlingshemmen har många gånger också Stockholmsområdet som upptagningsområde. Behandlingsassistenter är också en stor yrkesgrupp i Södermanland jämfört med riket och fler utbildningar skulle kunna vara en lämplig form för att möta kompetensbehoven i denna bransch.¹⁷³

3.13.6 Utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

Södermanlands län har totalt 1 002 utbildningsplatser, av dessa är 32 procent inom teknik och tillverkning, följt av ekonomi, administration och försäljning och hotell, restaurang och turism med 19 procent vardera. För närmare information, se bilaga 1. I Södermanland kommer det förmodligen att råda stor efterfrågan på hantverksyrken, främst inom industri- och byggsektorn. Samtidigt utvecklas teknologin i hög fart inom industrin, vilket kommer leda till större efterfrågan på tekniker med specialistkunskaper.

¹⁷⁰ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹⁷¹ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Södermanlands län 2012*.

¹⁷² Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Södermanlands län 2012*.

¹⁷³ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

Regionen bedömer att det beviljade utbildningsutbudet som finns i länet i dag ligger i linje med arbetsmarknadens efterfrågan. Besöksnäringen väntas få en positiv tillväxt i Södermanland och detta avspeglar sig i utbildningsutbudet då nästan en femtedel av alla utbildningar finns inom utbildningsområdet hotell, restaurang och turism.¹⁷⁴

¹⁷⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

3.14 Uppsala län

3.14.1 Inledning

Uppsalaregionen är en av Sveriges största regioner och Uppsala är Sveriges fjärde största stad. Uppsala län upplever i dag en god ekonomisk tillväxt där många nya jobb kan skapas. Utöver ett starkt regionalt näringsliv bidrar närheten till Stockholm att Uppsala även har många dagspendlare. Uppsala län upplever i dag en stark befolkningstillväxt genom inflyttningar. Detta kan förklaras genom de båda universiteten, Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet, och det starka näringslivet som drar till sig personer utifrån.¹⁷⁵

3.14.2 Demografi

Antalet invånare i Uppsala län uppgår till cirka 338 600 personer.¹⁷⁶ Länet upplever en god demografisk utveckling. Befolkningen är relativt ung och länet upplever både ett positivt inflyttningsnetto och ett födelseöverskott. Således kommer arbetskraften att öka de kommande åren. Situationen ser dock väldigt olika ut för kommunerna i länet. Sammantaget förväntas dock den demografiska utvecklingen för Uppsala län vara positiv med fler inflyttningar än utflyttningar och arbetskraften förväntas växa.¹⁷⁷

3.14.3 Näringslivsstruktur

Uppsala län är i dag en stark kunskapsregion där tjänstesektorn dominerar näringslivet. Data/IT-branschen är stor och förväntas fortsätta att expandera de kommande åren. Kännetecknande för näringslivsstrukturen i Uppsala län är den stora offentliga tjänstesektorn, även om den minskat under senare år i förhållande till den snabbt växande privata tjänstesektorn.¹⁷⁸ Tillväxt drivande branscher som till exempel energi, life science och IKT¹⁷⁹ efterfrågar arbetskraft och dessa branscher är några som pekas ut som de mest betydelsefulla för regionens utveckling.¹⁸⁰

Industrisektorn i norra och östra delen av Uppsala län är fortsatt stark och expansiv. De 5 största företagen i denna delregion planerar för stora investeringar under kommande år. Sammantaget innebär expansionen inom industrisektorn och de väntade pensionsavgångarna att kompetensförsörjningen inom teknik- och energiområdet är en

¹⁷⁵ Regionförbundet Uppsala län (2011) *37 500 nya jobb – behovet av kompetens i Uppsala län till år 2020*.

¹⁷⁶ Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik 2011.

¹⁷⁷ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Uppsala län 2012*.

¹⁷⁸ Regionförbundet Uppsala län (2011) *37 500 nya jobb – behovet av kompetens i Uppsala län till år 2020*.

¹⁷⁹ Informations- och kommunikationsteknik.

¹⁸⁰ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

avgörande faktor för företagens och därmed regionens fortsatta tillväxt och utveckling.¹⁸¹

Uppsala Akademiska sjukhus är också en stor arbetsgivare vilket medverkar till att vårdsektorn är stor i Uppsala och att en stor del av regionens invånare arbetar inom vård och omsorg. Uppsala profilerar sig som en kunskapsregion och stora satsningar görs inom life science-industrin. Även byggsektorn är stor i Uppsala och en fortsatt tillväxt väntas till följd av ökade befolkning och bostadsbyggande.¹⁸² För vidare information om näringslivsstrukturen, se bilaga 1.

3.14.4 Regionala satsningar

Flera stora projekt och satsningar planeras i Uppsala län de kommande åren, projekt som kan skapa flera nya arbeten och som kan komma att påverka näringslivsstrukturen i länet. Framför allt kommer stora satsningar att ske inom bygg och infrastruktursektorn, bland annat stora upprustningar av järnvägsnätet. Då Uppsala upplever en stark tillväxt planeras det för fortsatt bostadsbyggande. Utöver bostadsbyggandet planeras även nya arenor för sport-, konsert- och nöjesevenemang.¹⁸³

Om den planerade anläggningen för slutförvar av använt kärnbränsle byggs i Östhammars kommun kan det innebära en 25 procentig ökning av bygginvesteringarna i länet och cirka 600 årsarbeten under 50 år. Inom industrisektorn är en av de största satsningarna för tillfället återöppnandet av gruvan i Dannemora.¹⁸⁴

3.14.5 Kompetensbehov

Pensionsavgångar inom många yrkesgrupper innebär att det kommer finnas brist inom flera yrkesgrupper. De kommande åren kommer det största kompetensbehovet att finnas inom de näringsgrenar som dominerar i länet i dag. Ett stort antal personer kommer behöva anställas inom vård- och omsorg, det växande behovet av kvalificerad vård och omsorg kräver personal med adekvat kompetens.¹⁸⁵

Inom tjänstesektorn beräknas ett stort behov av personal finnas i framtiden. Behoven av ökad kompetens inom sälj och marknadsföring lyfts ofta fram av branscherna. Även industrierna pekar på en brist på yrkeskompetens vilken riskerar att hämma

¹⁸¹ Myndigheten för yrkeshögskolan(2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹⁸² Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Uppsala län 2012*.

¹⁸³ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

¹⁸⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

¹⁸⁵ Regionförbundet Uppsala län (2011) *37 500 nya jobb – behovet av kompetens i Uppsala län till år 2020*.

utvecklingen i branschen.¹⁸⁶ Då Uppsala läns befolkningstillväxt beräknas vara fortsatt stark de kommande åren kommer det skapas många nya arbeten inom byggsektorn. Vidare förväntas stora pensionsavgångar inom området teknik och tillverkning, vilket kommer att leda till brist på kompetens.¹⁸⁷

3.14.6 Utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

Uppsala län har totalt 1 026 utbildningsplatser, av dessa är 26 procent inom ekonomi, administration och försäljning, följt av teknik och tillverkning och hälso- och sjukvård samt socialt arbete med 17 respektive 13 procent. För närmare information, se bilaga 1.

Enligt regionens bedömning kommer tillväxten i länet att göra att det genereras nya jobb inom bygg- och transportsektorn. Nya bostäder behöver byggas, samhällsservicen och kommersiell service utökas och investeringar behöver göras i infrastrukturen vilket gör att utbildningar inom samhällsbyggnad och byggteknik skulle behöva utökas ytterligare. Fler utbildningsplatser krävs också inom vård och omsorg för att motsvara den kvalificerade kompetens som efterfrågas.¹⁸⁸ Inte heller antalet utbildningsplatser inom teknik och tillverkning förväntas svara mot de stora pensionsavgångarna som väntas inom branschen.

¹⁸⁶ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

¹⁸⁷ Regionförbundet Uppsala län (2011) *37 500 nya jobb – behovet av kompetens i Uppsala län till år 2020*.

¹⁸⁸ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

3.15 Värmlands län

3.15.1 Inledning

Verkstadsindustri samt pappers- och massaindustri är viktig för Värmlands län. Utöver dessa verksamhetsområden är även telekom- och IT-industrin viktig för regionen. Gränsen mot Norge har stor påverkan på Värmlands utveckling. Detta påverkar främst männen då det är betydligt fler män än kvinnor som arbetspendlar till Norge. Det är främst gränskommunerna och Karlstad som står för utpendlingen till Norge.¹⁸⁹ Utbildningsnivån ser olika ut i länets kommuner, men generellt sett har länet en lägre utbildningsnivå än i övriga Sverige.¹⁹⁰

3.15.2 Demografi

Antalet invånare i Värmlands län uppgår till cirka 272 700 personer.¹⁹¹ Kommunerna i Värmland skiljer sig mycket åt när det gäller befolkningsmängd. Detsamma gäller för befolkningsminskningen som skiljer sig åt mellan kommunerna. Ett flertal av de värmländska kommunerna tappade mer än 9 procent av sin befolkning mellan 1990 och 2010. Enbart två kommuner hade en positiv utveckling under denna period, Karlstad växte med cirka 12 procent och Hammarö som växte med cirka 11 procent.¹⁹²

I Värmland räknar man med en minskning av den yrkesverksamma befolkningen. Värmland har en relativt stor andel äldre personer över 65 år och en mindre del under 16 år. Till 2020 beräknas andelen 65 år och äldre öka till 24 procent, detta i kombination med att antalet personer i arbetsför ålder minskar kan leda till brist på arbetskraft. Arbetskraften kommer alltså att fortsätta minska de närmaste åren, då fler träder ur arbetsmarknaden än vad som träder in.¹⁹³

3.15.3 Näringslivsstruktur

Närheten till Norge har stor betydelse för både näringslivsstrukturen och arbetsmarknaden i länet. Många bosatta i Värmland pendlar till Norge. Andelen sysselsatta som pendlar över gränsen i kommunerna Eda och Årjäng uppgick 2008 till cirka 16 procent, vilket var högst i Sverige. Den största andelen sysselsatta i Värmland återfinns inom den offentliga sektorn men många arbetstillfällen finns även inom skogsindustrin och försäljningsarbete.¹⁹⁴

¹⁸⁹ Region Värmland (2012) *Utvecklingen i Värmlands län – fakta och statistik 2011*

¹⁹⁰ Region Värmland (2011) *23 949 jobb lediga i Värmland... om alla pensionsavgångar återbesätts fram till 2020.*

¹⁹¹ Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik 2011.

¹⁹² Region Värmland (2012) *Utvecklingen i Värmlands län – fakta och statistik 2011.*

¹⁹³ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Värmlands län 2012.*

¹⁹⁴ Region Värmland (2011) *23 949 jobb lediga i Värmland... om alla pensionsavgångar återbesätts fram till 2020.*

Traditionellt sett har det värmländska näringslivet varit kopplat till regionens naturtillgångar. Tillgången till skog och järnmalm har gjort att länet utvecklat stor kunskap inom framställning av järn till verkstadsindustri samt pappers- och massaindustrin. Utöver dessa verksamhetsområden är även telekom- och IT-industrin viktiga för regionens överlevnad. Samtidigt finns internationella storföretag och livsmedelsproduktion som har betydelse för utvecklingen i länet. Karlstad universitet är även en viktig tillväxtfaktor för regionen.¹⁹⁵ För vidare information om näringslivsstrukturen, se bilaga 1.

3.15.4 Regionala satsningar

Det finns fyra etablerade kluster i Värmland och ett femte inom besöksnäringen är under uppbyggnad, kallat Visit Värmland. Klusterbildningarna är The Paper Province som har sin verksamhet inriktad mot marknadsföring, projektutveckling, kompetensförsörjning, tillväxt och utvecklingssamverkan med näringsliv, skolor, universitet och offentlig sektor. De arbetar regionalt, nationellt och internationellt. I klustret Compare ingår företag med i huvudsak industriell IT och telekommunikation som bas. The Packaging Arena är en öppen innovationsplattform för förpackningsutveckling med ett flertal forsknings- och utvecklingsmiljöer och över 40 företag är medlemmar. Avslutningsvis finns det även en klusterverksamhet inom stål och verkstad med fokus på entreprenörskap, affärsutveckling, industrinära forskning och utveckling samt utbildning och kompetensförsörjning.¹⁹⁶

Värmlands län kommer att påverkas av stora pensionsavgångar i framtiden, dock behöver detta inte nödvändigtvis betyda att alla pensionsavgångar kommer att ge nya arbetsmöjligheter. Men likväl kan det även växa fram nya arbetsmöjligheter genom exempelvis nystartade företag. Närheten till Norge utgör både stora hot och möjligheter för regionen, möjligheter i form av ökad handel och hot då allt fler kan börja pendla till arbeten i Norge.¹⁹⁷

3.15.5 Kompetensbehov

Enligt regionen kommer det att finnas ett behov av utbildad arbetskraft inom flera branscher. Bland annat inom stål och verkstad, pappers och massa, detaljhandeln, företagstjänster, IT och telekom samt hälso- och sjukvård och omsorg.¹⁹⁸ Inom bygg- och tillverkningsbranscherna kommer det att uppstå brist på kompetent personal. Kompetens från ingenjörer till maskinoperatörer och byggnadsarbetare kommer att

¹⁹⁵ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹⁹⁶ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

¹⁹⁷ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Värmlands län 2012*.

¹⁹⁸ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

behövas. Även inom transportbranschen kommer kompetens efterfrågas, där bland annat lokförare är ett område där fler personer behöver utbildas.¹⁹⁹

Stora pensionsavgångar väntas bland annat inom teknik och tillverkning där ett flertal yrkesroller efterfrågas: automationstekniker, maskinkonstruktör/plant design, hydromekaniktekniker, anläggningselektriker, produktionstekniker med CNC, processoperatörer, programvarutestare, digitaltryckare samt flexotryckare, servicetekniker inom förnybar energi, elektroniktekniker och industrirörmontör.²⁰⁰

Inom samhällsbyggnad och byggteknik ses brist på byggutbildade med inriktning BIM²⁰¹ och inom hälso- och sjukvård samt socialt arbete ser man brist på yrkesroller till boendestödare inom psykiatri, specialutbildade inom demens och specialutbildade barnunderskötare samt kombinationsutbildningar till exempelvis vårdutbildningar kopplade till teknikkompetenser. Inom området ekonomi, administration och försäljning efterfrågas redovisningsekonomer.²⁰²

3.15.6 Utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

Värmlands län har totalt 1 668 utbildningsplatser, av dessa är 31 procent inom teknik och tillverkning, följt av kultur, media och design samt ekonomi, administration och försäljning med 15 respektive 14 procent vardera. För närmare information, se bilaga 1.

I regionen finns efterfrågan på utbildningar som leder till anläggningselektriker, produktionstekniker med CNC, servicetekniker inom förnybar energi, redovisningsekonom, specialutbildade barnunderskötare, säljare av helhetslösningar inom kommunikation, turisminnovatörer, kompetenser inom/med digitala och kreativa lösningar. Efterfrågan finns på kombinationsutbildningar, till exempel tekniska spetsutbildningar kopplade till bland annat ekonomi, marknadsföring och kommunikation. Även vårdutbildningar kopplade till teknikkompetenser och byggutbildning med inriktning BIM samt diagnostekniker inom motorbranschen efterfrågas av regionen.²⁰³

Befintliga utbildningar som det finns en fortsatt stor efterfrågan på är automationstekniker, elektroniktekniker, förpackningsdesign, chef och ledare inom handel, digitaltryckare, skogsmaskinförare, industrimontör, hydromekaniktekniker, industrirörmontör, maskinkonstruktör/plant design, processoperatörer,

¹⁹⁹ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Värmlands län 2012*.

²⁰⁰ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁰¹ Byggnadsinformationsmodellering.

²⁰² Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁰³ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

programvarutestare, psykiatri boendestödjare och specialutbildning demens. I övrigt stämmer nuvarande fördelning av utbildningar överens med regionens behov.²⁰⁴

²⁰⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

3.16 Västerbottens län

3.16.1 Inledning

Västerbotten är landets näst största län till ytan och är ungefär lika stort som Västra Götaland, Skåne, Stockholm och Östergötland tillsammans. Avstånden är stora och mellan de tre största orterna Umeå, Skellefteå och Lycksele är det 10–15 mil. Från fjäll till kust är det 40 mil och från norr till söder 25 mil. Av länets 15 kommuner har 12 mindre än 10 000 invånare. Västerbottens län har 6 av landets 10 minsta kommuner. Länets största stad är Umeå, som också är en mycket betydelsefull stad för regionen bland annat på grund av de två universitetens verksamhet. Umeå är en av få kommuner i länet där befolkningen inte beräknas minska under de kommande 10 åren.²⁰⁵

Likt många andra län har Västerbotten påverkats av lågkonjunktorens konsekvenser. Trots detta har stora investeringar gjorts, något som tyder på en god framtidstro hos de lokala företagen.²⁰⁶ Enligt Småföretagarbarometern har småföretagare i Västerbottens län högre framtidstro än småföretagare i övriga län.²⁰⁷

3.16.2 Demografi

Antalet invånare i Västerbotten uppgår till cirka 259 700 personer.²⁰⁸ Länet hade länge en mycket stark befolkningsutveckling. De senaste åren har dock befolkningsutvecklingen planat ut och i framtiden räknar man med en mindre befolkningstillväxt. Västerbotten är det enda länet norr om Uppsala som har en positiv befolkningstillväxt.²⁰⁹

I alla kommuner utom Umeå är det fler som pensioneras än unga personer som tillträder arbetsmarknaden. Region Västerbottens studie²¹⁰ visar att 39 000 personer behöver rekryteras till och med 2020. Enligt Arbetsförmedlingen är antalet tillträdande ungdomar till arbetsmarknaden under samma period 29 000 personer. Siffrorna är inte helt jämförbara då studierna har gjorts av olika myndigheter och med olika metoder, men de ger ändå en uppfattning om den demografiska utmaning som länet står inför.²¹¹ Några av länets primärkommuner, främst i inlandet och Västerbottens läns landsting

²⁰⁵ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁰⁶ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Västerbottens län 2011–2011*.

²⁰⁷ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁰⁸ Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik 2011.

²⁰⁹ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Västerbottens län 2011–2011*.

²¹⁰ Region Västerbotten (2011) *39 000 anställningar till och med 2020 En studie av rekryteringsbehovet i Västerbottens län*.

²¹¹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

arbetar sedan flera år tillbaka aktivt med arbetskraftsinvandring. Det är ett viktigt tillskott till arbetsmarknaden.²¹²

3.16.3 Näringslivsstruktur

Den bransch som har flest sysselsatta i Västerbotten är vård- och omsorg. Andra viktiga branscher är tillverkning och utvinning, handel och kommunikation samt utbildning och forskning. Anledningen till den stora andelen sysselsatta inom utbildning och forskning är att landets femte största lärosäte, Umeå universitet, samt Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, ligger i regionen.²¹³

Även om tillverknings- och utvinningsindustrin försvagats i länet under de senaste årtiondena, har den behållit en starkare ställning än i många andra av landets län.²¹⁴ Bland företagen finns en oro över en generell brist på arbetskraft. Handelskammaren, Företagarna och Arbetsförmedlingen menar att företagen får allt svårare att rekrytera relevant arbetskraft. Det finns en risk för att funktioner flyttar från länet på grund av brist på kompetens.²¹⁵ För vidare information om näringslivsstrukturen, se bilaga 1.

3.16.4 Regionala satsningar

I Västerbottens län planeras stora investeringar i gruvnäringen, och därmed också i länets infrastruktur. För att kunna bedriva verksamhet i gruvor krävs omkringliggande funktioner som vägar, järnvägar, transportsystem och terminalhallar. Vidare planeras stora satsningar inom besöksnäringen, i orter som Hemavan/Tärnaby, Kittelfjäll och Borgafjäll. Det finns även planer för besöksnäringen längs Vindelälven. Destinationsbolag har bildats i Skellefteå, Umeå, Södra Lappland och i Hemavan/Tärnaby. Även i Lycksele planeras ett destinationsbolag. En växande besöksnäring innebär behov av omkringliggande funktioner och service exempelvis inom handeln och av lokal matproduktion.²¹⁶

Umeå har utsetts till Europas kulturhuvudstad 2014, vilket bidrar till satsningar på besöksnäringen, till exempel ska minst tre hotell byggas i staden. Ikea planerar att etablera sig i Umeå, vilket innebär utökad handel. Inom energibranschen görs redan i

²¹² Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²¹³ Region Västerbotten (2011) *39 000 anställningar till och med 2020 En studie av rekryteringsbehovet i Västerbottens län*.

²¹⁴ Region Västerbotten (2011) *39 000 anställningar till och med 2020 En studie av rekryteringsbehovet i Västerbottens län*.

²¹⁵ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²¹⁶ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)* samt Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

dag satsningar inom hållbar energi, främst inom vindkraft och vindkraftsutbyggnaden i Västerbottens län är störst i landet.²¹⁷

3.16.5 Kompetensbehov

Västerbottens kompetensbehov finns inom flera olika branscher.²¹⁸ Inom vård och omsorg bedömer regionen att det finns ett behov av specialistkompetens för undersköterskor. Inom tillverkningssektorn bedöms efterfrågan öka för många yrken, som en följd av pensionsavgångar och tillväxt inom branschen. Detta visas bland annat genom att exportindustrin i Västerbotten ökade mest i hela landet 2009–2010. Efterfrågan förutspås vara stor på maskinoperatörer, metall- och mineralbehandlare samt arbetskraft inom trä- och pappersindustrin. Ytterligare en bransch med behov av arbetskraft är utvinning.

Inom byggbranschen efterfrågas ingenjörer, tekniker, byggnads- och anläggningsarbetare, alltså kompetens för hela byggprocessen från administrativ hantering till färdigt byggobjekt. Pensionsavgångarna är stora inom byggbranschen, som även uppvisar en tillväxt. Den företagsnära tjänstesektorn tros växa ännu mer de kommande åren, vilket kommer att innebära en ökad efterfrågan på arbetskraft. Detta handlar främst om dataspecialister- och tekniker samt dataoperatörer. Andra bristyrken förväntas vara säljare och inköpare. Även kompetenser inom GIS behövs i länet.

Satsningar sker inom besöksnäringen och handeln i länet. Det finns behov av bland annat kvalificerade kockar. Data/IT-branschen i Västerbottens län har inte påverkats av lågkonjunkturen och har behov av kompetens. Programvaruproducenter och datakonsulter har ökat antalet anställda. Företagskluster inom kulturella och kreativa näringar finns i Skellefteå och i Umeå och kompetens behövs för att utveckla näringen.

3.16.6 Utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

Västerbottens län har totalt 824 utbildningsplatser, av dessa är 23 procent inom teknik och tillverkning, följt av hälso- och sjukvård samt socialt arbete och ekonomi, administration och försäljning med 19 respektive 15 procent. För närmare information, se bilaga 1.

Regionens syn²¹⁹ på befintligt utbildningsutbud är att utbildningsplatserna inom vård- och omsorg samt socialt arbete behöver öka då det kommer att råda stor efterfrågan på flera yrkeskategorier inom detta område. Utbildningsplatserna inom teknik och tillverkning behöver också öka eftersom både gruv- och tillverkningsindustrin efterfrågar

²¹⁷ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)* samt Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²¹⁸ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²¹⁹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

arbetskraft. Utbyggnad av vindkraften fortsätter och även där kan det komma att behövas kompetens.

Regionen menar att utbildningsplatserna till trädgårdsmästare behöver kvarstå då arbetskraft efterfrågas av bland annat anläggningsföretag, kyrkogårdsförvaltningar, parkförvaltningar, bostadsföretag, golfanläggningar och handelsträdgårdar.

Utbildningsplatserna till tågförare behöver kvarstå eller utökas eftersom dryga 100 lokförare ska rekryteras till och med 2020. Behovet kan antas vara ännu högre eftersom det pågår flera satsningar på tågtrafik i länet. Behovet av logistik och transportledare är också stort. Eftersom industrin i norra Sverige ofta finns långt från kunderna är en förutsättning för att kunna konkurrera framgångsrikt tillgång till kompetenta transportörer. Det pågår också satsningar på transportsystem och olika terminalfunktioner.

Platserna inom besöksnäringen behöver utökas, bland annat med utbildningar av kvalificerade kockar och säljare inom handeln. Utbildningsplatser inom sälj och marknadsföring behövs för att klara rekryteringsbehov i både privat och offentlig sektor.

Det finns ett behov av utbildningar till mellaningenjörer, inköpare, programmerare, dataoperatörer och logistik. Dessa finns inte i utbildningsutbudet i dag. Det behövs även kvalificerade administratörer till offentlig sektor samt kompetens för ledande funktioner inom näringslivet och offentlig sektor. En utmaning är att uppmärksamma nya branscher och nya yrken och att inte enbart utbilda för en redan känd arbetsmarknad. Region Västerbotten betonar också vikten av att yrkeshögskoleutbildningar ges på distans.

3.17 Västernorrlands län

3.17.1 Inledning

Västernorrlands län utgör drygt 5 procent av landets landareal, men har knappt 3 procent av landets befolkning.²²⁰ Länet har en av landets äldsta befolkningar, och i kombination med följdverkningarna av den internationella finanskrisen har det lett till färre sysselsatta och en hög arbetslöshet. Återhämningen på länets arbetsmarknad har varit svagare än i övriga delar av landet och för Västernorrland ligger den stora utmaningen i att skapa fler arbetsmöjligheter.²²¹ Samtidigt finns det inom vissa branschsegment en brist på arbetskraft med rätt kvalifikationer, till exempel inom IT-sektorn och för många ingenjörsyrken.²²²

3.17.2 Demografi

Antalet invånare i Västernorrlands län uppgår till cirka 242 000 personer²²³ och mellan år 1990 och 2011 minskade befolkningen i Västernorrlands län med cirka 19 000 invånare eller 7,3 procent, vilket gör att länet haft den sämsta befolkningsutvecklingen under denna period i hela Sverige.²²⁴ Västernorrland upplever en fortsatt negativ befolkningsutveckling och antalet personer i arbetsför ålder minskar kontinuerligt. Länet upplever både ett negativt inrikes flyttnetto med fler utflyttningar än inflyttningar och negativa födelsesiffror. Till viss del dämpas den negativa befolkningsutvecklingen genom en ökad invandring. Detta kan dock inte kompensera för hela minskningen och arbetskraften i länet ser ut att fortsätta minska. Fram till 2025 räknar man med att arbetskraften i länet kommer att minska med 9,3 procent. Att antalet unga som kommer in på arbetsmarknaden inte kan kompensera för de som försvinner från arbetsmarknaden gör att allt färre måste försörja fler i framtiden.²²⁵

3.17.3 Näringslivsstruktur

Sedan länge har tillverkningsindustrin varit en vital del av Västernorrlands läns ekonomi. Så är fallet även i dag, även om industrin i länet försvagats i termer av sysselsättning. Yrken inom tillverkningsindustrin är av tradition mansdominerade, vilket försvårat kvinnornas möjligheter på arbetsmarknaden. Den privata tjänste- och kunskapsindustrin upptar betydligt fler anställda än tidigare, men dessa branscher är ännu inte i majoritet på arbetsmarknaden. Länet har dessutom genomgått stora omstruktureringar inom den

²²⁰ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²²¹ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Västernorrlands län 2011–2012*.

²²² Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²²³ Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik 2011.

²²⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²²⁵ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Västernorrlands län 2011–2012*.

offentliga sektorn på senare år, vilket inneburit ytterligare komplikationer för kvinnorna på arbetsmarknaden.²²⁶ Den begränsade arbetsmarknaden har även inneburit stora utflyttningstal bland unga människor.²²⁷ För närmare information, se bilaga 1.

3.17.4 Regionala satsningar

De verksamhetsområden som ökat mest i Västernorrland finns inom företagstjänster, bank, försäkring, pension och andra kunskapsintensiva tjänstenäringsområden, vilket också är en utveckling som spås fortsätta under de kommande åren. I sistnämnda grupp innefattas besöksnäringen, där positiva tendenser finns.²²⁸ Särskilt data/IT-området har stärkts under de senaste åren. I länet finns sedan åtskilliga år etablerade nätverk mellan näringsliv, myndigheter och universitet²²⁹ inom bl.a. IT-sektorn, det skogsindustriella området och bank, försäkring och pension.

Andra näringsgrenar med stor tillväxtpotential är verksamheter inom energiförsörjning och miljöteknik.²³⁰ År 2020 ska det, om planerna följs, finnas tusentals vindkraftverk i Mellersta Norrland, vilket inkluderar investeringar från Västernorrlands län.²³¹ Andra verksamheter som är av betydelse finns inom transport och kommunikation. Detta dels då persontrafiken avreglerats och persontrafik kommit igång på Ådals–Botniabanan, men också för beräknat större flöden av gods igenom Västernorrlands län. Under de senaste åren har stora investeringar gjorts och kommer att göras i transportnäringens infrastruktur.²³²

3.17.5 Kompetensbehov

I Västernorrlands län pågår kontinuerligt en process med övergång från industri- till tjänstesamhälle, vilket innebär att efterfrågan på många yrken inom tjänstesektorn förväntas bli större i framtiden. Yrken inom industri och energiförsörjning som förväntas efterfrågas är tekniker inom områden som hydraulik, mekanik, el- och energiteknik samt drift och underhåll. Västernorrlands län avser dessutom att profilera sin tillverkningsindustri kring miljöfrågor, vilket gör att det i framtiden kan komma behövas högre utbildade industriarbetare och specialister inom anknytande servicenäringsområden, som

²²⁶ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Västernorrlands län 2011–2012*.

²²⁷ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²²⁸ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²²⁹ Länsstyrelsen Västernorrland (2011) *Framtid Västernorrland! Regional utvecklingsstrategi för länet 2011–2020*.

²³⁰ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²³¹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

²³² Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

har kunskap om miljömässiga lösningar.²³³ Prognoser pekar dessutom på att generationsväxlingen inom industriområdet kommer att få tidigare påverkan i länet än i övriga landet, särskilt i Örnsköldsviks kommun.²³⁴

De påbörjade, och kommande satsningarna inom transportverksamheten kommer kräva fler utbildade lokförare och lok- och vagnsreparatörer. Den demografiska omställningen innebär, redan i dag, ett stort behov av arbetskraft inom vård- och omsorgsykten, då en allt mer åldrande befolkning kräver större resurser. Vidare beräknas det behövas fler spetskompetenser inom data/IT-området i form av IT-tekniker, systemutvecklare och verksamhetsutvecklare. Ambitionen, från länets sida, är dessutom att den regionala innovationsförmågan stärks under kommande år.²³⁵ För detta krävs ett främjande av entreprenörskap och affärsutveckling. I framtiden väntas därför ett växande behov av entreprenörer och egenföretagare finnas.²³⁶

3.17.6 Utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

Västernorrlands län har totalt 1 787 utbildningsplatser, av dessa är 26 procent inom ekonomi, administration och försäljning följt hälso- och sjukvård samt socialt arbete och teknik och tillverkning med 25 respektive 21 procent. För närmare information, se bilaga 1. För att möta den kommande efterfrågan i länet behövs det ett ökat utbud inom främst inom data/IT, transporttjänster, hälso- och sjukvård samt socialt arbete, liksom inom tillverkningsindustrin, där det kommer att förekomma stora pensionsavgångar.²³⁷

²³³ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Västernorrlands län 2011–2012*.

²³⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²³⁵ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²³⁶ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011 Arbetsmarknadsutsikter Västernorrlands län 2011–2012 samt Västernorrlands och Jämtlands län (2011) Kompetensförsörjningsrapport Västernorrlands och Jämtlands län. Jobbplus*.

²³⁷ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

3.18 Västmanlands län

3.18.1 Inledning

Västmanlands län består av 10 kommuner. Drygt hälften av invånarna bor i Västerås kommun där även 60 procent av länets sysselsatta finns. Västmanlands län har en stark och allt mer avancerad industri, där det kvalificerade tjänsteinnehållet har ökat markant. Företagen levererar system av produkter med avtal om underhåll och tjänster. Utbildningskraven inom industrin är därmed nu också högre än tidigare.²³⁸ Det råder stora skillnader mellan kommunerna i länet. Detta avspeglar sig i såväl utbildningsnivå som yrkesfördelning och sysselsättningsgrad.²³⁹

3.18.2 Demografi

Antalet invånare i Västmanlands län uppgår till cirka 254 300 personer²⁴⁰ och befolkningen har ökat de senaste åren. Andelen 55 år och äldre är högre än i riket.²⁴¹ De kommande åren förväntas länets befolkning som helhet att öka medan arbetskraften i länet kommer minska. Detta beror på stora pensionsavgångar som kommer att ske i framtiden.²⁴² Inom flera yrkeskategorier finns stora pensionsavgångar redan nu.²⁴³

3.18.3 Näringslivsstruktur

Trots att förhållandevis många i Västmanlands län fortfarande arbetar inom industrin finns flest sysselsatta inom servicesektorn. Dock har Västmanlands län en högre andel sysselsatta inom bygg- och tillverkning samt process- och maskinindustrin än riksgenomsnittet. I dag arbetar totalt 22 procent av invånarna, i åldern 16–64 år, inom industrin. Industrin i Västmanland är globalt konkurrenskraftig tack vare en hög grad av automatiserade processer och robotik. Därtill har Mälardalens högskola en världsledande ställning inom inbyggda system. I dag krävs kunskaper om automatiserade processer, programmering, felsökningar samt service och underhåll för att arbeta inom industrin. Starka branscher i länet är energi- och elkraftprodukter, fordon, järn- och stålbearbetning samt tåg- och järnväg.²⁴⁴

En omfattande etablering av data/IT- och teknikkonsulter finns i Västerås. Det finns ett 60-tal företag som fungerar som underleverantörer av konsulttjänster till de stora och multinationella företag som finns etablerade i länet. Konsultbranschen har haft en stadig tillväxt och ser inga tecken till avmattning. För vidare information om näringslivsstrukturen, se bilaga 1.

²³⁸ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²³⁹ Länsstyrelsen Västmanland (2011) *Västmanlands kompetenskarta 2011*

²⁴⁰ Statistiska centralbyrån, *Befolkningsstatistik 2011*.

²⁴¹ Länsstyrelsen Västmanland (2011) *Västmanlands kompetenskarta 2011*.

²⁴² Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Västmanlands län 2012*.

²⁴³ Länsstyrelsen Västmanland (2011) *Västmanlands kompetenskarta 2011*.

²⁴⁴ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Västmanlands län 2012*.

3.18.4 Regionala satsningar

Gruvbranschen ser i dag en positiv tillväxt framför sig i Bergslagen, där Västmanland ingår tillsammans med 5 ytterligare län. Detta tack vare en global efterfrågan på järnmalm, främst från Kina och Indien. I Bergslagen planeras flera gruvor att återöppnas inom en tidsperiod av 2–5 år. Gruvorna Blötberget, Håksberg och Grängesberg ligger nära gränsen till Västmanland och förväntas generera cirka 670 arbetstillfällen. I Västmanland finns planer på att på 5–7 års skikt öppna brytning av järnmalm i Norberg och Skinnskatteberg vilka beräknas omfatta 200 arbetstillfällen. Med hypotesen att ett gruvjobb genererar ytterligare tre jobb i andra branscher innebär det att gruvnäringens eventuella etablering i området kan innebära en ökning av arbetstillfällen i branscher som inte är gruvrelaterade. En förutsättning för att gruvdriften ska komma igång i full skala är att transporterna av malm från gruvorna kan lösas på ett bra sätt. Investeringar behövs för att rusta upp befintligt godstransportsnät, som delvis löper genom Västmanland.²⁴⁵

En annan viktig bransch i Västmanland är tåg och järnväg där satsningar pågår för att göra Västerås till ett tåg- och järnvägscenter. I Västerås finns en rad företag som inriktat sig mot underhåll och drift av tåg och järnväg.²⁴⁶

I länet finns de viktiga hamnarna i Västerås och i Köping. I framtiden kan större fraktfartyg komma att anlända till länet, vilket betyder att en positiv utveckling för frakt- och transportbranschen.²⁴⁷

3.18.5 Kompetensbehov

Det höga antalet sysselsatta över 55 år innebär stora pensionsavgångar under den kommande tioårsperioden, vilket kommer bli kännbart inom flera branscher, t.ex. inom vård- och omsorg samt teknik och tillverkning.²⁴⁸

Den globala marknaden påverkar även efterfrågan inom vissa branscher. På sikt förväntas efterfrågan på svensk malm öka på den globala marknaden. Detta väntas resultera i en större efterfrågan på yrken som gruvtekniker, elektriker, automationstekniker, robottekniker, underhållspersonal, maskinförare och laborationspersonal. Satsningarna inom transportbranschen förväntas skapa efterfrågan på signaltekniker, elkrafttekniker och tågtekniker.²⁴⁹

²⁴⁵ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁴⁶ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁴⁷ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁴⁸ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁴⁹ Länsstyrelsen Västmanland (2011) *Västmanlands kompetenskarta 2011* samt Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Västmanlands län 2012*.

Arbetsmarknaden i Västmanlands län ställer högre krav på utbildning nu än tidigare och anställningskraven har höjts inom många branscher. Till viss del tillgodoses arbetsmarknadens högre krav av i dag av inpendling av arbetskraft till länet.²⁵⁰

3.18.6 Utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

Västmanlands län har totalt 1 510 utbildningsplatser, av dessa är 50 procent inom teknik och tillverkning, följt av ekonomi, administration och försäljning samt hotell, restaurang och turism med 28 respektive 8 procent. För närmare information, se bilaga 1.

Enligt länsstyrelsen²⁵¹ väntas gruvnäringens expansion i norra Västmanland skapa stor efterfrågan på arbetskraft framöver. Cirka 850 arbetstillfällen förväntas beröra norra Västmanland och omgivande länen Dalarna och Örebro. Förmodligen kommer nyöppnande av gruvorna innebära en högre rörlighet på arbetsmarknaden då gruvnäringen erbjuder ett högre löneläge. Det kan alltså innebära att anställda från andra branscher söker sig till gruvnäringen. Inom hälso- och sjukvård samt socialt arbete kommer fler utbildningar med specialistinriktning att behövas för att möta de stora pensionsavgångarna och de utbildningarna som finns i dag kommer sannolikt inte att kunna täcka upp framtidens behov.

Västerås har en lång tradition och många framgångsrika företag inom informationsteknik. Västerås är en viktig nod på Sveriges IT-karta och i Västerås Science Park finns det närmare 60 företag inom IT/ICT. En behovsbild kring avancerade företagstjänster håller nu på att växa fram, främst gällande kompetens inom data/IT. Yrkeshögskoleutbildningar inom data/IT saknas helt inom länet och återspeglar inte branschens behov av specialistutbildad personal. Det saknas även utbildningar med inriktning mot järnvägsunderhåll i länet. Utbildningsutbudet återspeglar inte den efterfrågan som finns på utbildad teknisk personal hos länets tåg- och järnvägsföretag.²⁵²

I övrigt bedömer länsstyrelsen att utbildningarna är rätt dimensionerade för att möta arbetsmarknadens behov.²⁵³

²⁵⁰ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁵¹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁵² Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁵³ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)*.

3.19 Västra Götalands län

3.19.1 Inledning

Västra Götaland består av flera funktionella arbetsmarknadsregioner med skilda förutsättningar. Inte minst skiljer sig situationen i Göteborgsregionen, den näst största storstadsregionen i Sverige, från övriga delar i länet. Länet kan delas in i fyra delregioner, Göteborgsregionen, Skaraborg, Sjuhärad och Fyrbodalen.²⁵⁴ Mer än varannan invånare i Västra Götaland finns i Göteborgsregionen, som drabbades extra hårt av den finansiella krisen.²⁵⁵ I regionen har tjänstesektorn växt sig starkare än den tidigare traditionella tillverkningsindustrin. Struktumvandlingen för med sig nya krav och behov på arbetsmarknaden där behovet av högutbildade i olika ämnen kommer att öka, samtidigt som behovet av individer med specifika yrkesutbildningar kommer att öka.²⁵⁶ Industrin i Västra Götalands län är känslig för konjunkturförändringar, vilket inte minst visade sig i den senaste finanskrisen, då länet drabbades hårt med kraftigt ökad arbetslöshet som följd.²⁵⁷

3.19.2 Demografi

Antalet invånare i Västra Götalands län uppgår till cirka 1 590 600 personer²⁵⁸ och beräknas 2025 uppgå till 1 735 000. Det innebär en årlig befolkningstillväxt på 0,6 procent. Tillväxten beräknas främst till Göteborgsregionen, viss tillväxt i Sjuhärad samt oförändrad befolkning i Fyrbodalen och Skaraborg. Den största ökningen beräknas i åldersklassen 65 år och äldre, vilken beräknas öka med 65 000 personer fram till 2025. Det är de stora födelsekullarna under 1940-talet som under de kommande åren når upp i dessa åldrar. Antalet personer i arbetsför ålder, 20–64 år, förväntas öka till 2015 med 41 000 personer.²⁵⁹

3.19.3 Näringslivsstruktur

Västra Götalands län har en stark näringslivsstruktur med många stora internationella företag. Strukturen i regionen har tidvis förändrats från att ha varit ett län med fokus på traditionella industribranscher har näringslivet utvecklats. Viktiga grenar inom näringslivet är bland annat handel, jordbruk, skogsbruk och tillverkningsindustri. Länet har även ett starkt näringsliv inom medicin, kemi, textil, telekommunikation, fordonsindustri, livsmedel och inredning. I Göteborg ligger även Skandinavians största

²⁵⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁵⁵ Västra Götalandsregionen (2012) *Fakta & Analys 2012:4, Befolkningsprognos Västra Götaland 2011–2025*.

²⁵⁶ Västra Götalandsregionen (2011) *Utbildnings- och arbetsmarknadsprognos för Västra Götaland med sikte på 2020*.

²⁵⁷ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter 2012 för Västra Götalands län*.

²⁵⁸ Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik 2011.

²⁵⁹ Västra Götalandsregionen (2012) *Fakta & Analys 2012:4, Befolkningsprognos Västra Götaland 2011–2025*.

hamn vilket är anledningen till att sjöfart är en viktig del av länets näringsliv. Tjänstesektorn står för 73 procent av länets sysselsättning.²⁶⁰

Industrisektorn i länet är bred och omfattar industriell verksamhet i olika branscher, verkstadsindustri, trävaruindustri, textilindustri, pappers- och massaindustri, plast- och petrokemiindustri, läkemedels- och bioteknikindustri, livsmedelsindustri samt grafisk industri.²⁶¹ För vidare information om näringslivsstrukturen, se bilaga 1.

3.19.4 Regionala satsningar

I regionen pågår stora satsningar inom infrastrukturuområdet genom det Västsvenska paketet²⁶² och Västlänken. År 2016 beräknas Västlänken behöva arbetskraft inom bland annat anläggning och maskinteknik. Göteborgsregionen är en storstadsregion under ständig utveckling och tillväxt och behovet av kvalificerad arbetskraft ökar och kravet på flexibilitet och snabba omställningar i arbetslivet kräver nya yrkesroller.²⁶³ Bostadsbyggande planeras i relativt stor skala och fler hotell och köpcentrum kommer att byggas. Stora ombyggnationer och renoveringar av miljonprogramsområdena är också aviserade.²⁶⁴

3.19.5 Kompetensbehov

De demografiska förändringarna kommer att ha stor betydelse för den framtida arbetsmarknaden.²⁶⁵ Pensionsavgångarna är mycket stora inom all industri. Till skillnad från övriga delregioner förväntas en brist på industriutbildade i Göteborgsregionen och processindustrin och då särskilt den kemiska industrin efterfrågar kvalificerad arbetskraft.²⁶⁶ Även Arbetsförmedlingen menar det kommer att saknas kvalificerade yrkesarbetare inom industrin och lyfter bland annat fram kvalificerade maskinoperatörer, ingenjörer och drift- och underhållstekniker.²⁶⁷

²⁶⁰ Västra Götalandsregionen (2011) *Utbildnings- och arbetsmarknadsprognos för Västra Götaland med sikte på 2020*.

²⁶¹ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter 2012 för Västra Götalands län*.

²⁶² Västsvenska paketet är satsningar som görs på vägar och järnvägar för tåg, bussar, spårvagnar, cyklar och bilar fram till cirka 2027.

²⁶³ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁶⁴ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter 2012 för Västra Götalands län*.

²⁶⁵ Västra Götalandsregionen (2011) *Utbildnings- och arbetsmarknadsprognos för Västra Götaland med sikte på 2020*.

²⁶⁶ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁶⁷ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter 2012 för Västra Götalands län*.

I Fyrbodal, Sjuhärad och Skaraborg beräknas en stor brist uppstå 2020 inom hälso- och sjukvård, bland annat kommer det att saknas tandsköterskor. Antalet pensionsavgångar är betydligt större bland tandsköterskor än i genomsnittet för hela arbetsmarknaden.²⁶⁸

Fyrbodal har en känslig arbetsmarknad där näringslivsstrukturen är under omvandling och därmed också förändring av kompetensbehov. I Fyrbodal finns en betydande gränspendling till Norge och ofta har de som pendlar samma yrken där kommande stora pensionsavgångar förväntas, till exempel inom byggverksamhet och hälso- och sjukvård. Inom tjänstesektorn, som växer sig starkare i regionen, finns det behov av kvalificerad arbetskraft med fokus på tjänsteinnovation.²⁶⁹

Inom byggsektorn finns stora behov, bland annat finns det brist på arbetsledare och ingenjörer, men också inom anläggning finns motsvarande behov. Tekniksektorn efterfrågar drifttekniker, maskintekniker och produktionstekniker. Det behövs också specialister inom energieffektivisering inom biogas och kärnkraft. Inom området hälso- och sjukvård samt socialt arbete ses ett behov av kvalificerade vårdadministratörer, undersköterskor med kompetenser inom barn- och ungdomssjukvård, tekniskt kvalificerade undersköterskor, tandsköterskor och specialistkompetens för undersköterskor inom områden som psykiatri, funktionshinder, demens samt palliativ vård. De allt mer kvalificerade uppgifterna inom ekonomi-, handel och tjänster kräver allt fler välutbildade till exempel upphandlingsassistenter och inom säkerhet. De infrastruktursatsningar som genomförs i Västsverige kommer även att medföra ett utökat behov av serviceutbildade.²⁷⁰

Västra Götalandsregionen lyfter även fram bristen på utbildade inom livsmedelsproduktion. Inom länet har man tagit fram ett handlingsprogram för att utveckla livsmedelssektorn.²⁷¹

3.19.6 Utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

Västra Götalands län har totalt 9 930 utbildningsplatser, av dessa är 33 procent inom ekonomi, administration och försäljning, följt av teknik och tillverkning och hälso- och sjukvård samt socialt arbete med 17 respektive 11 procent vardera. För närmare information, se bilaga 1.

Det finns en stor bredd på utbildningar i länet, men samtidigt ser regionen att det finns behov av förändringar. Enligt regionens bedömning skulle utbildningsutbudet inom samhällsbyggnad och byggt teknik kunna ökas för att möta efterfrågan på arbetskraft.

²⁶⁸ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁶⁹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁷⁰ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁷¹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

Inom hälso- och sjukvård samt socialt arbete är det viktigt att utbildningarna har samma volym för att möta dels de stora pensionsavgångarna, dels de ökade kvalifikationskraven inom området. Regionen ser även en brist på utbildade inom livsmedelsproduktion.²⁷²

²⁷² Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

3.20 Örebro län

3.20.1 Inledning

I Örebro län finns 12 kommuner, där Örebro kommun är den största. Det är även till Örebro som de stora arbetsgivarna är koncentrerade. 53 procent av alla sysselsatta i länet finns i Örebro kommun. Detta indikerar hur betydelsefull kommunen är för länets tillväxt i stort. Industrin är av tradition stark i Örebro län och är den bransch som har flest sysselsatta i alla kommuner förutom Örebro och Lekeberg. För länet spelar även Örebro universitet en stor roll, både för att locka till sig nya invånare, och för den framtida arbetsmarknaden. Likt många andra län kommer det bli stora pensionsavgångar i framtiden, då många branscher i dag karakteriseras av en ålderstigen arbetskraft.²⁷³

3.20.2 Demografi

Antalet invånare i Örebro län uppgår till 281 600 personer.²⁷⁴ Befolkningen har ökat de senaste åren och en fortsatt befolkningstillväxt förväntas. Det är dock inte tal om någon stor ökning och befolkningstillväxten är i huvudsak koncentrerad till Örebro kommun medan det har varit en sämre befolkningstillväxt i andra delar av länet. Vissa kommuner har även problem med en stor andel äldre i befolkningen samtidigt som de i yrkesverksam ålder minskar.²⁷⁵

3.20.3 Näringslivsstruktur

I dag dominerar två branscher arbetsmarknaden i Örebro län. Dessa är industri och hälso- och sjukvård. Industrin är av tradition stark i Örebro län och är den bransch som har flest sysselsatta i alla kommuner förutom Örebro och Lekeberg. I Örebro kommun har stora delar av industrin ersatts av tjänsterelaterade branscher. Att så pass många yrkesarbetande finns inom sjukvården i Örebro län beror delvis på universitetssjukhuset i Örebro. Dock finns ingen kommun där andelen sysselsatta inom sjukvården understiger 10 procent. Dessa två branscher ligger till grund för den starka könsuppdelade arbetsmarknaden i Örebro län. 29 procent av kvinnorna i länet arbetar inom vård och omsorg samt sociala tjänster, medan 27 procent av männen arbetar inom industrin.²⁷⁶

²⁷³ Regionförbundet Örebro (2012) *Möjligheter och utmaningar för den framtida kompetensförsörjningen ur ett regionalt perspektiv*.

²⁷⁴ Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik 2011.

²⁷⁵ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Örebro län 2012* samt Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁷⁶ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Örebro län 2012* samt Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

Tack vare länets strategiska placering, med närhet till Stockholm, Göteborg och Oslo finns även ett stort antal yrkesarbetande inom transport, logistik och lagerhantering.²⁷⁷ För vidare information om näringslivsstrukturen, se bilaga 1.

3.20.4 Regionala satsningar

Teknik- och tillverkningsbranschen är viktig för Örebro län. Branschen konkurrerar på den internationella marknaden och har följaktligen stor betydelse för länets ekonomiska tillväxt. I Degerfors och Karlskoga väntas stora generationsväxlingar inom industrin.²⁷⁸

I Bergslagen planeras även öppnande av både gamla och nya gruvor, där järnmalm främst kommer utvinnas. Andra satsningar planeras inom logistiknäringen, där Örebro, Kumla, Arboga och Hallsberg är aktuella för satsningar. I Hallsberg kommer både Posten och företaget Train Alliance, som servar tåg och lok, etablera verksamhet. Örebro kommun har, i samverkan med flertalet av länets kommuner, etablerat en satsning som kallas Business Region Örebro, där logistik, besöksnäring och avancerad tillverkning profileras.²⁷⁹

3.20.5 Kompetensbehov

Åldersstrukturen i Örebro län speglar tydligt av sig i de framtida kompetensbehoven. Inom yrken inriktade mot vård- och omsorg kommer det i framtiden bli stora pensionsavgångar.²⁸⁰ Under de kommande åren förväntas speciellt stor brist råda för specialistutbildade inom demens, geriatrik och psykiatri.²⁸¹ En annan utveckling gäller upplevelseindustrin, vilken på senare år varit på stark tillväxt i Örebro län. Denna typ av industri är bred och inkluderar många olika yrkesgrupper. Örebro län har, i jämförelse med liknande län, satsat hårt på turism och kulturverksamheter, vilket skulle kunna bana väg för behov av yrken kopplade till dessa branscher i framtiden.²⁸²

²⁷⁷ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Örebro län 2012* samt Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁷⁸ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)* samt Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁷⁹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)* samt Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁸⁰ Regionförbundet Örebro (2012) *Möjligheter och utmaningar för den framtida kompetensförsörjningen ur ett regionalt perspektiv*.

²⁸¹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁸² Regionförbundet Örebro (2012) *Möjligheter och utmaningar för den framtida kompetensförsörjningen ur ett regionalt perspektiv* samt Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

På den globala marknaden finns en stor efterfrågan på malm. Detta är något som möjligen kan gynna Örebro läns arbetsmarknad i framtiden, bland annat genom att Atlas Copco är en stor arbetsgivare i regionen. Andra yrken inom teknik och tillverkning, vilka förväntas efterfrågas under de kommande åren är bland annat underhålls- och processtekniker, vatten-, kyl-, miljö- och biogastekniker, drifttekniker, mättekniker, signaltekniker, underhålls- och maskintekniker. Dessa yrken väntas, till stor del, efterfrågas på grund av de satsningar som planeras inom transportnäringen i länet. Samtidigt har Örebro län på senare år växt fram som ett logistiskt centrum, en utveckling som väntas fortsätta de kommande åren. I framtiden kan det följaktligen fortfarande finnas behov av tillverkningsindustriellt orienterade yrken i Örebro län, trots att länet upplever strukturomvandlingar som pekar på tjänstesektorns ökade betydelse. Arbetsgivare i dag uttrycker även svårigheter att rekrytera IT- och dataspecialister.²⁸³

3.20.6 Utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

Örebro län har totalt 1 256 utbildningsplatser, av dessa är 35 procent inom teknik och tillverkning, följt av ekonomi, administration och försäljning samt hälso- och sjukvård samt socialt arbete 21 respektive 15 procent. För närmare information, se bilaga 1.

Området teknik och tillverkning sysselsätter flest i länet och det finns stor efterfrågan av arbetskraft i branschen samtidigt som ytterligare tillväxt väntas. Enligt regionens bedömning tillgodoser utbildningarna efterfrågan relativt väl, dock skulle utbildningsutbudet kunna förändras något. Utbildningar inom ekonomi, administration och försäljning skulle kunna minska, samtidigt som utbildningar inom teknik- och tillverkning, data/IT, samhällsbyggnad och byggteknik skulle behöva ökas. Här efterfrågas utbildningar inom VVS och bygg samt el, tele och fiber. Övriga utbildningar inom exempelvis transporttjänster bör enligt regionens bedömning ligga kvar på samma nivå.²⁸⁴

²⁸³ Regionförbundet Örebro (2012) *Möjligheter och utmaningar för den framtida kompetensförsörjningen ur ett regionalt perspektiv* samt Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁸⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)* samt Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

3.21 Östergötlands län

3.21.1 Inledning

Östergötlands län var länge en traditionell industriregion. Struktumvandlingen som skedde i den svenska ekonomin på slutet av 1900-talet skapade stora problem för regionen och har bidragit till att länet har halkat efter jämförbara län i utvecklingen. Detta trots goda förutsättningar för ett välmående och expansivt näringsliv. Regionen har således dragits med problem i sysselsättning samt att många branscher i länet har krympt.²⁸⁵ Utvecklingen av antalet sysselsatta i Östergötland de senaste 25 åren har varit sämre än riksgenomsnittet, oavsett vilken tidsperiod som studeras. Större delen av befolkningen är koncentrerad till ett väst-östligt bälte genom den centrala delen av länet, och här finns länets två största tätorter, Linköping och Norrköping.²⁸⁶

3.21.2 Demografi

Antalet invånare i Östergötlands län uppgår till cirka 431 100 personer.²⁸⁷ Länet upplever en förhållandevis god befolkningsutveckling. Framför allt i Norrköping och Linköping. Övriga kommuner i länet har dock upplevt en svagare befolkningsutveckling.²⁸⁸ Befolkningsutvecklingen i länet väntas minska de kommande åren. De två största åldersgrupperna i länet är 40-talisterna som går i pension samt de i åldrarna 20–24 år som är på väg in i arbetslivet. Således väntas ett stort generationsskifte att ske i länet.²⁸⁹

3.21.3 Näringslivsstruktur

Näringslivet i Östergötland består i dag till stor del av både tillverkningsindustri och kunskapsintensiva branscher. Linköping har blivit en stad där många teknik- och kunskapsintensiva företag etablerat sig och staden har blivit en attraktiv stad för många IT-företag, något som delvis kan förklaras utifrån stadens universitet. Även i Norrköping finns relativt många IT-företag, om än inte i lika stor utsträckning som i Linköping. I Norrköping finns de flesta arbetstillfällena inom handel och kommunikationssektorerna, men staden har också en relativt stor industrisektor.²⁹⁰ För vidare information om näringslivsstrukturen, se bilaga 1.

3.21.4 Regionala satsningar

I länet finns flera infrastrukturprojekt planerade för framtiden. Regeringen har beslutat att satsa 30 miljarder kronor på bygget av den dubbelspåriga järnvägen Ostlänken, som

²⁸⁵ Regionförbundet Östsam (2010) *Trettiofemtusen jobb, vilket vill du ha? Efterfrågan på arbetskraft i Östergötland fram till 2018*.

²⁸⁶ Regionförbundet Östsam (2011) *Regionbeskrivning Östergötland 2011*.

²⁸⁷ Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik 2011.

²⁸⁸ Arbetsförmedlingen (2011) *Prognos hösten 2011. Arbetsmarknadsutsikter Östergötlands län 2012*.

²⁸⁹ Regionförbundet Östsam (2010) *Trettiofemtusen jobb, vilket vill du ha? Efterfrågan på arbetskraft i Östergötland fram till 2018*.

²⁹⁰ Regionförbundet Östsam (2010), *Trettiofemtusen jobb, vilket vill du ha? Efterfrågan på arbetskraft i Östergötland fram till 2018*.

kommer att bli Sveriges största bygge. Ostlänken är planerad att gå från Linköping till Stockholm via Norrköping, Nyköping-Skavsta och Trosa. Totalt handlar det om 15 mil järnväg. Trafikverkets kapacitetsutredning har föreslagit att första etappen blir sträckan Linköping-Norrköping. Utbyggnaden av riksväg 50 är ett annat projekt inom samhällsbyggnad som man planerar att genomföra under de kommande åren.²⁹¹

Stora satsningar planeras även med syfte att stärka och utveckla industrin i Östergötland. Bland annat planeras en ut- och tillbyggnad av de två vattenverken i Linköping samt satsningar på fjärrvärme, sopförbränning och biogas.²⁹²

Östgötaregionen rankas som bästa logistikläge i Sverige efter Göteborgsregionen för tredje året i rad. Detta har lett till flera större logistiksatsningar i regionen. Scan, en av norra Europas största leverantörer av kött, charkuterivaror och färdigmat har byggt ett nytt logistikcenter i Linköping. Stadium har etablerat ett distributionscenter för den nordiska marknaden. Apoteket Hjärtat har etablerat sitt centrallager i Norrköping och satsningar kommer således att ske inom logistikområdet, vilket beräknas skapa nya arbetstillfällen.²⁹³

I Östergötland överförs huvudmannaskap för hemsjukvården från landstinget till kommunerna den 1 januari 2014. Stora satsningar kommer också att genomföras på kompetensutveckling inom vården. Det ökande antalet äldre kommer att medföra ett ökat behov av hälso- och sjukvård och omsorg under de kommande decennierna. Antalet äldre med psykisk ohälsa kommer med all sannolikhet att öka i samma takt som antalet äldre ökar. Det ökande antalet äldre med psykisk ohälsa kan således komma att generera ett ökat behov av insatser från kommunernas äldreomsorg och den kommunala hemsjukvården.²⁹⁴

Regeringen har även lämnat besked om att Sverige ska köpa mellan 40 och 60 exemplar av nästa generation av stridsflygplanet Jas Gripen, som tillverkas i Linköping. Redan i dag har industri- och teknikföretagen i regionen svårt att hitta tekniker och ingenjörer.²⁹⁵

3.21.5 Kompetensbehov

I Östergötland råder i dag en obalans på arbetsmarknaden. Många företag har svårigheter att hitta personer med rätt kompetens, samtidigt som arbetslösheten är

²⁹¹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁹² Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)* samt Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁹³ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁹⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)* samt Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁹⁵ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

relativt hög. Dessutom kommer det att bli stora pensionsavgångar de kommande åren då cirka 80 procent av dessa personer måste ersättas. Störst brist kommer att råda inom hälso- och sjukvård och inom industrin.²⁹⁶ Exempel på kompetenser inom hälso- och sjukvården som kommer att behövas är psykiatrivårdare samt specialistundersköterska inom exempelvis LSS och demens.²⁹⁷

Inom industrin finns det i dag brist på kvalificerad arbetskraft. Industrin blir i allt högre grad automatiserad och således minskar behovet av lågutbildad arbetskraft. De kommande åren kommer industrin att behöva anställa ingenjörer, produktionsledare, CNC-operatörer samt tekniker. Det årliga behovet inom industri och teknik i Östergötland, är enligt det regionala branschrådet inom Industri och teknik, 1 500 personer. Behovet av drifttekniker är stort i regionen då energibranschen står inför en generationsväxling.²⁹⁸

I Östergötlands län räknar man även med att IT-sektorn ska fortsätta att utvecklas starkt. Här kommer det således att finnas många arbetstillfällen i framtiden. IT kommer i framtiden att få allt större genomslag, inte bara inom IT-företagen utan även ute bland företag som primärt inte sysslar med IT. Den kompetens som efterfrågas är bland annat system- och applikationsutvecklare, projektledare, IT-entreprenörer, supporttekniker och testare.²⁹⁹

4 procent av de sysselsatta i Östergötland är sysselsatta inom logistiksektorn. 26 procent av dessa över 55 år och det är redan i dag brist på logistikpersonal samt transportledningspersonal. Samma yrkesgrupper beräknas behöva nyanställas även 5 år framåt. De gröna näringarna spelar en allt viktigare roll i utvecklingen i det hållbara samhället och länet ligger i fronten inom grön näring. Efter Västra Götaland och Skåne är Östergötland det län som har flest sysselsatta inom lantbrukssektorn. 37 procent av de sysselsatta inom denna sektor är över 55 år. Behovet av kvalificerad arbetskraft i ledande ställning är påtagligt. Den strukturomvandling som lantbrukssektorn genomgått och fortfarande genomgår ställer nya krav på den arbetskraft som ska arbeta inom sektorn. I takt med att manuella arbeten försvinner ställs högre krav på arbetskraftens kunskaper och färdigheter.³⁰⁰

²⁹⁶ Regionförbundet Östsam (2010) *Trettiofemtusen jobb, vilket vill du ha? Efterfrågan på arbetskraft i Östergötland fram till 2018*.

²⁹⁷ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁹⁸ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)* samt Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

²⁹⁹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)* samt Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

³⁰⁰ Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

3.21.6 Utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan

Östergötlands län har totalt 2 146 utbildningsplatser, av dessa är 32 procent inom teknik och tillverkning, följt av ekonomi, administration och försäljning och lantbruk, djurvård, trädgård, skog och fiske med 26 respektive 15 procent. För närmare information, se bilaga 1.

De kompetenser som det, enligt regionens bedömning, förväntas råda efterfrågan på kopplat till ekonomi, administration och försäljning är företagssäljare, inköpare och yrken inom ekonomiadministration. Utbildningsvolymen i regionen skulle även behöva ökas inom vissa områden. Inom teknik och tillverkning, hälso- och sjukvård samt socialt arbete, samhällsbyggnad och byggteknik samt data/IT bedöms det finnas behov av en utökning av utbildningsplatserna, samtidigt som volymen behöver bibehållas inom ekonomi, administration och försäljning. Samtidigt kan det förekomma specifika behov inom lantbruk, djurvård, trädgård, skog och fiske samt inom hotell, restaurang och turism. Regionen är för närvarande utan driftteknisk utbildning samtidigt som efterfrågan på den kompetensen är stor.³⁰¹

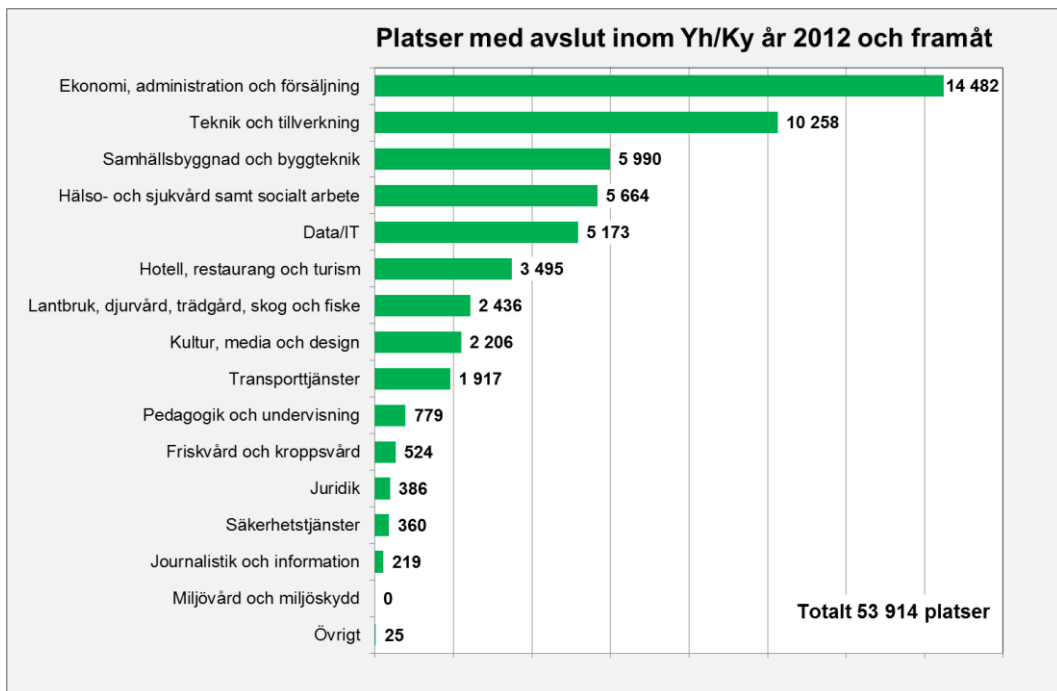
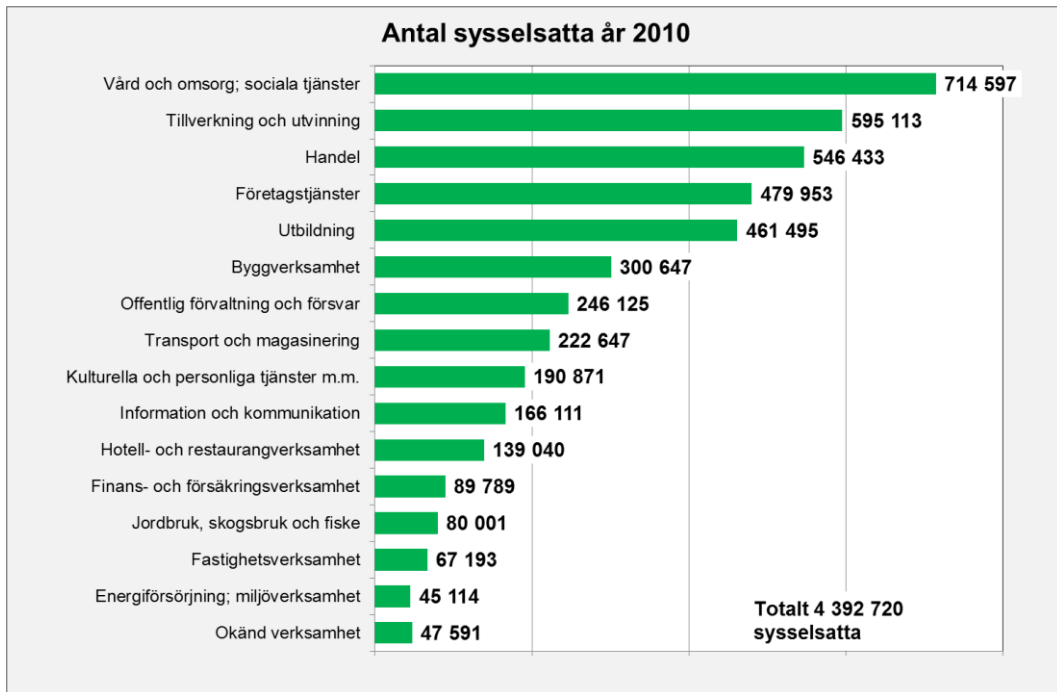
³⁰¹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2011) *Regional remiss 2011: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2011/2561)* samt Myndigheten för yrkeshögskolan (2012) *Regional remiss 2012: Efterfrågan på kompetens per region (dnr YH 2012/981)*.

Bilaga 1. Sysselsättning och utbildningsutbud per län

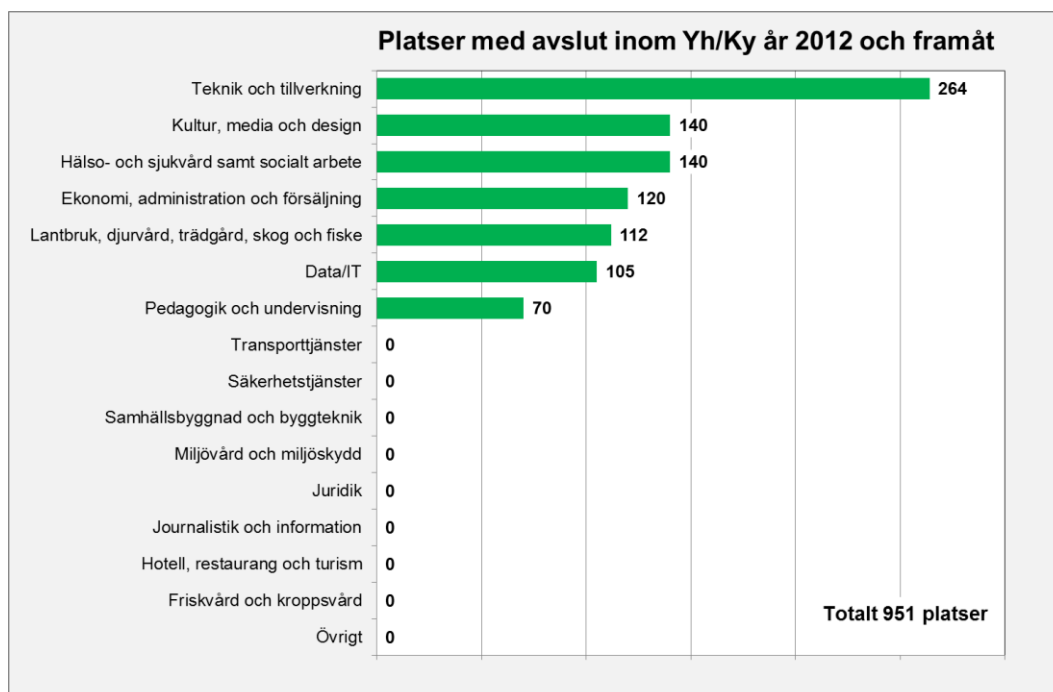
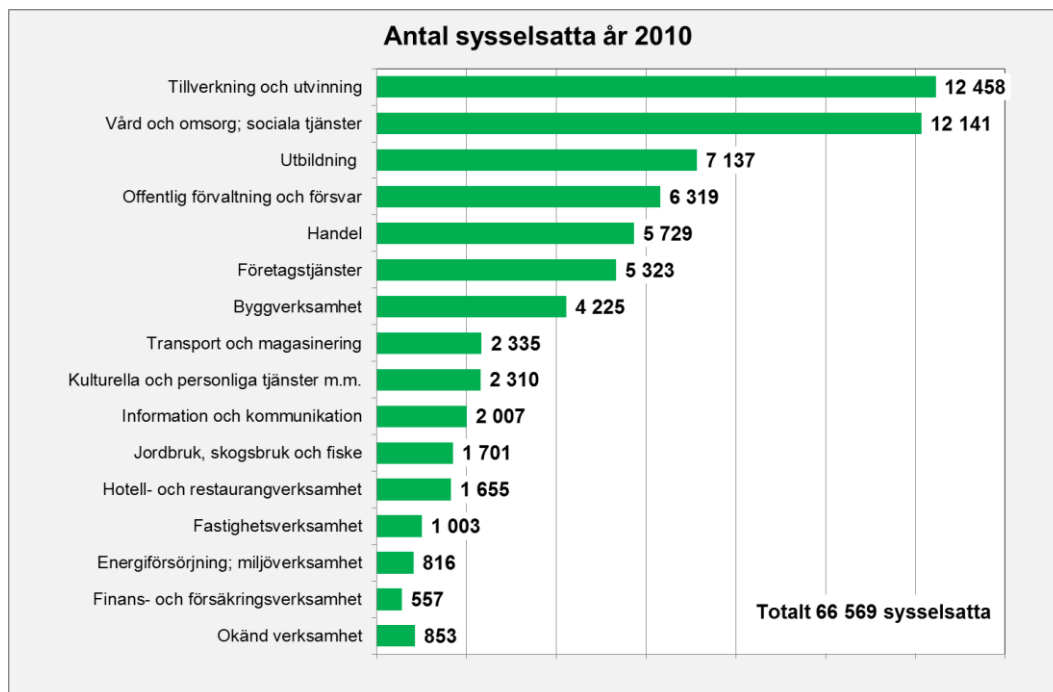
Det första diagrammet på varje sida belyser sysselsättningen efter bransch, källa Statistiska centralbyrån, Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik 2010, bearbetad av Myndigheten för yrkeshögskolan.

Det andra diagrammet belyser beviljat utbildningsutbud, antal utbildningsplatser, åren 2012–2018 inom yrkeshögskolan, källa Myndigheten för yrkeshögskolan.

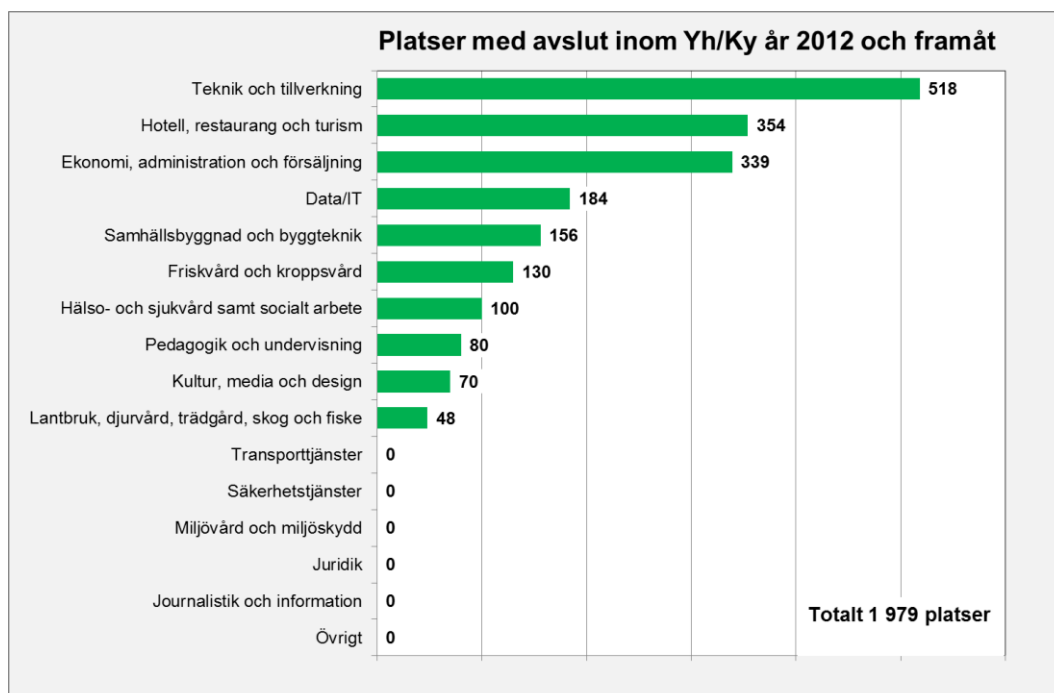
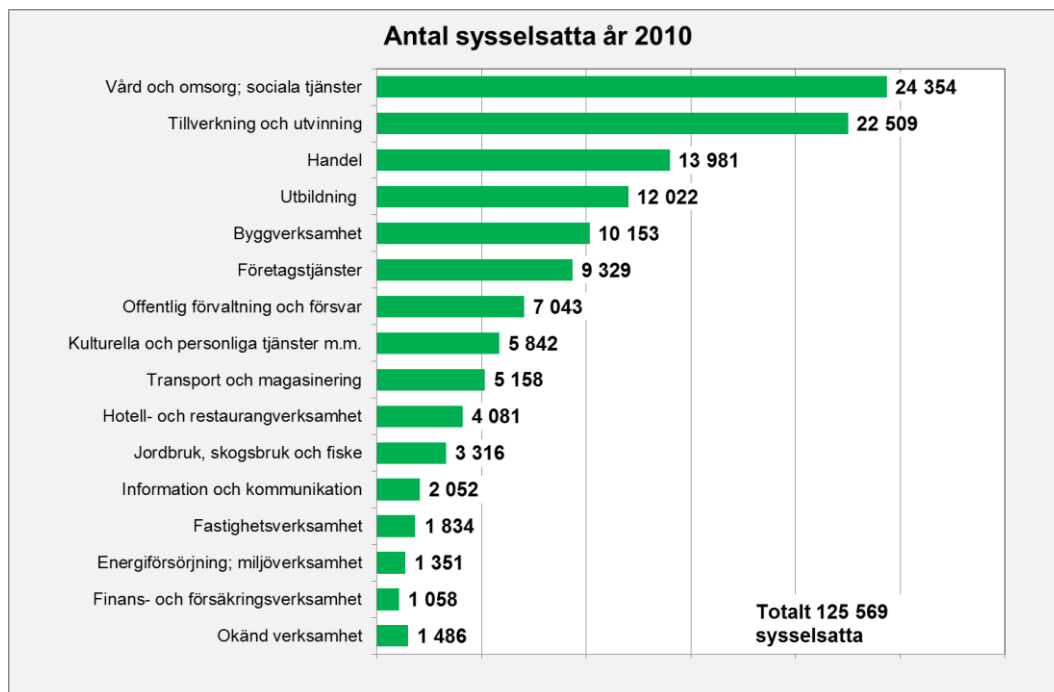
De första diagrammen som presenteras i bilagan behandlar riket totalt, därefter presenteras varje län var för sig i alfabetisk ordning.

Riket totalt

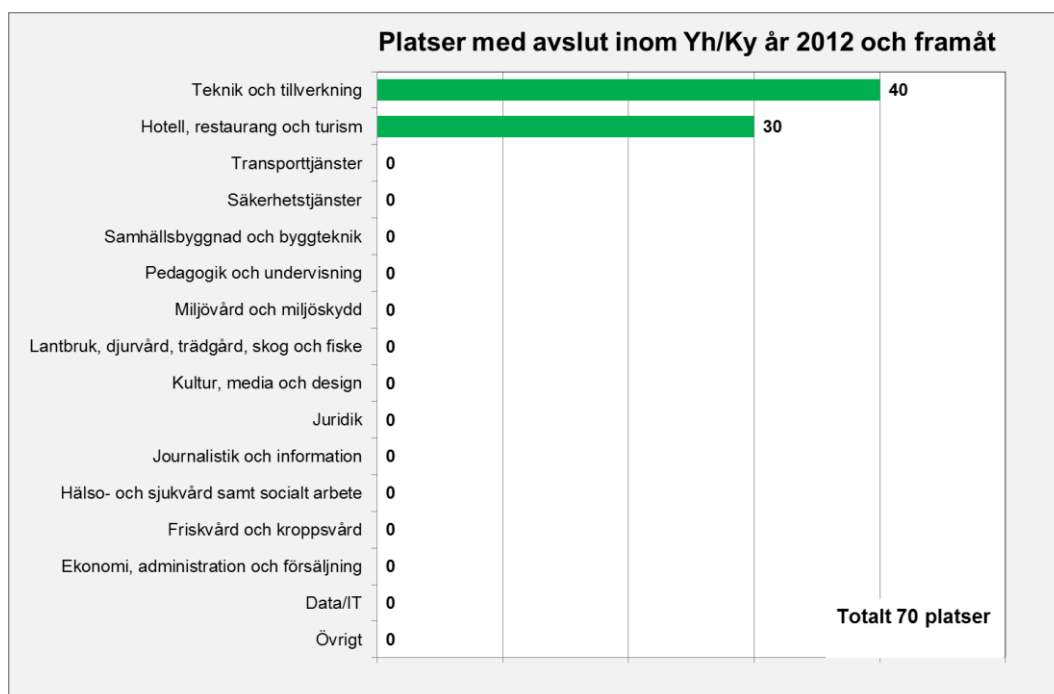
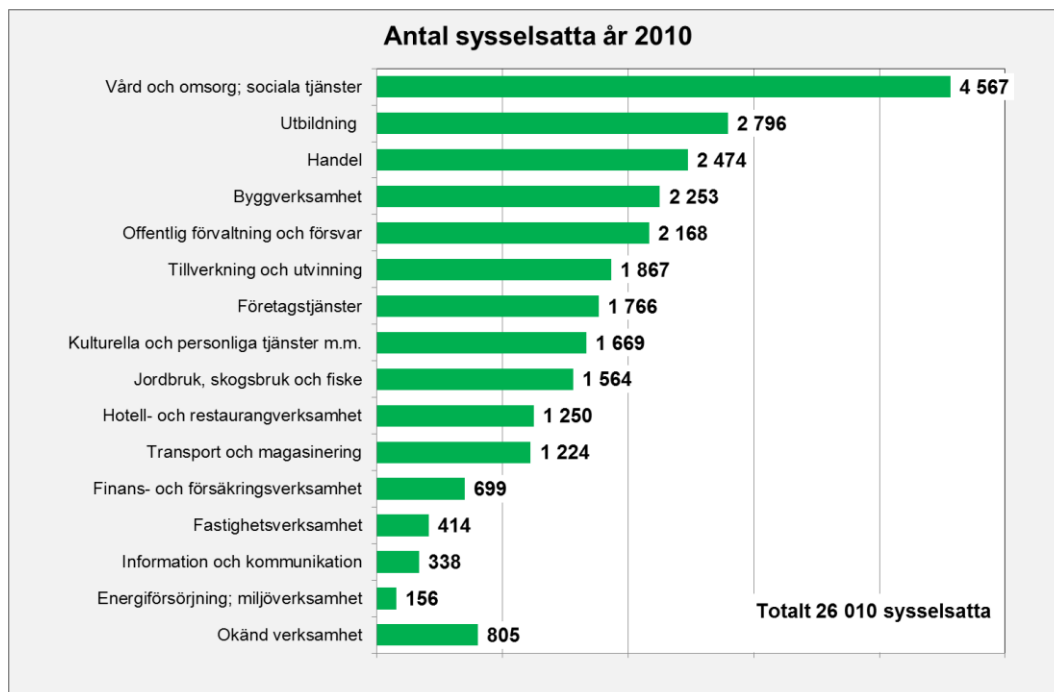
Blekinge län

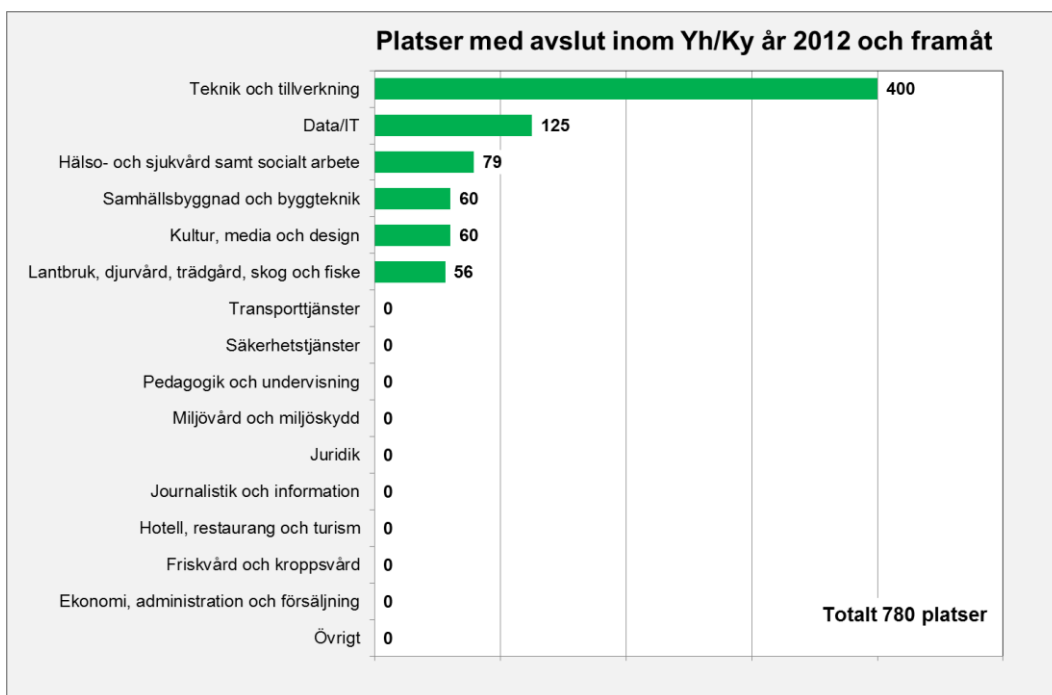
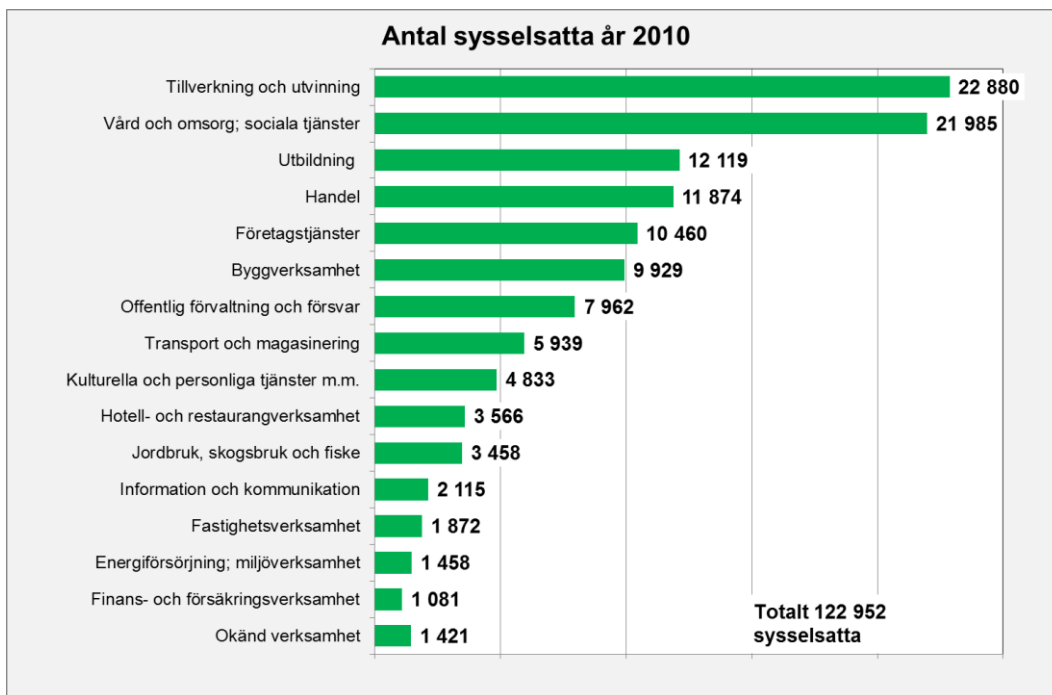
Dalarnas län

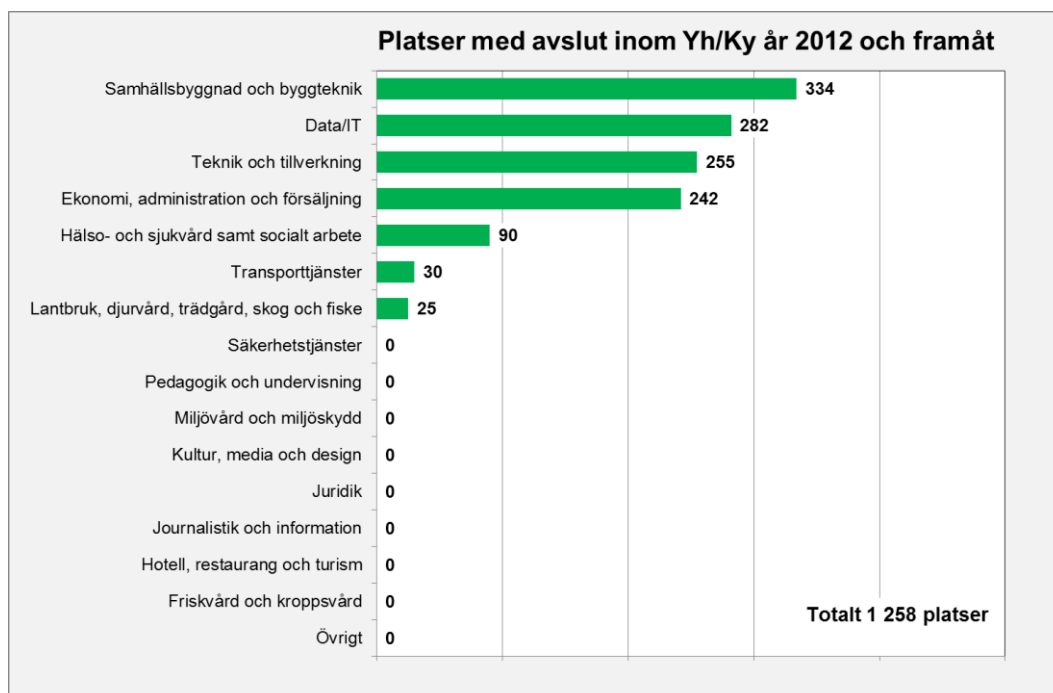
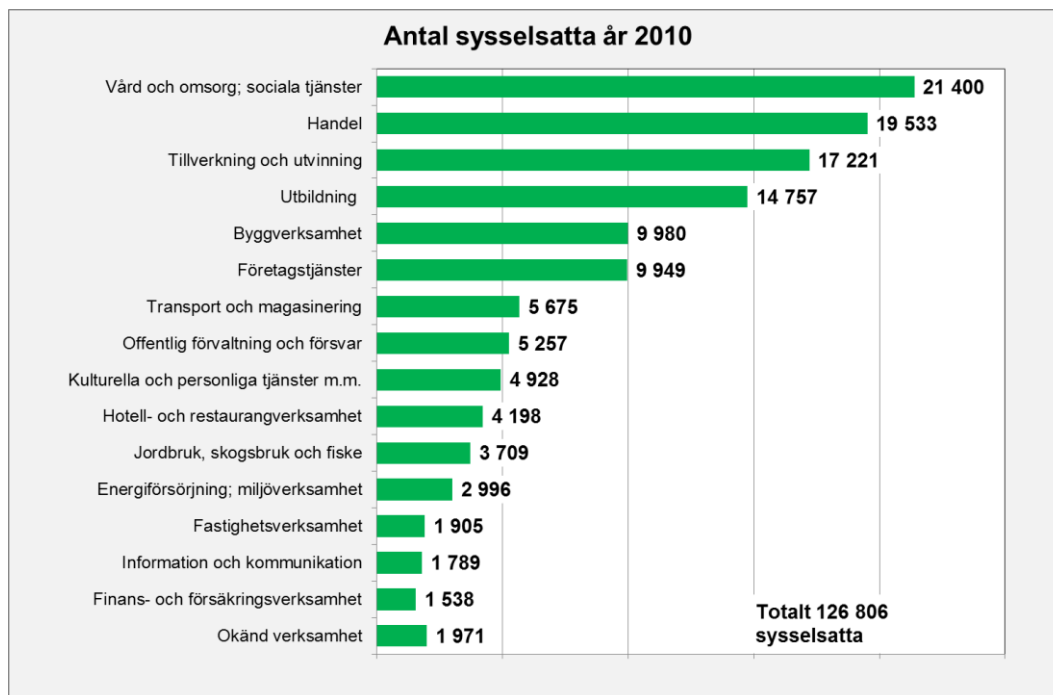
Gotlands län

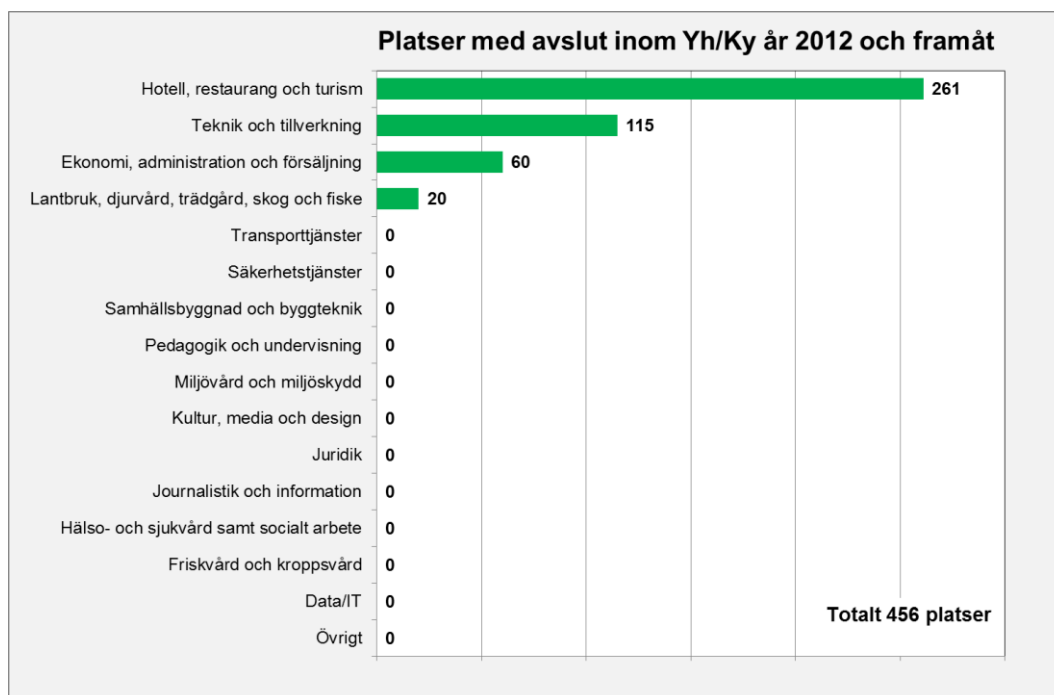
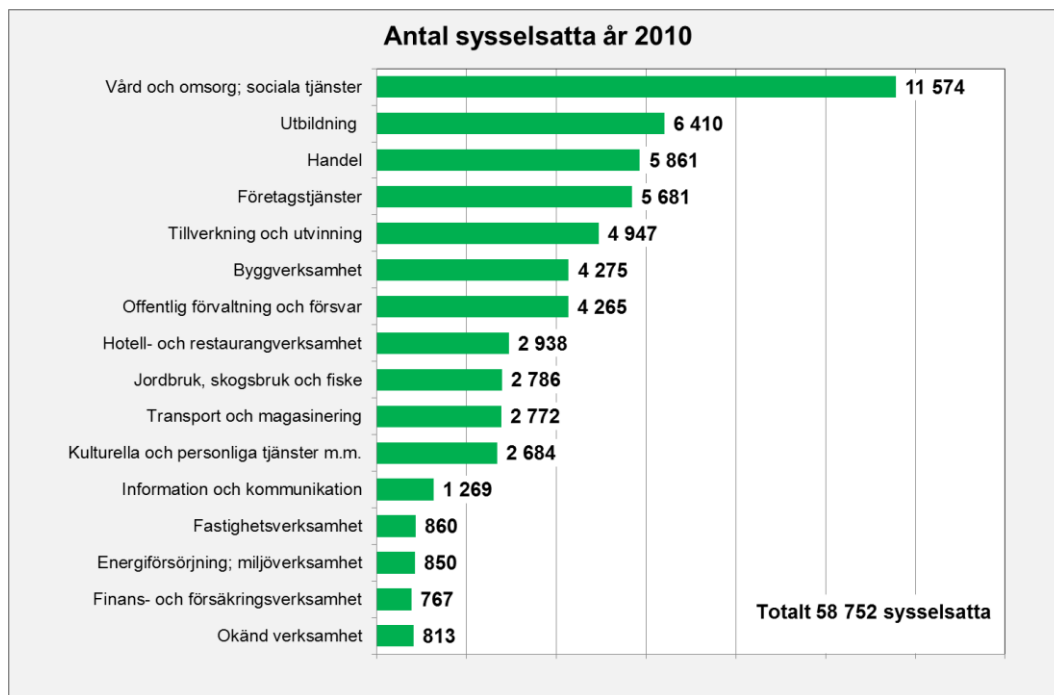
Gävleborgs län

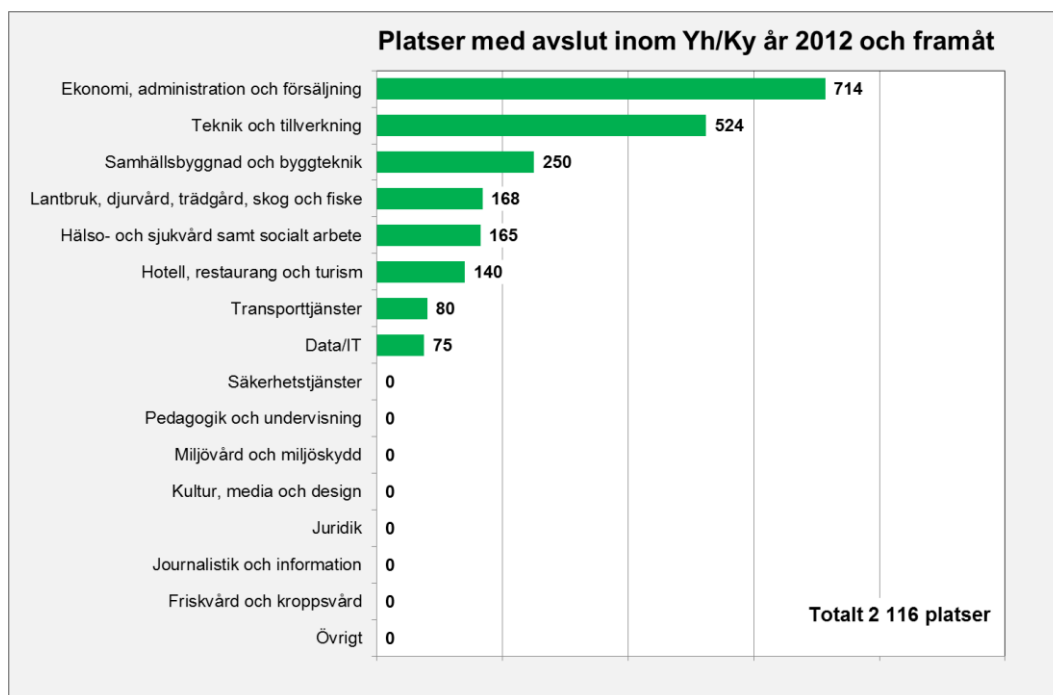
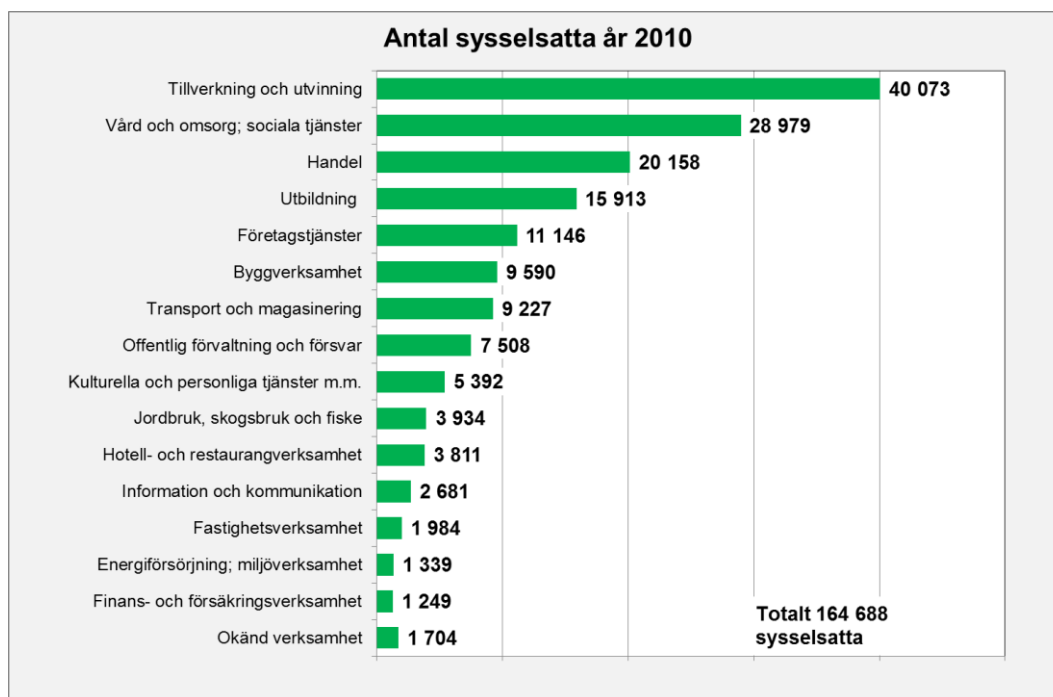
Hallands län

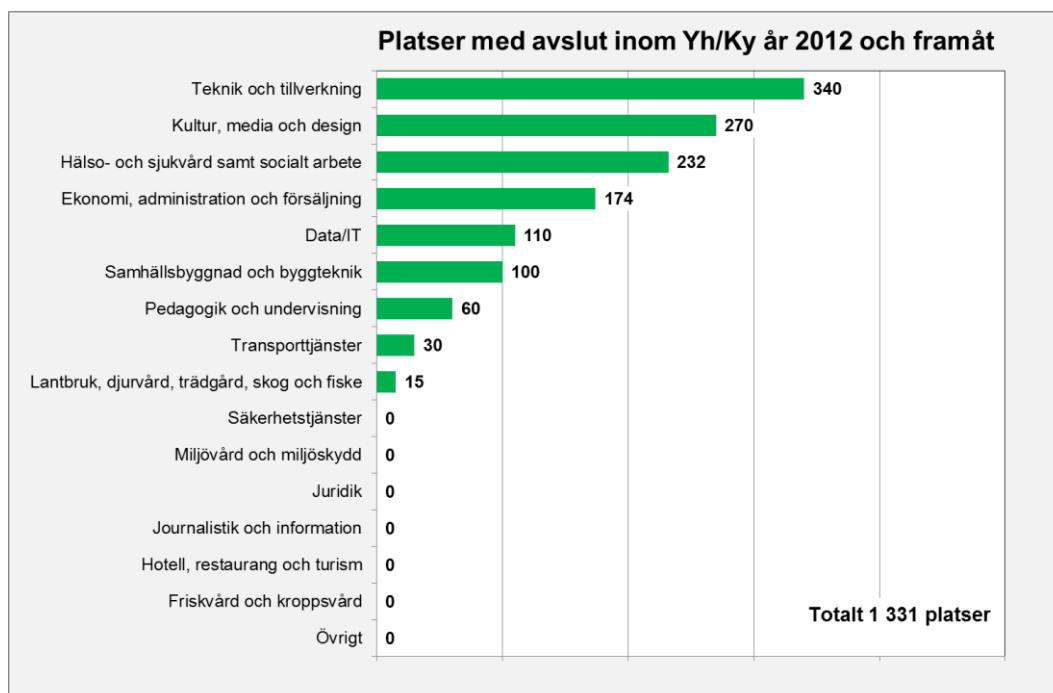
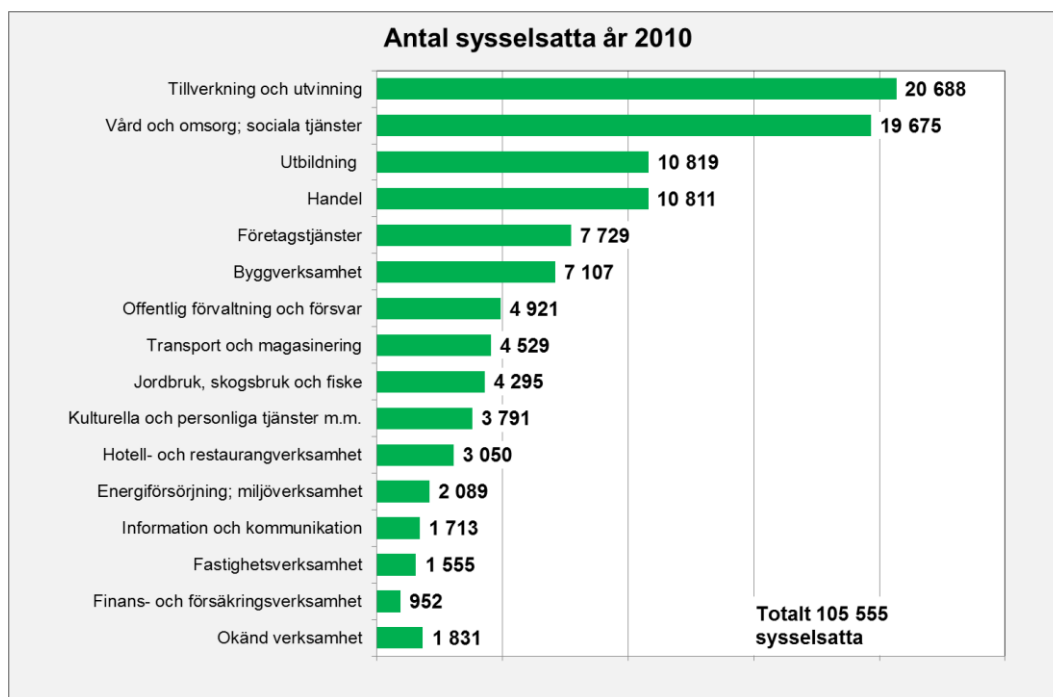
Jämtlands län

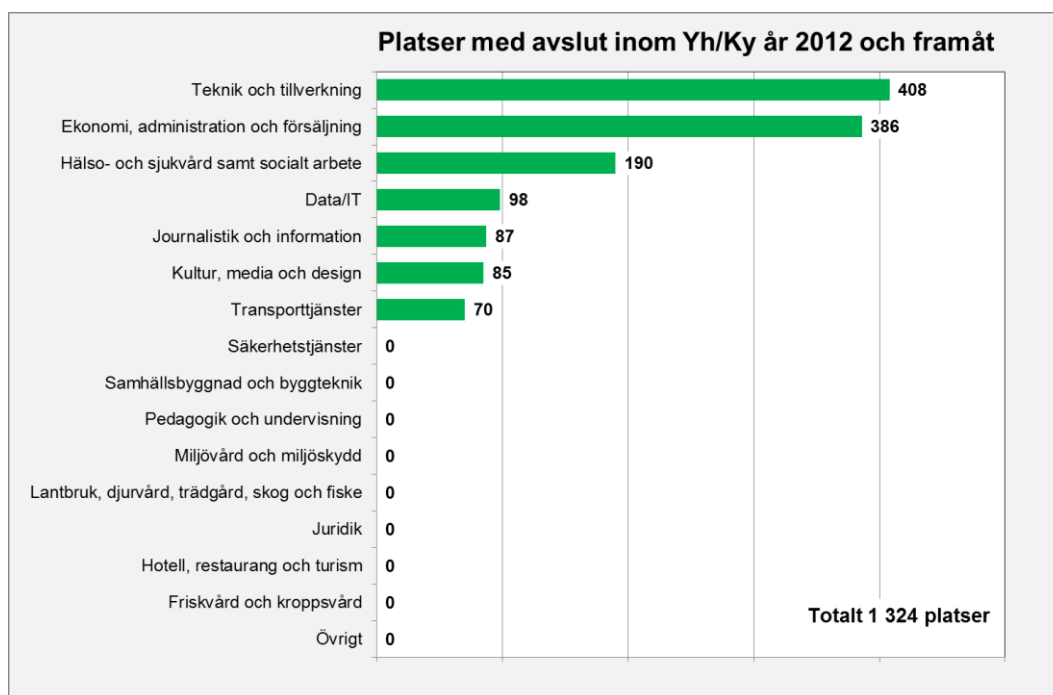
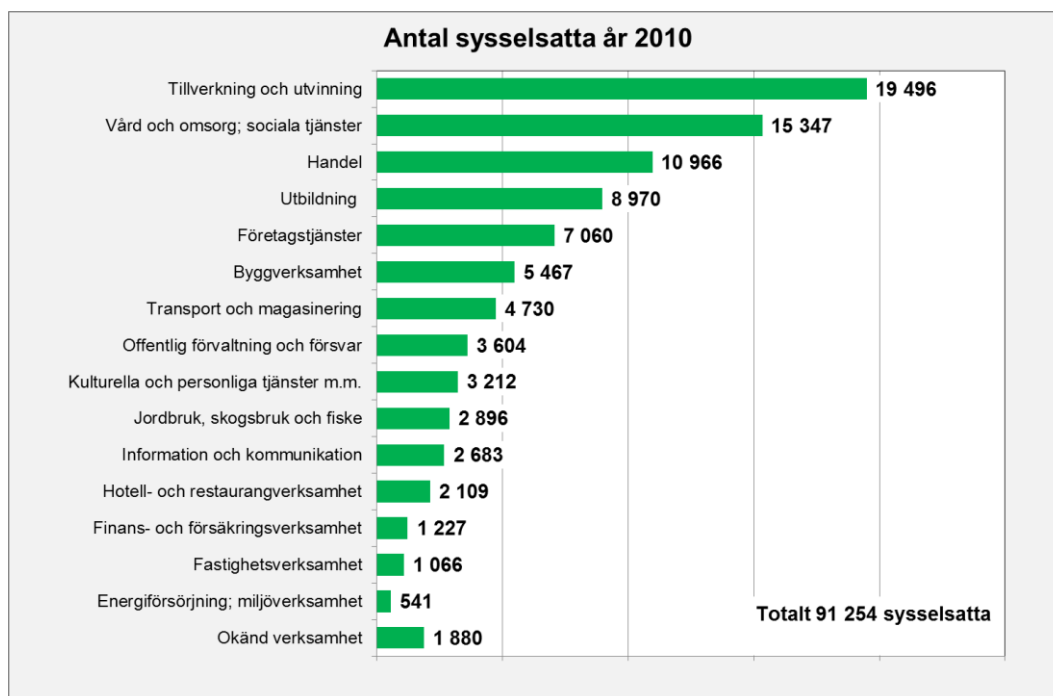
Jönköpings län

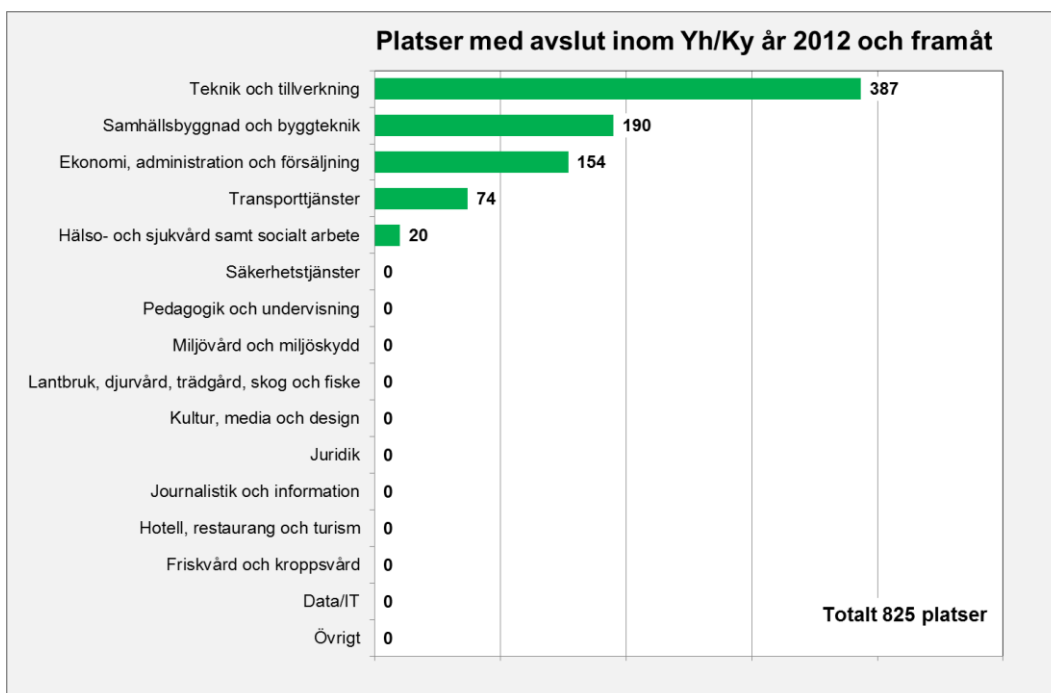
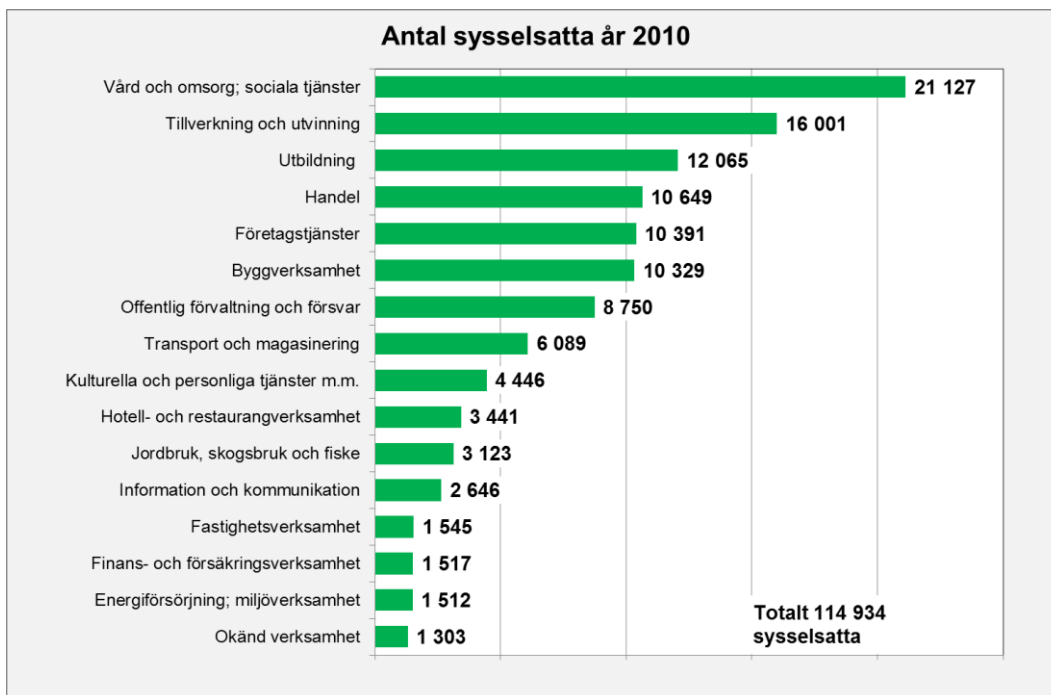
Kalmar län

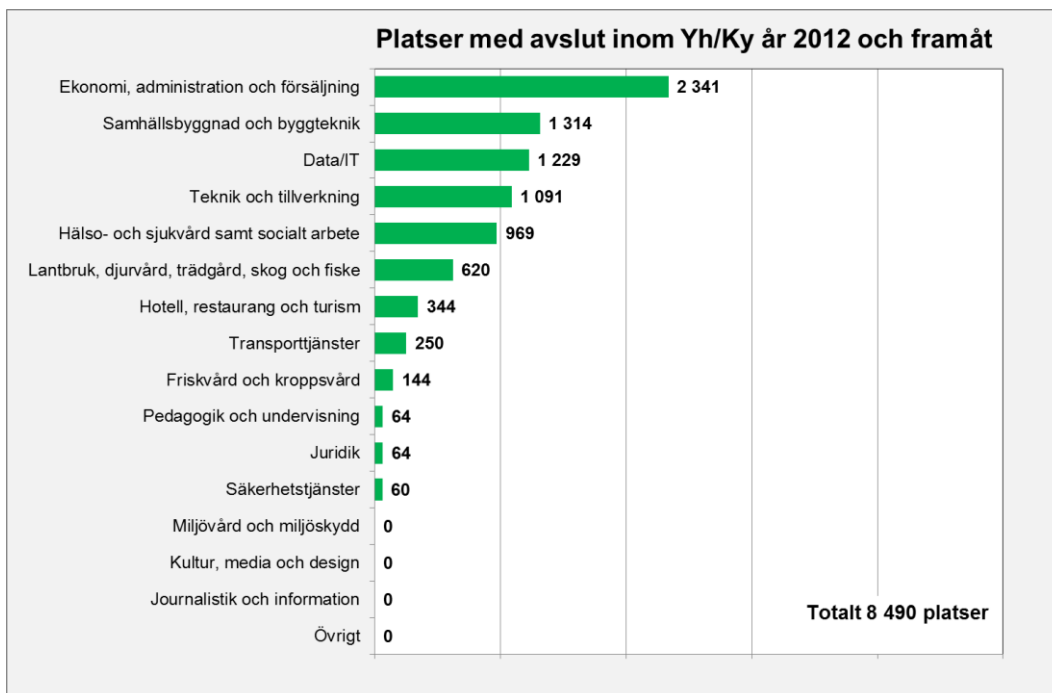
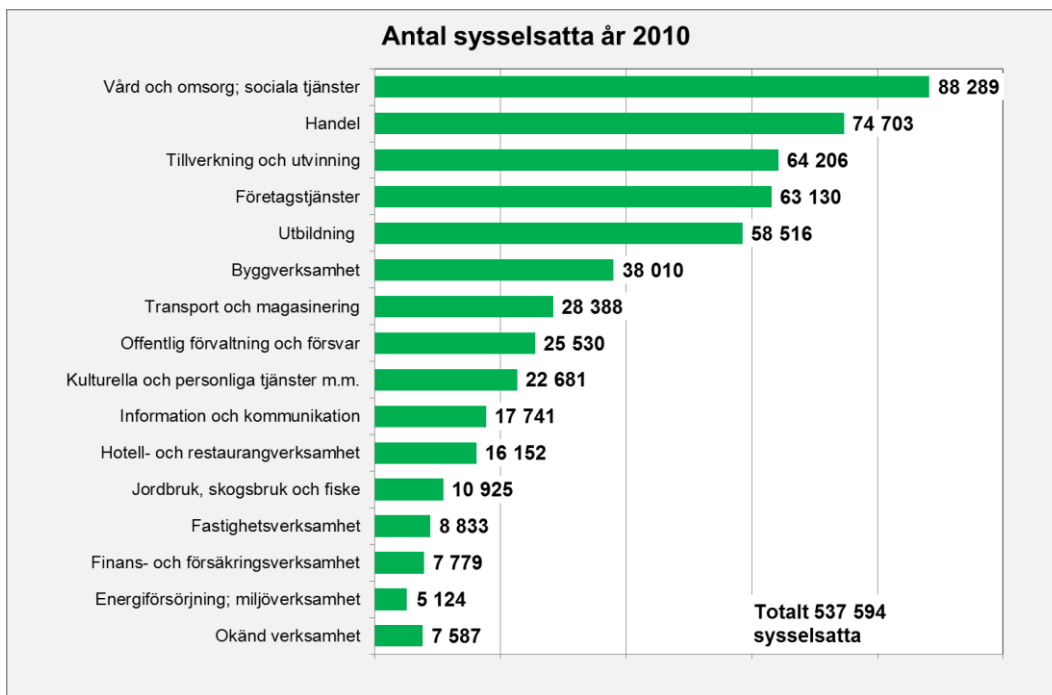
Kronobergs län

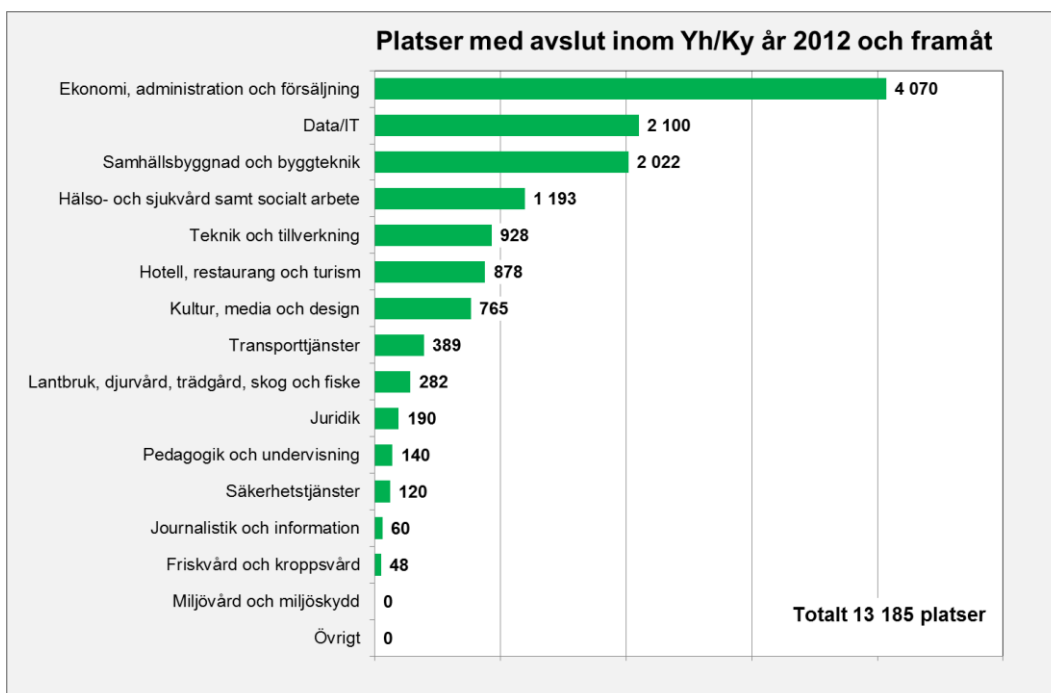
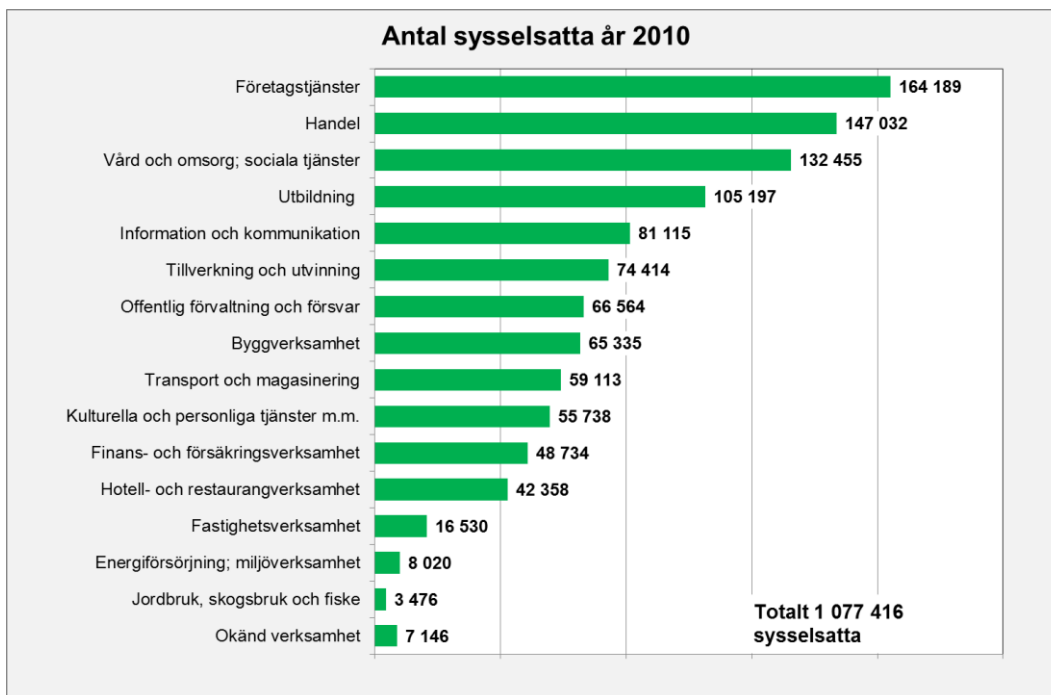
Norrbottens län

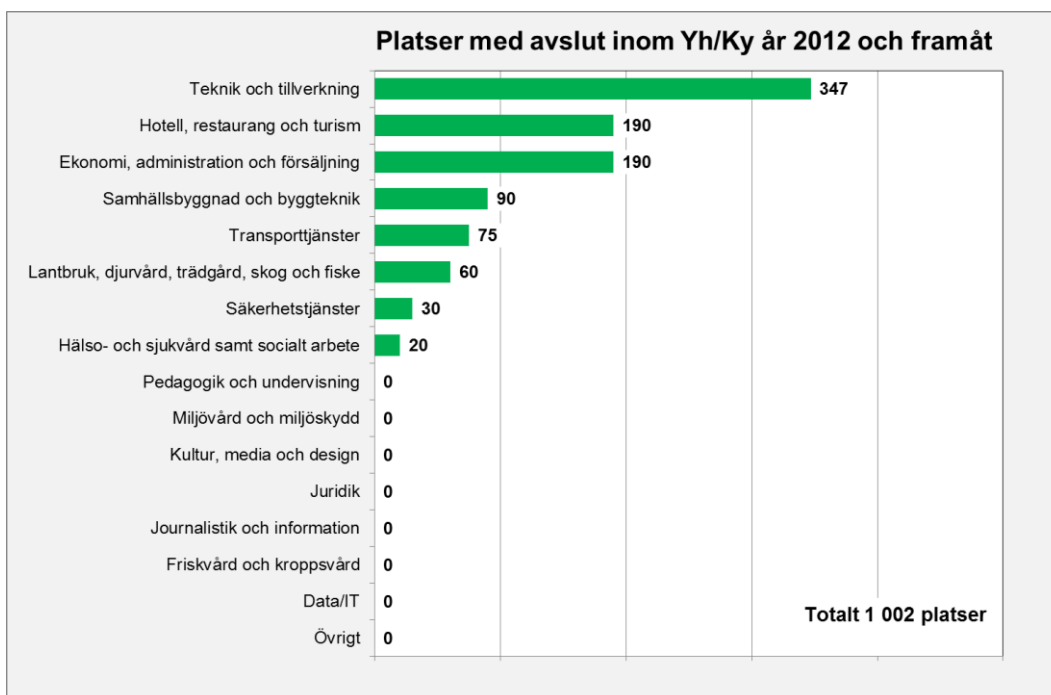
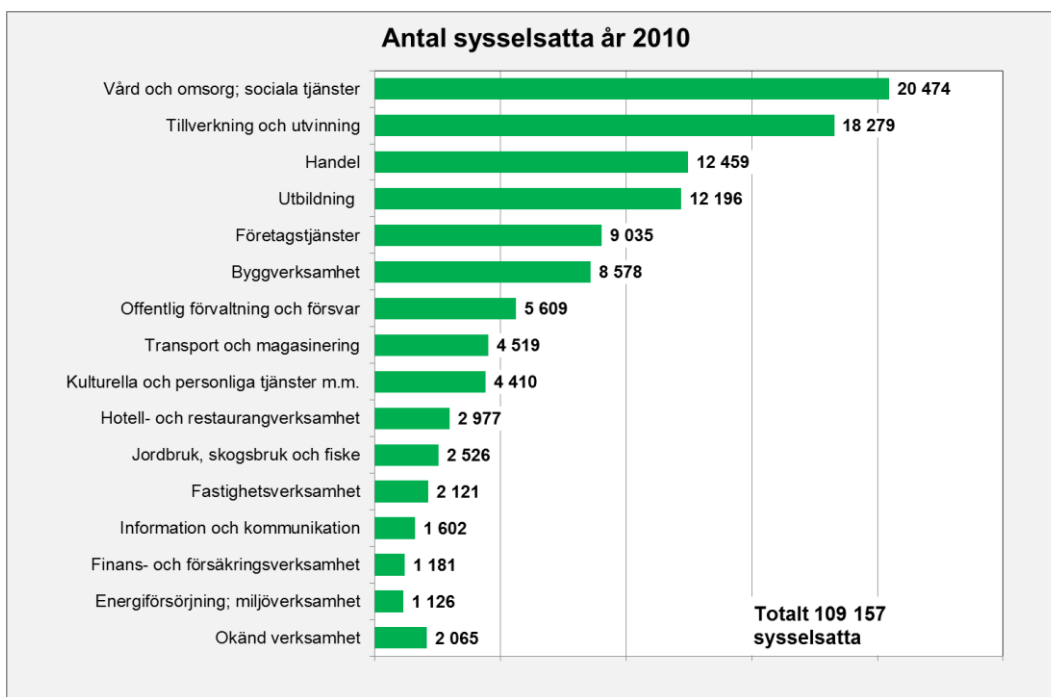
Skåne län

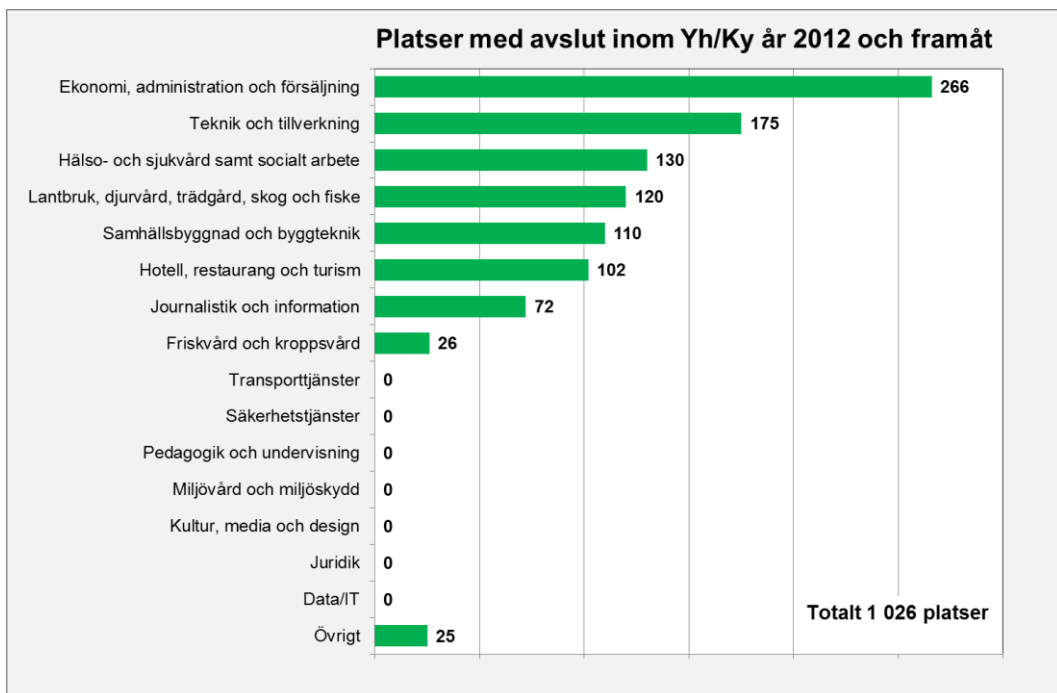
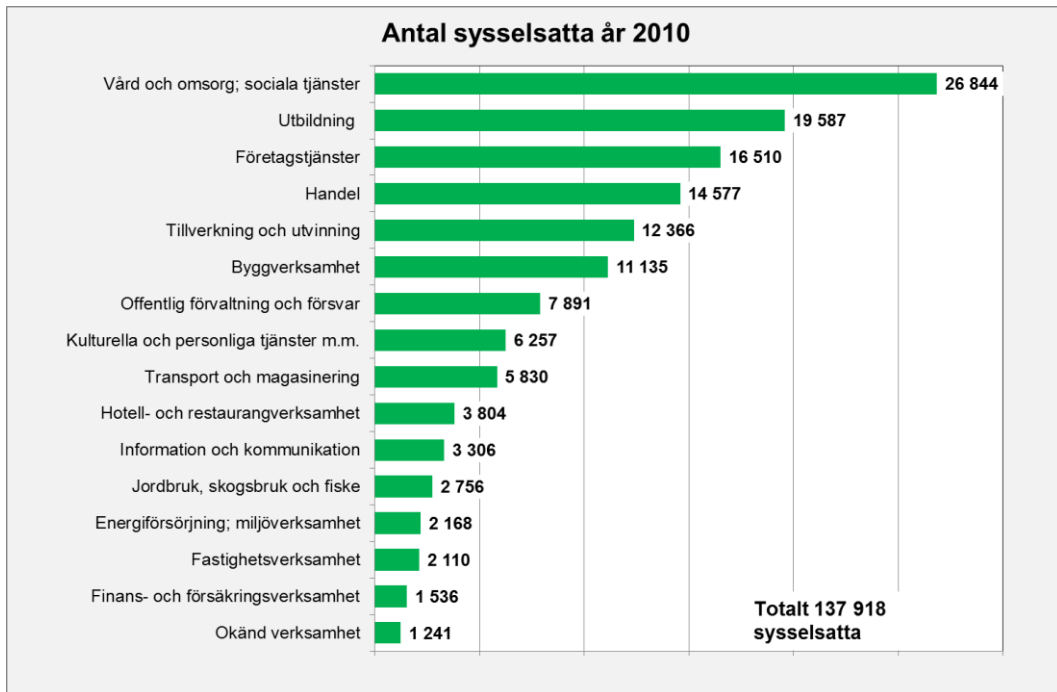
Stockholms län

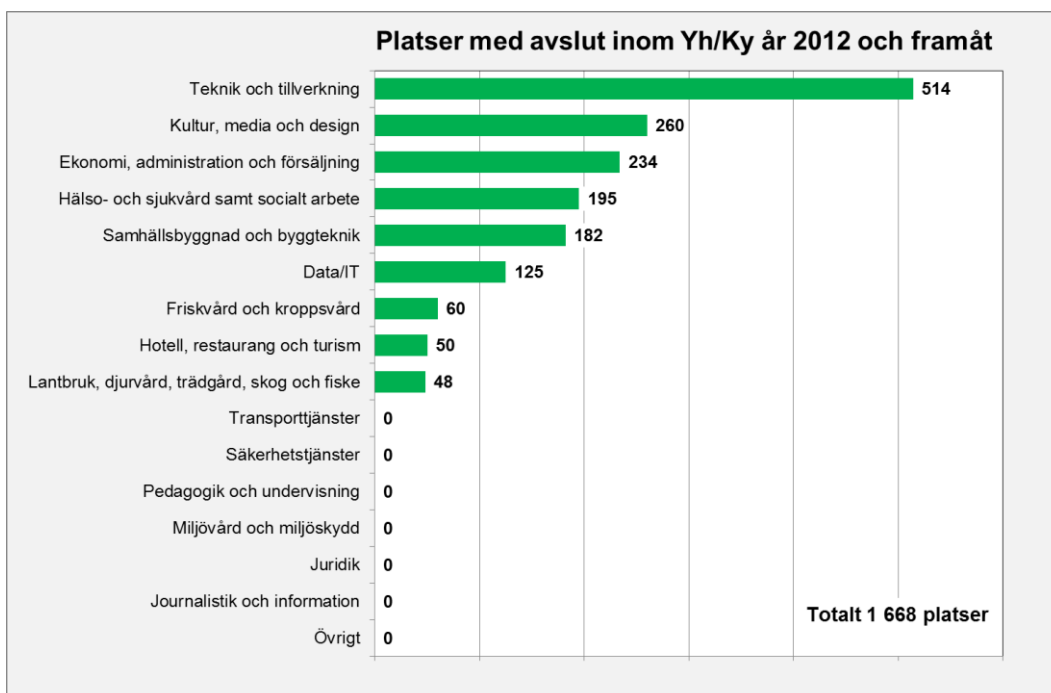
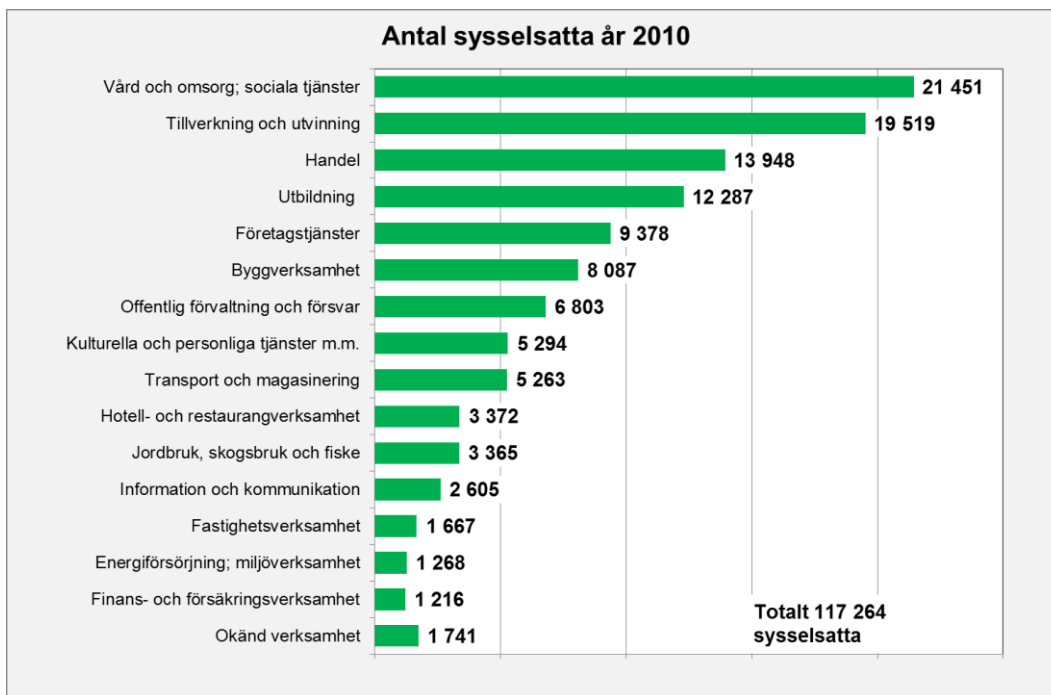
Södermanlands län

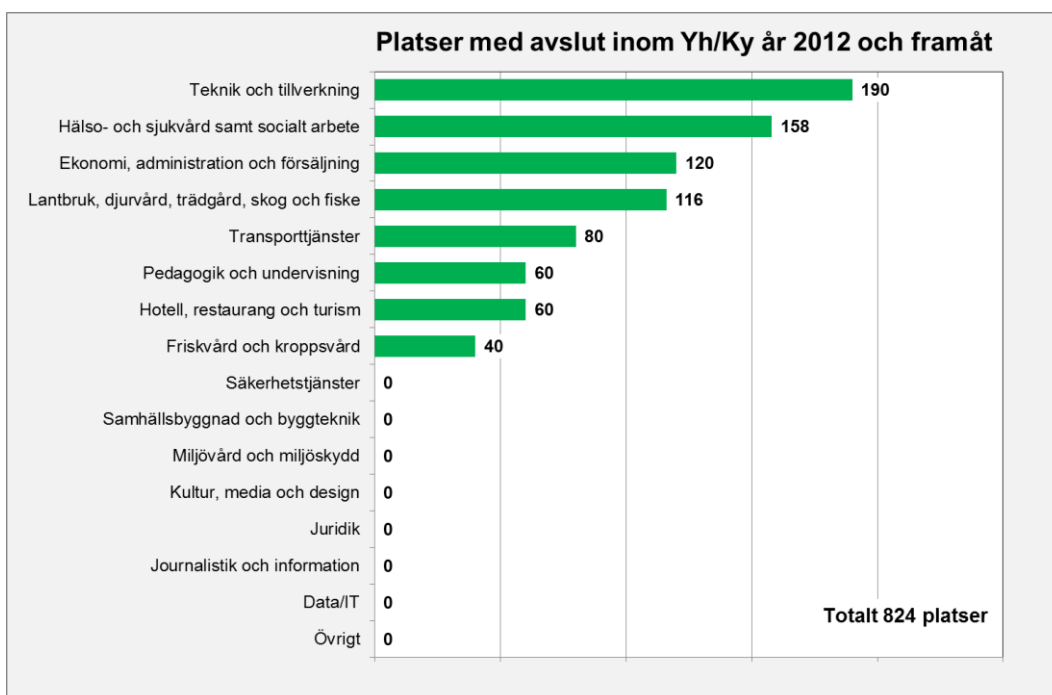
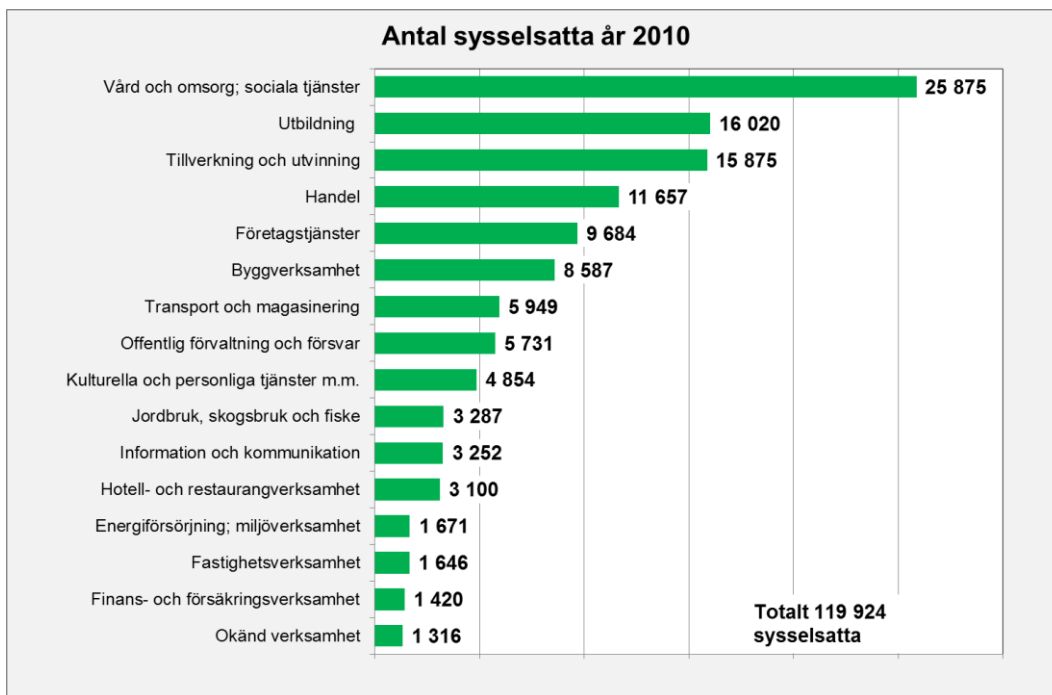
Uppsala län

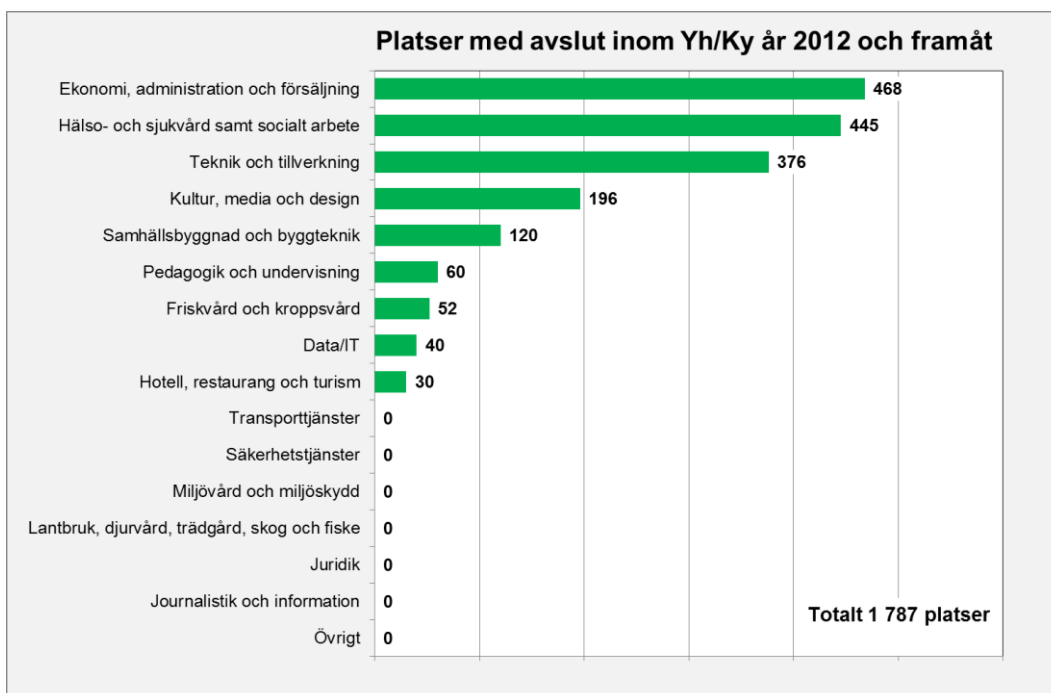
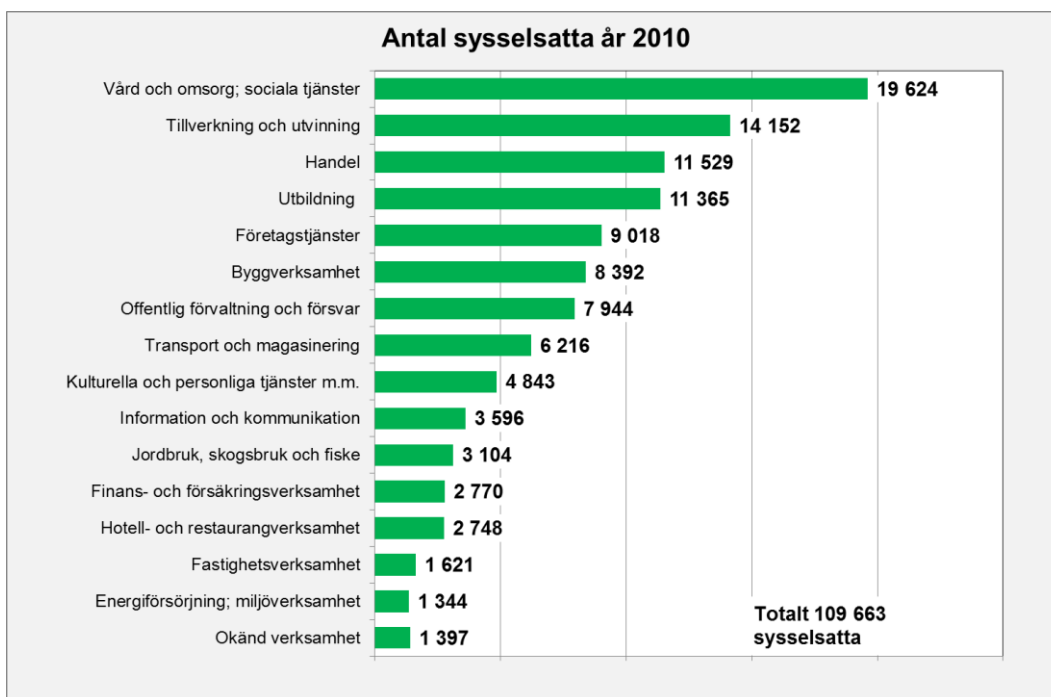
Värmlands län

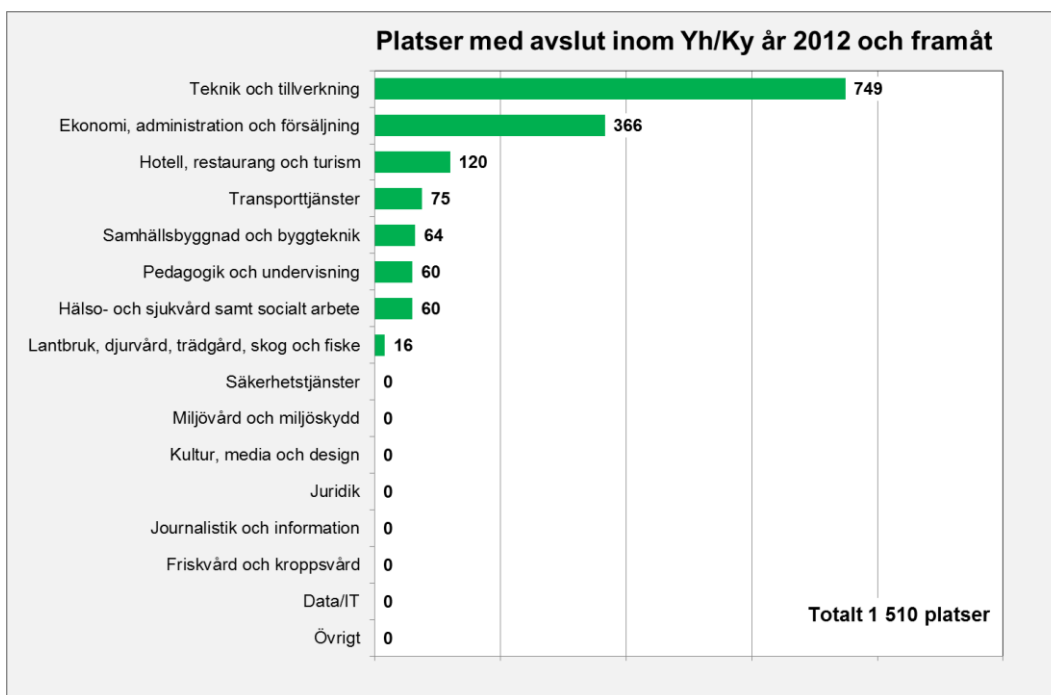
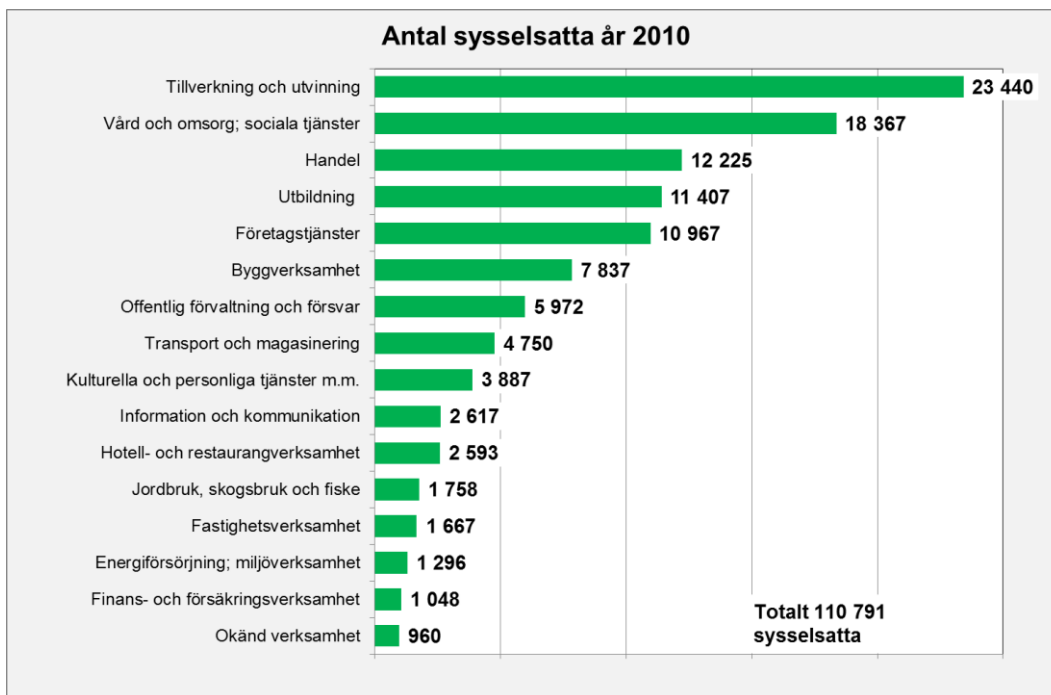
Västerbottens län

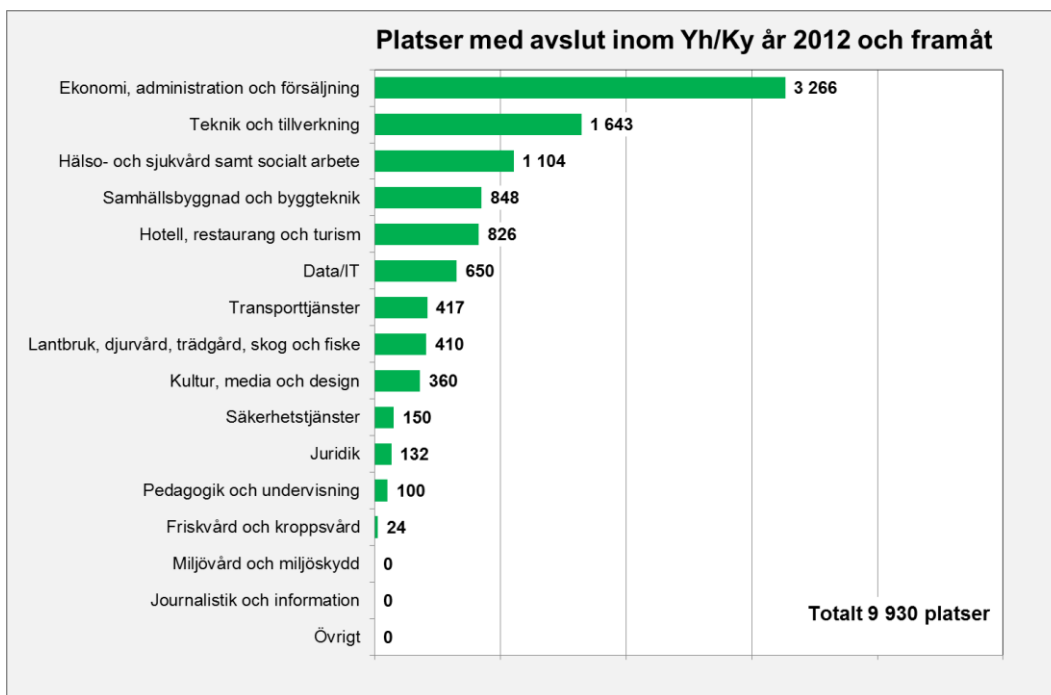
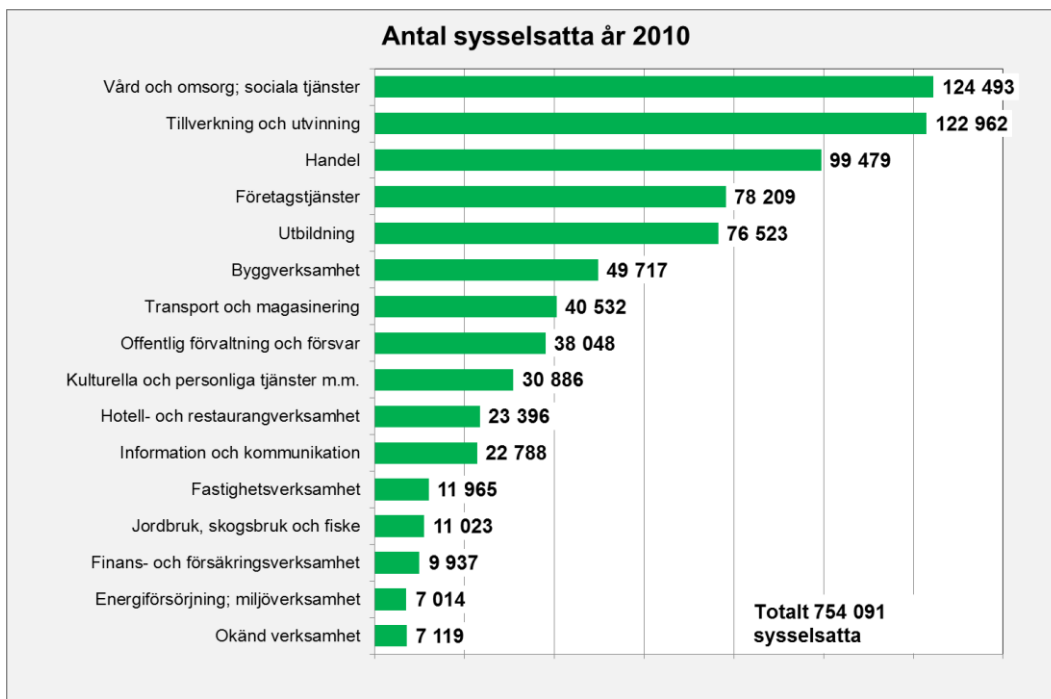
Västernorrlands län

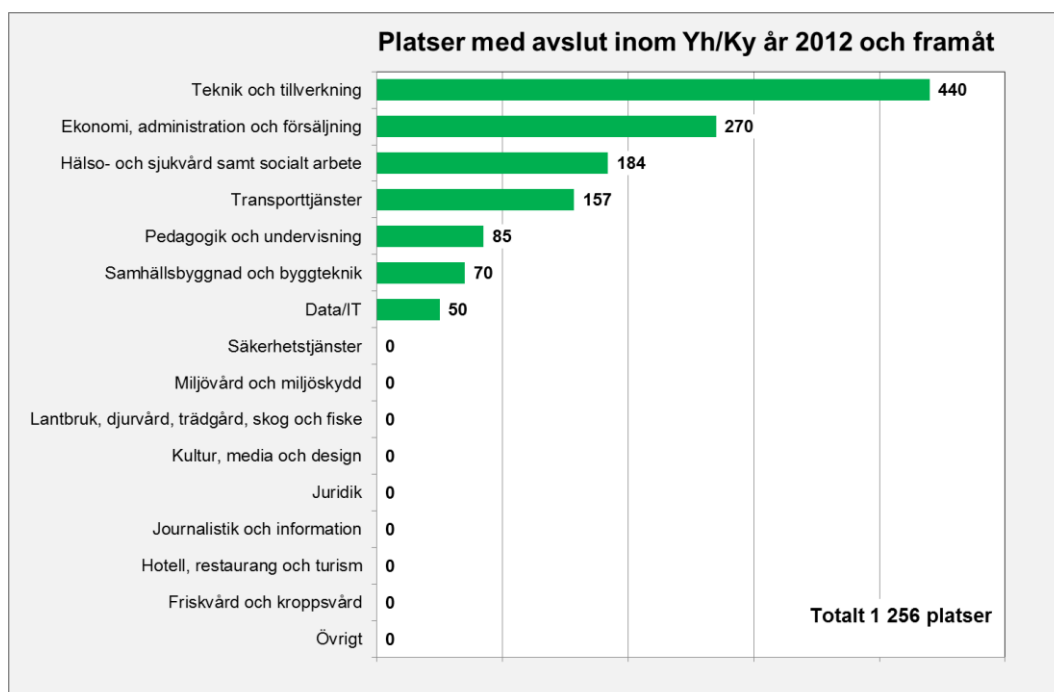
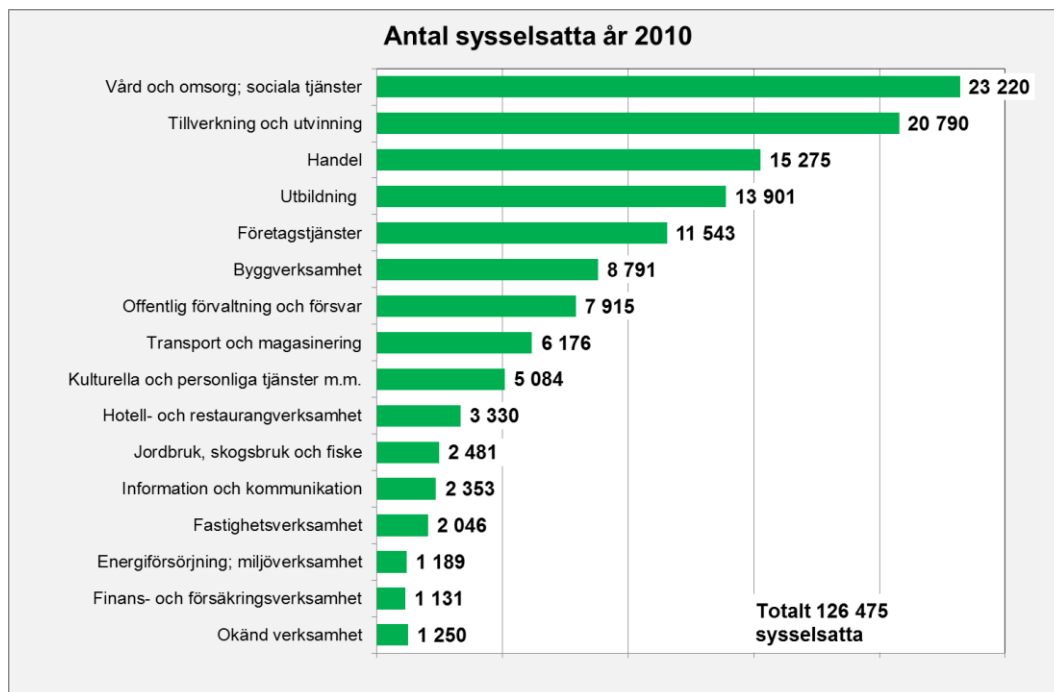
Västmanlands län

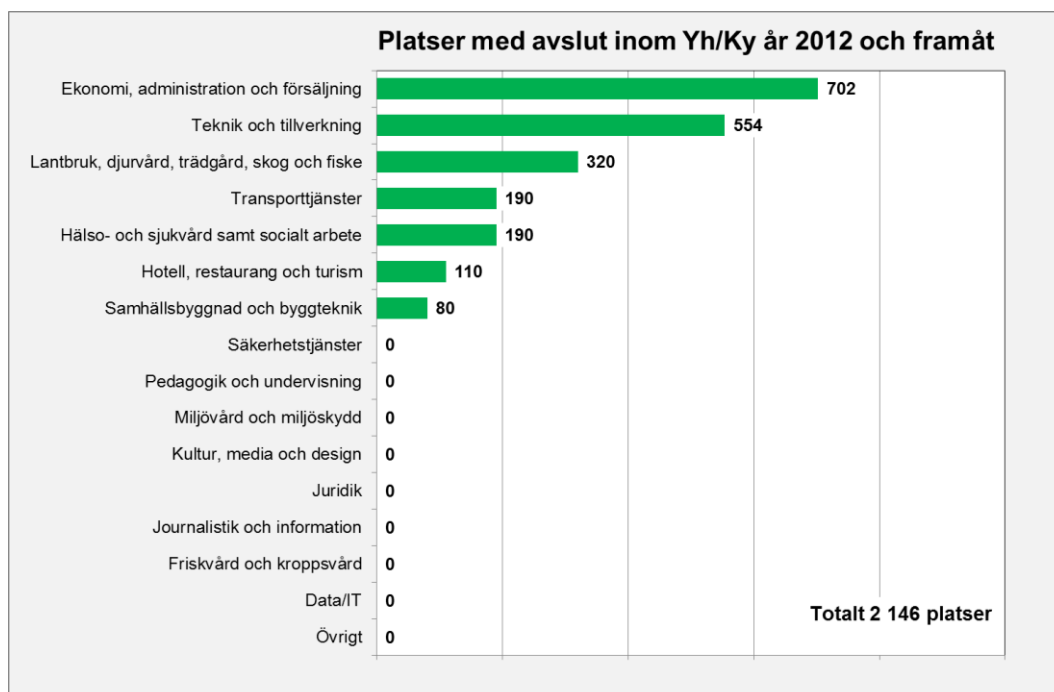
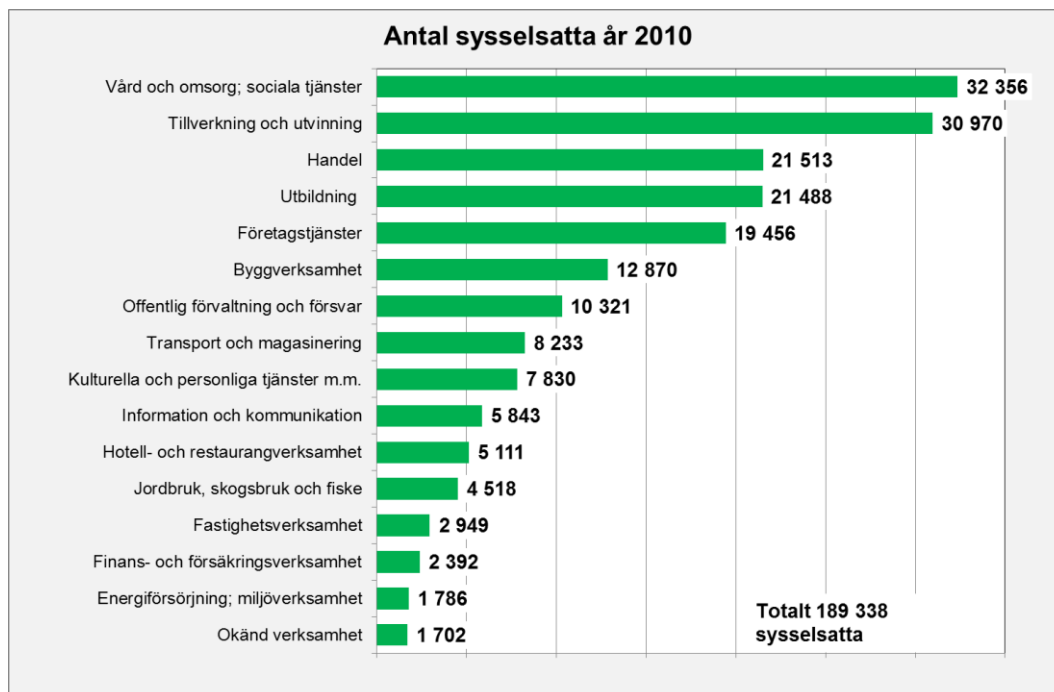
Västra Götalands län

Örebro län

Östergötlands län

Myndigheten för yrkeshögskolan
bidrar till att förse arbetslivet med
rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan
Swedish National Agency for
Higher Vocational Education
Box 145
721 05 Västerås
www.yhmyndigheten.se